ធម្មសង្គហៈ

ការប្រមូលរួមកងធម៌ជាពួកៗ

ព្រះពោធិវង្ស (វជិរប្បញ្ញោ ហួត-តាត)

ចាងហ្វាងពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ព្រះសុរាម្រិត នឹង អធិបតីក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

រៀបរៀង

សំរាប់អ្នកសិក្សាធម្មវិន័យគ្រប់ថ្នាក់

ឯកសារសំរាប់ធម្មកថិទេសនា

បោះពុម្ពលើកទី៣

ព. ស. ២៤៩៣ គ. ស. ១៩៥០

ស្កេនបញ្ចូលដោយ ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព ខាត់ សុគឿន

គង់វត្តបទុមវតី ក្នុងសាលាគណរាជធានីភ្នំពេញ ចប់ថ្ងៃទី០៩ កក្កដា ឆ្នាំ២០១៣

សេចក្ដីយល់ព្រម
របស់អ្នករៀបរៀងសៀវភៅនេះ

សៀវភៅធម្មសង្គហៈនេះ ពួកពុទ្ធបរិស័ទវត្តស្លាកែត ឃុំគគី ស្រុកកៀនស្វាយ (កណ្ដាល) បាននិមន្តឲ្យរៀបរៀង លុះរៀបរៀងស្រេចហើយបានសុំអនុញ្ញាតបោះពុម្ពអំពីរាជការ កាលដែលរាជការបានអនុញ្ញាតហើយ ក៏បានបោះពុម្ពចែកដល់ពួកពុទ្ធបរិស័ទ ក្នុងឱកាសបុណ្យសម្ពោធឆ្លងទីសេនាសនៈមានវិហារជាដើមក្នុងវត្តស្លាកែត ។

តមក, មានបព្វជិតនិងគ្រហស្ថជាច្រើនចង់បានសៀវភៅនេះយកទៅសិក្សា បានទៅសួររកឯរោងពុម្ព.ខេមរដ្ឋរឿយ ៗ ទើបរោងពុម្ពខេមរដ្ឋបានសុំសៀវភៅនេះអំពីខ្ញុំជាអ្នករៀបរៀង យកទៅចាត់ចែងបោះពុម្ពទុកបម្រើដល់អ្នកដែលត្រូវការជាវយកទៅរៀនសូត្រ ឲ្យបានសម្រេចតាមបំណង

ខ្ញុំក៏បានយល់ព្រមឲ្យរោងពុម្ពខេមរដ្ឋ បោះពុម្ពសៀវភៅនេះតាមសេចក្ដីត្រូវការដោយសង្ឃឹមថានឹងបានជាអាយុនៃព្រះពុទ្ធសាសនាតទៅក្នុងអនាគត ។

ព. ស. ២៤៩២ ថ្ងៃ ២៩ សីហា ១៩៤៩

ព្រះពោធិវង្ស ហួត-តាត

ធម្មសង្គហៈ

ឯកកៈ ពួកធម៌មួយ

១- បមាទ សេចក្ដីប្រមាទ ជាកំពូលនៃអកុសលធម៌ទាំងពួង

១- អប្បមាទ សេចក្ដីមិនប្រមាទ ជាកំពូលនៃកុសលធម៌ទាំងពួង

១- មិច្ឆាទិដ្ឋិ សេចក្ដីយល់ឃើញខុស

១- សម្មាទិដ្ឋិ សេចក្ដីយល់ឃើញត្រូវ

១- សព្វេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា សត្វទាំងអស់រស់នៅបាន ដោយអាហារ

ទុកៈ ពួកធម៌ពីរ

ធម៌ ២ យ៉ាង

១- សង្ខតធម៌ ធម៌ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងបាន

២- អសង្ខតធម៌ ធម៌ដែលបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងមិនបាន

សង្ឃ ២ ពួក

១- សម្មតិសង្ឃ បានដល់ភិក្ខុបុថុជ្ជនតាំងពីចំនួន ៤ រូបឡើងទៅ

២- អរិយសង្ឃ បានដល់ព្រះអរិយសាវកទាំង ៤ គូ

មនុស្សអស្ចារ្យ ២ ពួក

១. ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ

២. ស្តេចចក្រពត្តិ

ភូមិរបស់សប្បុរស ២ យ៉ាង

១. កតញ្ញូ អ្នកដឹងឧបការគុណដែលគេធ្វើចំពោះខ្លួន

២. កតវេទី អ្នកធ្វើតបឧបការគុណគេវិញ

បរិស័ទ ២ យ៉ាង

១. វគ្គាបរិសា បរិស័ទបែកកាន់ពួក

២. សមគ្គាបរិសា បរិស័ទព្រមព្រៀងគ្នា

ទោសគួរវៀរ ២ យ៉ាង

១. ទិដ្ឋធម្មិកវជ្ជ ទោសក្នុងបច្ចុប្បន្ន

២. សម្បរាយិកវជ្ជ ទោសក្នុងបរលោក

ធម៌ខ្មៅ ២ យ៉ាង

១. អហិរិក មិនខ្មាសបាប

២. អនោត្តប្ប មិនរអែងខ្លាចបាប

ធម៌ស ២ យ៉ាង

១- ហិរិ ខ្មាសបាប

២- ឱត្តប្ប រអែងខ្លាចបាប

(ធម៌ស ២ យ៉ាងនេះ ហៅថា លោកបាលធម៌ក៏បាន)

កន្លែងសម្រាប់ទទួលមនុស្សទ្រុស្តសីល ២ យ៉ាង

១- និរយ នរក

២- តិរច្ឆានយោនិ កំណើតតិរច្ឆាន

កន្លែងសម្រាប់ទទួលមនុស្សមានសីល ២ យ៉ាង

១- ទេវៈ ស្ថានទេវតា

២- មនុស្ស ស្ថានមនុស្ស

សេចក្ដីសុខ ២ យ៉ាង

១- គិហិសុខ សេចក្ដីសុខរបស់គ្រហស្ថ

២- បព្វជ្ជាសុខ សេចក្ដីសុខក្នុងផ្នួស

សេចក្ដីសុខ ២ យ៉ាងទៀត

១- កាមសុខ សេចក្ដីសុខក្នុងកាម

២- នេក្ខម្មសុខ សេចក្ដីសុខក្នុងការចេញចាកកាម

សេចក្តីសុខ ២ យ៉ាងទៀត

១- សាសវសុខ សេចក្តីសុខប្រកបដោយអាសវៈ

២- អនាសវសុខ សេចក្តីសុខឥតអាសវៈ

សេចក្តីសុខ ២ យ៉ាងទៀត

១- កាយិកសុខ សេចក្តីសុខកាយ

២- ចេតសិកសុខ សេចក្តីសុខចិត្ត

បុគ្គលរកបានដោយក្រ ២ ពួក

១- បុព្វការី បុគ្គលអ្នកធ្វើឧបការៈមុន

២- កតញ្ញូកតវេទី បុគ្គលអ្នកដឹងឧបការៈដែលគេធ្វើ ហើយធ្វើតប ឧបការៈគេវិញ

បច្ច័យនាំឲ្យកើតរាគៈ ២ យ៉ាង

១- សុភនិមិត្ត កំណត់នូវអារម្មណ៍ថាល្អ

២- អយោនិសោមនសិការ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា

បច្ច័យនាំឲ្យកើតទោសៈ ២ យ៉ាង

១- បដិឃនិមិត្ត កំណត់ទុកនូវសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់

៧. អយោនិសោមនសិការ មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា

ទាន ២ យ៉ាង

១. អាមិសទាន ឲ្យអាមិស

២. ធម្មទាន ឲ្យធម៌

ចាគៈ ២ យ៉ាង

១. អាមិសច្ចាគ លះអាមិស

២. ធម្មច្ចាគ លះធម៌

សង្គហៈ ២ យ៉ាង

១. អាមិសសង្គហៈ សង្គ្រោះដោយអាមិស

២. ធម្មសង្គហៈ សង្គ្រោះដោយធម៌

បដិសណ្ឋារៈ ២ យ៉ាង

១. អាមិសប្បដិសណ្ឋារៈ ទទួលរាក់ទាក់ដោយអាមិស

២. ធម្មប្បដិសណ្ឋារៈ ទទួលរាក់ទាក់ដោយធម៌

ឯសនា ការស្វែងរក ២ យ៉ាង

. អាមិសេសនា ការស្វែងរកអាមិស

២. ធម្មេសនា ការស្វែងរកធម៌

បូជា ២ យ៉ាង

១. អាមិសបូជា បូជាដោយអាមិស

២. ធម្មបូជា បូជាដោយធម៌

សន្និចយ ការសន្សំ ២ យ៉ាង

១. អាមិសសន្និចយ សន្សំអាមិស

២. ធម្មសន្និចយ សន្សំធម៌

សន្និចយ ការសន្សំ ២ យ៉ាងទៀត

១. កម្មសន្និចយ សន្សំកម្ម

២. បច្ចយសន្និចយ សន្សំបច្ច័យ

វិបត្តិ ២ យ៉ាង

១. សីលវិបត្តិ វិបត្តិសីល

២. ទិដ្ឋិវិបត្តិ វិបត្តិទិដ្ឋិ

សម្បទា ២ យ៉ាង

១. សីលសម្បទា បរិបូណ៌ដោយសីល

២. ទិដ្ឋិសម្បទា   បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ

បំណងដែលលះបង់បានដោយក្រ ២ យ៉ាង

១. លាភាសា   បំណងក្នុងលាភ

២. ជីវិតាសា   បំណងក្នុងជីវិត

អន្តរាយ ២ យ៉ាង

១. បាកដបរិស្សយ   អន្តរាយប្រាកដ

២. បដិច្ឆន្នបរិស្សយ   អន្តរាយកំបាំង

ផ្លូវឆ្ងាយ ២ យ៉ាង

១. កន្តារទ្ធា   ផ្លូវឆ្ងាយគឺកន្តារ (ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល)

២. វដ្តទ្ធា   ផ្លូវឆ្ងាយគឺវដ្តសង្សារ

បដិបទា ២ យ៉ាង

១. លាភូបនិសា   សេចក្តីប្រតិបត្តិអាស្រ័យលាភ

២. និព្វានគាមិនីបដិបទា   សេចក្តីប្រតិបត្តិ ជាដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន

ហេតុនៃសេចក្ដីស្រឡាញ់ ២ យ៉ាង

១. បុព្វេសន្និវាសេន ដោយធ្លាប់នៅជាមួយគ្នាក្នុងកាលមុន

២. បច្ចុប្បន្នហិតេន ដោយធ្វើប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន

បរិឡាហ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយ ២ យ៉ាង

១. កាយិកបរិឡាហ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយក្នុងកាយ

២. ចេតសិកបរិឡាហ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយក្នុងចិត្ត

បុគ្គលអ្នកសំឡឹងទោស ២ ពួក

១. រន្ធគវេសក បុគ្គលអ្នកស្វែងរកទោសបម្រុងនឹងផ្ចាញ់ផ្ចាល់

២. សភាវសណ្ឋិត បុគ្គលអ្នកស្ថិតនៅក្នុងសភាពចង់ឲ្យចំរើន

សទ្ធា ២ យ៉ាង

១. លោកិយសទ្ធា ជំនឿជាលោកិយ (ជំនឿនៅប្រែប្រួល)

២. លោកុត្តរសទ្ធា ជំនឿជាលោកុត្តរ (ជំនឿឥតប្រែប្រួល)

ហេតុចំរើនអាសវៈ ២ យ៉ាង

១. អធម្មេ ធម្មសញ្ញី សំគាល់ក្នុងអធម៌ ថាជាធម៌

២. ធម្មេ អធម្មសញ្ញី សំគាល់ក្នុងធម៌ ថាជាអធម៌

សីល ២ យ៉ាង

១- លោកិយសីល សីលជាលោកិយ (សីលរបស់លោកិយជន)

២- លោកុត្តរសីល សីលជាលោកុត្តរ (សីលរបស់អរិយបុគ្គល)

សមាធិ ២ យ៉ាង

១- លោកិយសមាធិ សមាធិរបស់លោកិយជន

២- លោកុត្តរសមាធិ សមាធិរបស់អរិយបុគ្គល

បញ្ញា ២ យ៉ាង

១- លោកិយបញ្ញា ប្រាជ្ញារបស់លោកិយជន

២- លោកុត្តរបញ្ញា ប្រាជ្ញារបស់អរិយបុគ្គល

ជរា ២ យ៉ាង

១- អប្បដិច្ឆន្នជរា ជរាដែលមិនកំបាំង

២- បដិច្ឆន្នជរា ជ. ដែលកំបាំង

មរណៈ ២ យ៉ាង

១- អកាលមរណៈ សេចក្តីស្លាប់ក្នុងសម័យមិនជាកាល

២ កាលមរណៈ សេចក្តីស្លាប់ក្នុងសម័យជាកាល

និព្វាន ២ យ៉ាង

១- សឧបាទិសេសនិព្វាន រលត់កិលេសនៅសល់ខន្ធ

២- អនុបាទិសេសនិព្វាន រលត់ទាំងកិលេសទាំងខន្ធ

តិកៈ ពួកធម៌បី

រតនៈ ៣ យ៉ាង

១- ពុទ្ធរតនៈ រតនៈ គឺព្រះពុទ្ធ

២- ធម្មរតនៈ រតនៈ គឺព្រះធម៌

៣- សង្ឃរតនៈ រតនៈ គឺព្រះសង្ឃ

ព្រះពុទ្ធ ៣ យ៉ាង

១- សព្វញ្ញុពុទ្ធ ព្រះពុទ្ធដែលទ្រង់ត្រាស់ដឹងហេតុគ្រប់យ៉ាង

២- បច្ចេកពុទ្ធ ព្រះពុទ្ធដែលទ្រង់ត្រាស់ដឹងចំពោះខ្លួន

៣- អនុពុទ្ធ ព្រះពុទ្ធដែលត្រាស់ដឹងតាមព្រះសព្វញ្ញុពុទ្ធ (សាវក)

ព្រះធម៌ ៣ យ៉ាង

១- បរិយត្តិធម៌ ធម៌សម្រាប់សិក្សារៀនសូត្របានដល់ព្រះត្រៃបិដក

២- បដិបត្តិធម៌ ធម៌សម្រាប់ប្រតិបត្តិ បានដល់ សីល-សមាធិ-បញ្ញា

៣- បដិវេធធម៌ ធម៌ដែលគប្បីត្រាស់ដឹង បានដល់ មគ្គ-ផល

គុណរបស់ព្រះពុទ្ធដោយសង្ខេប ៣ យ៉ាង

១- បញ្ញាគុណ គុណ គឺប្រាជ្ញា

២- វិសុទ្ធិគុណ គុណ គឺសេចក្ដីបរិសុទ្ធិ

៣- ករុណាគុណ គុណ គឺករុណា

សម្បទារបស់ព្រះពុទ្ធមាន ៣ យ៉ាង

១- ហេតុសម្បទា ដល់ព្រមដោយហេតុ

២- ផលសម្បទា ដល់ព្រមដោយផល

៣- សត្តូបការសម្បទា ដល់ព្រមដោយឧបការៈដល់សត្វ

ឱវាទរបស់ព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គ ៣ យ៉ាង

១- សព្វបាបស្ស អករណា ទ្រង់ប្រដៅមិនឲ្យធ្វើបាបគ្រប់យ៉ាង

២- កុសលស្សូបសម្បទា ទ្រង់ប្រដៅឲ្យបំពេញការកុសល

៣- សចិត្តបរិយោទបន ទ្រង់ប្រដៅឲ្យជំរះចិត្តរបស់ខ្លួនឲ្យផូរផង់

សោតាបន្នបុគ្គល ៣ ពួក

១- ឯកពីជី នៅកើត ១ ជាតិទៀត

២. កោលំកោល នៅកើត ២ ជាតិខ្លះ ៣ ជាតិខ្លះ ៤ ជាតិខ្លះ

៥ ជាតិខ្លះ ៦ ជាតិខ្លះ

៣. សត្តក្ខត្តុបរម នៅកើត ៧ ជាតិទៀត

លក្ខណរបស់បុគ្គលពាល ៣ យ៉ាង

១. ទុច្ចិន្តិតចិន្តី មានគំនិតគិតអាក្រក់ជាប្រក្រតី

២. ទុព្ភាសិតភាសី មានសំដីនិយាយអាក្រក់ជាប្រក្រតី

៣. ទុក្កដកម្មការី មានការធ្វើអំពើអាក្រក់ជាប្រក្រតី

លក្ខណរបស់បណ្ឌិត ៣ យ៉ាង

១. សុចិន្តិតចិន្តី មានគំនិតគិតល្អជាប្រក្រតី

២. សភាសិតភាសី មានសំដីនិយាយល្អជាប្រក្រតី

៣. សុកតកម្មការី មានការធ្វើអំពើល្អជាប្រក្រតី

បុគ្គល ៣ ពួក

១. គូថភាណី មានសំដីដូចលាមក

២. បុប្ផភាណី មានសំដីដូចផ្កា

៣. មធុភាណី មានសំដីដូចទឹកឃ្មុំ

បុត្រ ៣ ពួក

១. អភិជាតបុត្ត បុត្រដែលអន់ជយជាងមាតាបិតា

២. អនុជាតបុត្ត បុត្រដែលស្មើគ្នានឹងមាតាបិតា

៣. អតិជាតបុត្ត បុត្រដែលថ្លៃថ្លាជាងមាតាបិតា

សេចក្តីស្រវឹង ៣ យ៉ាង

១. យោព្វនមទ ស្រវឹងក្នុងវ័យ

២. អារោគ្យមទ ស្រវឹងក្នុងរូបកាយជា ឥតមានរោគ

៣. ជីវិតមទ ស្រវឹងក្នុងជីវិត

អធិបតី ៣ យ៉ាង

១. អត្តាធិបតេយ្យ ប្រារព្ធយកខ្លួនជាធំ

២. លោកាធិបតេយ្យ ប្រារព្ធយកលោកជាធំ

៣ ធម្មាធិបតេយ្យ ប្រារព្ធយកធម៌ជាធំ

សប្បុរិសប្បញ្ញត្តិ ៣ យ៉ាង

១. ទាន ការលះទ្រព្យរបស់ខ្លួនដល់អ្នកដែលគួរឲ្យ

២. បព្វជ្ជា ការបួសវៀរចាកសេចក្តីអាក្រក់

៣. មាតាបិតុបដ្ឋាន ការបំរើមាតាបិតារបស់ខ្លួន

កុសលមូល ៣ យ៉ាង

១. អលោភៈ មិនជំពាក់ចិត្តនូវទ្រព្យរបស់

២. អទោសៈ មិនប្រទុស្ត

៣. អមោហៈ មិនវង្វេង

អកុសលមូល ៣ យ៉ាង

១. លោភៈ ជំពាក់ចិត្តនូវរបស់ទ្រព្យ

២. ទោសៈ សេចក្តីប្រទុស្ត

៣. មោហៈ សេចក្តីវង្វេង

ធម្មជាតិមិនចេះឆ្អែត ៣ យ៉ាង

១. សុបិន ការដេកលក់

២. សុរាមេរយបាន ការផឹកសុរានិងមេរ័យ

៣. មេថុនធម្មសមាបត្តិ ការសេពមេថុនធម្ម

វិបត្តិ ៣ យ៉ាង

១. សីលវិបត្តិ ខូចសីល គឺទ្រុស្តសីល

២. ចិត្តវិបត្តិ ខូចចិត្ត គឺគំនិតគិតខុស

៣. ទិដ្ឋិវិបត្តិ ខូចទិដ្ឋិ គឺសេចក្តីយល់ឃើញខុស

សម្បទា ២ យ៉ាង

១. សីលសម្បទា ដល់ព្រមដោយសីល

២. ចិត្តសម្បទា ដល់ព្រមដោយចិត្ត

៣. ទិដ្ឋិសម្បទា ដល់ព្រមដោយទិដ្ឋិ

សោចេយ្យ «ភាពជាបុគ្គលស្អាត» ៣ យ៉ាង

១. កាយសោចេយ្យ ស្អាតខាងផ្លូវកាយ

២. វចីសោចេយ្យ ស្អាតខាងផ្លូវវាចា

៣. មនោសោចេយ្យ ស្អាតខាងផ្លូវចិត្ត

លេខូបម «បុគ្គលប្រៀបដោយស្នាមគំនូស» ៣ យ៉ាង

១. បាសាណលេខូបម បុគ្គលប្រៀបដោយស្នាមគំនូសលើថ្ម

២. បថវីលេខូបម បុគ្គលប្រៀបដោយស្នាមគំនូសលើដី

៣. ឧទកលេខូបម បុគ្គលប្រៀបដោយស្នាមគំនូសលើទឹក

បុគ្គលគួរគប់រក ៣ ពួក

១. ទុទ្ទទំ ទទាតំ ឲ្យរបស់ដែលគេឲ្យបានដោយកម្រ

២. ទុក្ករំ ករោតិ ធ្វើនូវអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ

៣- ទុក្ខមំ ខមតិ អត់ធន់នូវហេតុដែលគេអត់ធន់បានដោយកម្រ

វុឌ្ឍិ សេចក្ដីចំរើន ៣ យ៉ាង

១. សទ្ធាវុឌ្ឍិ សេចក្ដីចំរើនដោយសទ្ធា

២. សីលវុឌ្ឍិ សេចក្ដីចំរើនដោយសីល

៣. បញ្ញាវុឌ្ឍិ សេចក្ដីចំរើនដោយបញ្ញា

សម្បទា ៣ យ៉ាង

១. សទ្ធាសម្បទា ដល់ព្រមដោយសទ្ធា

២. សីលសម្បទា ដល់ព្រមដោយសីល

៣. បញ្ញាសម្បទា ដល់ព្រមដោយប្រាជ្ញា

សម្បទា ធម្មជាតិសម្រាប់ធ្វើទានឲ្យមានផល ៣ យ៉ាង

១- វត្ថុសម្បទា ដល់ព្រមដោយវត្ថុ គឺទេយ្យវត្ថុដែលកើតឡើង ដោយត្រូវធម៌

២- ចេតនាសម្បទា ដល់ព្រមដោយចេតនាទាំង ៣ គឺបុព្វចេតនា មុញ្ចនចេតនា អបរាបរចេតនា

៣- បូជនីយសម្បទា ដល់ព្រមដោយបុគ្គលដែលគួរបូជា គឺបដិគ្គាហក អ្នកប្រតិបត្តិល្អ ប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ

អកុសលវិតក្ក ៣ យ៉ាង

១. កាមវិតក្ក សេចក្ដីត្រិះរិះក្នុងកាម

២. ព្យាបាទវិតក្ក សេចក្ដីត្រិះរិះក្នុងការព្យាបាទ

៣. វិហឹសាវិតក្ក សេចក្ដីត្រិះរិះក្នុងការបៀតបៀន

កុសលវិតក្ក ៣ យ៉ាង

១. នេក្ខម្មវិតក្ក សេចក្ដីត្រិះរិះក្នុងការចេញចាកកាម

២. អព្យាបាទវិតក្ក សេចក្ដីត្រិះរិះក្នុងការមិនព្យាបាទ

៣. អវិហឹសាវិតក្ក សេចក្ដីត្រិះរិះក្នុងការមិនបៀតបៀន

ការស្វែងរក ៣ យ៉ាង

១. កាមេសនា ការស្វែងរកកាម

២. ភវេសនា ការស្វែងរកភព

៣. ព្រហ្មចរិយេសនា ការស្វែងរកព្រហ្មចរិយធម៌

មានៈ ៣ យ៉ាង

១. សេយ្យោហមស្មិ មានៈថាអាត្មាអញប្រសើរជាងគេ

២. សទិសោហមស្មិ មានៈថាអាត្មាអញស្មើនឹងគេ

៣- ហីនោហមស្មិ មានះថាអាត្មាអញអន់ថយជាងគេ

ថេរៈ ៣ ពួក

១- ជាតិត្ថេរ ជាថេរៈដោយជាតិ គឺមានវស្សាច្រើនអាយុច្រើន

២- ធម្មត្ថេរ ជាថេរៈដោយធម៌

៣- សម្មតិត្ថេរ ជាថេរៈដោយសម្មត

បុគ្គលចាស់ ៣ ពួក

១- ជាតិវុឌ្ឍ ចាស់ដោយជាតិ (ជាតិក្សត្រ)

២- វយវុឌ្ឍ ចាស់ដោយវ័យ (អាយុច្រើន)

៣- គុណវុឌ្ឍ ចាស់ដោយគុណ (មានសីលធម៌ច្រើន)

ធម៌ជាគ្រឿងផ្លាញ់សត្រូវ ៣ យ៉ាង

១- ទក្ខភាវ ភាពជាអ្នកឈ្លៀវឆ្លាស

២- សូរភាវ ភាពជាអ្នកក្លៀវក្លា អង់អាច

៣- បញ្ញា ប្រាជ្ញា

អាវុធ ៣ យ៉ាង

១- សុតាវុធ អាវុធគឺការស្តាប់ការរៀន

២. បរិវេការុជ អាវុធគឺការស្ងាត់

៣. បញ្ញាវុធ អាវុធគឺប្រាជ្ញា

វិវេក«សេចក្ដីស្ងាត់» ៣ យ៉ាង

១. កាយវិវេក ស្ងាត់កាយ (ដោយនៅក្នុងទីស្ងាត់)

២. ចិត្តវិវេក ស្ងាត់ចិត្ត (ចាកនីវរណៈ)

៣. ឧបធិវិវេក ស្ងាត់ចាកកិលេស

សទ្ធា ៣ យ៉ាង

១. បសាទសទ្ធា ជំនឿដែលកើតដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លា

២. ឱកប្បនសទ្ធា ជំនឿដែលតាំងនៅមាំក្នុងវត្ថុដែលគួរជឿ

៣. អចលសទ្ធា ជំនឿមិនរំភើបញាប់ញ័រ

លក្ខណៈរបស់អ្នកមានសទ្ធា ៣ យ៉ាង

១. ទស្សនកាមោ សីលវតំ ចង់ជួបចង់ឃើញលោកអ្នកមានសីល

២. សទ្ធម្មំ សោតុមិច្ឆតិ ចង់ស្ដាប់ព្រះសទ្ធម្ម

៣. វិនេយ្យមច្ឆេរមលំ អាចកំចាត់នូវសេចក្ដីកំណាញ់ជាមន្ទិលបាន

សេចក្ដីដឹងប្រមាណ ៣ យ៉ាង

១. បរិយេសនមត្តា ដឹងប្រមាណក្នុងការស្វែងរក

២. បដិគ្គហណមត្តា ដឹងប្រមាណក្នុងការទទួល

៣. បរិភោគមត្តា ដឹងប្រមាណក្នុងការបរិភោគ

បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ៣ យ៉ាង

១. ទានមយ បុណ្យសម្រេចដោយការធ្វើទាន

២. សីលមយ បុណ្យសម្រេចដោយការរក្សាសីល

៣. ភាវនាមយ បុណ្យសម្រេចដោយការចំរើនភាវនា

សិក្ខា ៣ យ៉ាង

១. សីលសិក្ខា សិក្សាគឺសីល

២. សមាធិសិក្ខា សិក្សាគឺសមាធិ

៣. បញ្ញាសិក្ខា សិក្សាគឺបញ្ញា

សីល ៣ យ៉ាង

១. និច្ចសីល បានដល់សីល ៥

២. ឧបោសថសីល បានដល់សីល ៨

៣. អតិរេកសីល ឬ និយមសីល បានដល់សីល ១០

សមាធិ ៣ យ៉ាង

១. ហីនសមាធិ　　សមាធិយ៉ាងទាប

២. មជ្ឈិមសមាធិ　　សមាធិយ៉ាងកណ្តាល

៣. បណីតសមាធិ　　សមាធិយ៉ាងឧត្តម

បញ្ញា ៣ យ៉ាង

១. ចិន្តាមយប្បញ្ញា　　ប្រាជ្ញាកើតអំពីការគិត

២. សុតាមយប្បញ្ញា　　ប្រាជ្ញាកើតអំពីការស្តាប់ ការរៀន

៣. ភាវនាមយប្បញ្ញា　　ប្រាជ្ញាកើតអំពីការចំរើនភាវនា

កល្យាណ «សេចក្តីល្អ» ៣ យ៉ាង

១. អាទិកល្យាណ　　ល្អក្នុងខាងដើមគឺសីល

២. មជ្ឈេកល្យាណ　　ល្អក្នុងកណ្តាលគឺសមាធិ

៣. បរិយោសានកល្យាណ　　ល្អក្នុងទីបំផុតគឺបញ្ញា

អនុត្តរិយ ៣ យ៉ាង

១. ទស្សនានុត្តរិយ　　ការឃើញដ៏ប្រសើរ

២. បដិបទានុត្តរិយ សេចក្ដីប្រតិបត្តិដ៏ប្រសើរ

៣ វិមុត្តានុត្តរិយ ការរួចដ៏ប្រសើរចាកកិលេស

សេចក្ដីឈ្លាស ៣ យ៉ាង

១. អាយកោសល្ល សេចក្ដីឈ្លាសក្នុងការចំរើន

២. អបាយកោសល្ល សេចក្ដីឈ្លាសក្នុងការវិនាស

៣. ឧបាយកោសល្ល សេចក្ដីឈ្លាសក្នុងកលឧបាយ

សេចក្ដីលំបាក ៣ យ៉ាង

១. ទុក្ខទុក្ខតា លំបាកព្រោះសេក្ដីទុក្ខ

២. សង្ខារទុក្ខតា លំបាកព្រោះសង្ខារ

៣. វិបរិណាមទុក្ខតា លំបាកព្រោះសេចក្ដីប្រែប្រួល

សាមញ្ញលក្ខណា ៣ យ៉ាង

១. អនិច្ចតា ភាវៈជារបស់មិនទៀង

២. ទុក្ខតា ភាវៈជាទុក្ខ

៣. អនត្តតា ភាវៈជារបស់មិនមែនខ្លួន

ភ្លើង ៣ យ៉ាង

១. រាគគ្គិ ភ្លើងគឺរាគៈ

២. ទោសគ្គិ ភ្លើងគឺទោសៈ

៣. មោហគ្គិ ភ្លើងគឺមោហៈ

រាគៈ ទោសៈ មោហៈ នេះមានឈ្មោះហៅបានច្រើនយ៉ាង ថា កិញ្ចន « កង្វល់ » ខ្លះ អង្គណ « ទួល » ខ្លះ មល « មន្ទិល » ខ្លះ វិសម « ការមិនស្មើ » ខ្លះ

ភ្លើង ៣ យ៉ាងទៀត

១. អាហុនេយ្យគ្គិ ភ្លើងគឺអាហុនេយ្យបុគ្គល បានដល់មាតាបិតា

២. ទក្ខិណេយ្យគ្គិ ភ្លើងគឺទក្ខិណេយ្យបុគ្គលបានដល់ព្រះអរហន្ត

៣. គហបតគ្គិ ភ្លើងគឺគហបតី បានដល់ជនជាម្ចាស់ផ្ទះ

ប្រយោជន៍ ៣ យ៉ាង

១. ទិដ្ឋធម្មិកត្ថ ប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន

២. សម្បរាយិកត្ថ ប្រយោជន៍ក្នុងបរលោក

៣. បរមត្ថ ប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តម គឺព្រះនិព្វាន

វិរតិ «ចេតនាវៀរចាកបាប» ៣ យ៉ាង

១. សមាទានវិរតិ វៀរចាកបាបដោយអំណាចសមាទាន

២. សម្បត្តវិរតិ វៀរចាកបាបក្នុងពេលដែលជួបប្រទះ

៣. សមុច្ឆេទវិរតិ វៀរចាកបាបដោយដាច់ស្រឡះ

វត្ថុដែលមិនចេះឆ្អែតមាន ៣ យ៉ាង

១. អគ្គិ ឧបាទានេន ភ្លើងមិនចេះឆ្អែតដោយគ្រឿងឆេះ

២. សមុទ្ទោ ឧទកេន សមុទ្រមិនចេះឆ្អែតដោយទឹក

៣. មហិច្ឆោ បច្ចយេហិ អ្នកប្រាថ្នាធំមិនចេះឆ្អែតដោយបច្ច័យ

លក្ខណៈរបស់មិត្រ ៣ យ៉ាង

១. អហិតោ បដិសេធោ ហាមឃាត់មិត្រឲ្យឃ្លាតពីអំពើដែលមិនមានប្រយោជន៍

២. ហិតេ អនុប្បវត្តនំ ដឹកនាំមិត្រឲ្យប្រព្រឹត្តនូវអំពើដែលមានប្រយោជន៍

៣. ព្យសនេ អបរិច្ចាគោ មិនលះបង់ចោលមិត្រក្នុងកាលដែលមានសេចក្ដីវិនាស

ចរិយារបស់ព្រះពោធិសត្វ ៣ យ៉ាង

១- លោកត្ថចរិយា ប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដើម្បីលោក

២- ញាតត្ថចរិយា ប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដើម្បីញាតិ

៣- ពុទ្ធត្ថចរិយា ប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ដើម្បីត្រាស់ដឹង

ចក្ខុ «ភ្នែក» ៣ យ៉ាង

១- មំសចក្ខុ ភ្នែកសាច់ (ដែលជាប់នៅនឹងកាយ)

២- ទិព្វចក្ខុ ភ្នែកទិព្វ

៣- បញ្ញាចក្ខុ ភ្នែកគឺប្រាជ្ញា

ទេវតា ៣ ពួក

១- សម្មតិទេវ ទេវតាដោយសម្មត បានដល់មហាក្សត្រ

២- ឧបបត្តិទេវ ទេវតាកើតដោយបុញ្ញកម្ម បានដល់ទេវតាក្នុង

ស្ថានសួគ៌

៣- វិសុទ្ធិទេវ ទេវតាបរិសុទ្ធិ បានដល់ព្រះអរហន្ត

វិបល្លាស «ការភ្លាត់» ៣ យ៉ាង

១- សញ្ញាវិបល្លាស ភ្លាត់សញ្ញា

២- ចិត្តវិបល្លាស ភ្លាត់ចិត្ត

៣- ទិដ្ឋិវិបល្លាស ភ្លាត់ទិដ្ឋិ

អនុស័យ «កិលេសដែលដេកនៅក្នុងចិត្ត» ៣ យ៉ាង

១- កាមរាគានុសយ បានដល់សេចក្ដីរីករាយក្នុងកាម

២- បដិឃានុសយ បានដល់សេចក្ដីថ្នាំងថ្នាក់ក្នុងចិត្ត

៣- អវិជ្ជានុសយ បានដល់អវិជ្ជា

សន្តោស ៣ យ៉ាង

១- យថាលាភសន្តោស ត្រេកអរតាមមានតាមបាន

២- យថាពលសន្តោស ត្រេកអរតាមកំលាំង

៣- យថាសារុប្បសន្តោស ត្រេកអរតាមសមគួរ

ភារៈ «គ្រឿងធ្ងន់» ៣ យ៉ាង

១- ខន្ធភារៈ គ្រឿងធ្ងន់គឺខន្ធ

២- កិលេសភារៈ គ្រឿងធ្ងន់គឺកិលេស

៣- អភិសង្ខារភារៈ គ្រឿងធ្ងន់គឺអភិសង្ខារ

វិជ្ជា ៣ យ៉ាង

១- បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ បញ្ញាតាមរឭកឃើញនូវខន្ធ ដែលខ្លួននឹងសត្វដទៃ អាស្រ័យនៅហើយក្នុងកាលមុន

២- ចុតូបបាតញ្ញាណ បញ្ញាដឹងនូវចុតិបដិសន្ធិនៃសត្វ

៣- អាសវក្ខយញ្ញាណ បញ្ញាដឹងនូវធម៌ជាគ្រឿងអស់នៃអាសវ

ចតុក្កៈ ពួកធម៌បួន

ព្រះពុទ្ធ ៤ ពួក

១- ព្រះសព្វញ្ញុពុទ្ធ

២- ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ

៣- ព្រះសុតពុទ្ធ

៤- ព្រះសាវកពុទ្ធ

ព្រះអរហន្ត ៤ ពួក

១- សុក្ខវិបស្សកោ លោកធ្វើកិលេសឲ្យស្ងួតដោយវិបស្សនា

២- តេវិជ្ជោ លោកបាននូវវិជ្ជា ៣

៣- ឆឡភិញ្ញោ លោកបាននូវអភិញ្ញា ៦

៤- បដិសម្ភិទប្បត្តោ លោកដល់នូវបដិសម្ភិទា ៤

បុគ្គល ៤ ពួក

១. កោធគរុន សទ្ធម្មគរុ ធ្ងន់ក្នុងសេចក្ដីក្រោធ មិនធ្ងន់ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម

២. មក្ខគរុន សទ្ធម្មគរុ ធ្ងន់ក្នុងសេចក្ដីលុបគុណ មិនធ្ងន់ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម

៣. លាភគរុន សទ្ធម្មគរុ ធ្ងន់ក្នុងលាភ មិនធ្ងន់ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម

៤. សក្ការគរុន សទ្ធម្មគរុ ធ្ងន់ក្នុងសក្ការៈ មិនធ្ងន់ក្នុងព្រះសទ្ធម្ម

បុគ្គល ៤ ពួកទៀត

១. អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ ប្រតិបត្តិដើម្បីខ្លួនមិនប្រតិបត្តិដើម្បីអ្នកដទៃ

២. បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ ប្រតិបត្តិដើម្បីអ្នកដទៃមិនប្រតិបត្តិដើម្បីខ្លួន

៣. នេវ អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ មិនប្រតិបត្តិដើម្បីខ្លួនទាំងមិនប្រតិបត្តិដើម្បីអ្នកដទៃ

៤. អត្តហិតាយ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច ប្រតិបត្តិដើម្បីខ្លួនផង ដើម្បីអ្នកដទៃផង

បុគ្គល ៤ ពួកទៀត

១. តមោ តមបរាយនោ ជាមនុស្សងងឹត មានងងឹតទៅមុខ

២. តមោ ជោតិបរាយនោ ជាមនុស្សងងឹត មានពន្លឺភ្លឺស្វាងទៅមុខ

៣. ជោតិ តមបរាយនោ ជាមនុស្សភ្លឺស្វាង មានងងឹតទៅមុខ

៤. ជោតិ ជោតិបរាយនោ ជាមនុស្សភ្លឺស្វាងមានពន្លឺភ្លឺស្វាងទៅមុខ

សំវាស « ការនៅរួមគ្នា ៤ យ៉ាង

១. ឆវោ ឆវាយ សទ្ធិ សំវសតិ ខ្មោចប្រុសនៅជាមួយនឹងខ្មោចស្រី

២. ឆវោ ទេវិយា សទ្ធិ សំវសតិ ខ្មោចប្រុសនៅជាមួយនឹងទេវតាស្រី

៣. ទេវោ ឆវាយ សទ្ធិ សំវសតិ ទេវតាប្រុសនៅជាមួយនឹងខ្មោចស្រី

៤. ទេវោ ទេវិយា សទ្ធិ សំវសតិ ទេវតាប្រុសនៅជាមួយទេវតាស្រី

បុគ្គល ៤ ពួក

១. អសុរោ អសុរបរិវារោ អសុរមានអសុរជាបរិវារ

២. អសុរោ ទេវបរិវារោ អសុរមានទេវតាជាបរិវារ

៣- ទេវោ អសុរបរិវារោ ទេវតាមានអសុរជាបរិវារ

៤- ទេវោ ទេវបរិវារោ ទេវតាមានទេវតាជាបរិវារ

បុគ្គលប្រៀបនឹងវលាហកៈ ៤ យ៉ាង

១- គជ្ជិតា នោ វស្សិតា គ្រាន់តែផ្គរលាន់តែមិនភ្លៀង

២- វស្សិតា នោ គជ្ជិតា ស្រាប់តែភ្លៀងឥតផ្គរលាន់

៣- នេវ គជ្ជិតា នោ វស្សិតា គ្មានទាំងផ្គរលាន់គ្មានទាំងភ្លៀង

៤- គជ្ជិតា ច វស្សិតា ច ផ្គរលាន់ផង ភ្លៀងផង

បុគ្គលប្រៀបនឹងក្អម ៤ យ៉ាង

១- តុច្ឆោ បិហិតោ ក្អមទទេ បិទជិត

២- បូរោ វិវដោ ក្អមមានទឹកពេញ បើកចំហ

៣- តុច្ឆោ វិវដោ ក្អមទទេ បើកចំហ

៤- បូរោ បិហិតោ ក្អមមានទឹកពេញ បិទជិត

បុគ្គលប្រៀបនឹងផ្លែស្វាយ ៤ យ៉ាង

១- អាមោ បក្កវណ្ណី ខ្ចីទេ តែមានសម្បុរដូចទុំ

២- បក្កោ អាមវណ្ណី ទុំ តែមានសម្បុរដូចខ្ចី

៣. អាមោ អាមវណ្ណី ខ្ចី មានសម្បុរក៏ខ្ចី

៤. បក្កោ បក្កវណ្ណី ទុំ មានសម្បុរក៏ទុំ

បុគ្គលប្រៀបនឹងដើមឈើ ៤ យ៉ាង

១. ផេគ្គុ ផេគ្គុបរិវារោ ឈើស្រាយមានឈើស្រាយជាបរិវារ

២. ផេគ្គុ សារបរិវារោ ឈើស្រាយមានឈើខ្លឹមជាបរិវារ

៣. សារោ ផេគ្គុបរិវារោ ឈើខ្លឹមមានឈើស្រាយជាបរិវារ

៤. សារោ សារបរិវារោ ឈើខ្លឹមមានឈើខ្លឹមជាបរិវារ

បុគ្គលសមគួរដល់ស្តូប ៤ ពួក

១. ព្រះអរហំសម្មាសម្ពុទ្ធ ២. ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ

៣. ព្រះអរហន្ត ៤ ស្តេចចក្រពត្តិ

បុគ្គលមិនល្អ ៤ ពួក

១. អលសោ គិហិ កាមភោគី ន សាធុ គ្រហស្ថអ្នកបរិភោគកាមខ្ជិលច្រអូស ឈ្មោះថាមិនល្អ

២. អសញ្ញតោ បព្វជិតោ ន សាធុ អ្នកបួសមិនសង្រួម ឈ្មោះថាមិនល្អ

៣. រាជា ន សាធុ អនិសម្មការិ ព្រះរាជាមិនពិចារណាមុនចេះ

តែធ្វើទៅៗ ឈ្មោះថាមិនល្អ

៤. យោ បណ្ឌិតោ កោធនោ តំ ន សាធុ អ្នកប្រាជ្ញដែលក្រេវក្រោធច្រើន ក៏ឈ្មោះថាមិនល្អ

មិត្តគួរគប់គួររាប់រក ៤ ពួក

១. ឧបការកោ មិត្រមានឧបការ

២. សមានសុខទុក្ខោ មិត្ររួមសុខរួមទុក្ខ

៣. អត្ថក្ខាយី មិត្រណែនាំប្រាប់ប្រយោជន៍

៤. អនុកម្បកោ មិត្រមានសេចក្ដីឈឺឆ្អាល

(មិត្រទាំង ៤ ពួកនេះ ហៅថាមិត្រមានចិត្តល្អ

មិត្តមិនគួរគប់មិនគួររាប់ ៤ ពួក

១. អញ្ញទត្ថុហរោ មិត្រគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន

២. វចីបរមោ មិត្រល្អតែសំដី ល្អតែមាត់

៣ អនុប្បិយភាណី មិត្រនិយាយចាក់បណ្ដោយឲ្យគាប់ចិត្ត

៤. អបាយសហាយោ មិត្រជាសំឡាញ់ក្នុងផ្លូវវិនាស

(មិត្រទាំង ៤ នេះ ហៅថាមិត្រប្លម)

អបាយមុខ «ហេតុជាប្រធាននៃសេចក្ដីវិនាស» ៤ យ៉ាង

១. ឥត្ថីធុត្ត ជាអ្នកលេងស្រី

២. សុរាធុត្ត ជាអ្នកផឹកសុរា

៣. អក្ខធុត្ត ជាអ្នកលេងល្បែងភ្នាល

៤. បាបមិត្ត គប់រកយកមនុស្សអាក្រក់ជាមិត្រ

សេចក្ដីប្រាថ្នារបស់មនុស្សក្នុងលោក ៤ យ៉ាង

១. ចង់ឲ្យមានទ្រព្យសម្បត្តិកើតឡើងដោយត្រូវទំនង

២. ចង់ឲ្យមានយសសក្តិកើតឡើងដល់ខ្លួននឹងញាតិមិត្ររបស់ខ្លួន

៣. ចង់ឲ្យអាយុបានស្ថិតនៅយឺនយូរ

៤. កាលបើអស់អាយុទៅ ចង់ឲ្យបានកើតក្នុងស្ថានសួគ៌

(សេចក្ដីប្រាថ្នាទាំង៤ នេះ, អាចសម្រេចបានដោយធម៌ ៤ យ៉ាង

គឺៈ សទ្ធា, សីល, ចាគ, បញ្ញា)

យោគ ៤ យ៉ាង

១. កាមយោគ កិលេសជាគ្រឿងប្រកបគឺកាម

២. ភវយោគ កិលេសជាគ្រឿងប្រកបគឺភព

៣. ទិដ្ឋិយោគ កិលេសជាគ្រឿងប្រកបគឺទិដ្ឋិ

៤. អវិជ្ជាយោគ កិលេសជាគ្រឿងប្រកបគឺអវិជ្ជា

(យោគទាំង ៤ នេះ ហៅថា «អាសវៈ» ខ្លះ ថា «ឱឃៈ» ខ្លះ)

បធាន «សេចក្តីព្យាយាម» ៤ យ៉ាង

១. សំវរប្បធាន ព្យាយាមក្នុងការប្រយ័ត្នមិនឲ្យបាបកើតឡើង

២. បហានប្បធាន ព្យាយាមក្នុងការលះបាបដែលកើតឡើង

៣. ភាវនាបធាន ព្យាយាមក្នុងការធ្វើកុសលឲ្យកើតឡើង

៤. អនុរក្ខនាបធាន ព្យាយាមក្នុងការរក្សាកុសលដែលកើតឡើង ហើយ មិនឲ្យវិនាសបាត់ទៅវិញ

អគតិ «ការលំអៀង» ៤ យ៉ាង

១. ឆន្ទាគតិ លំអៀងព្រោះសេចក្តីស្រឡាញ់

២. ទោសាគតិ លំអៀងព្រោះសេចក្តីស្អប់

៣. មោហាគតិ លំអៀងព្រោះសេចក្ដីល្ងង់ខ្លៅ

៤. ភយាគតិ លំអៀងព្រោះសេចក្ដីខ្លាច

ចក្ក « ធម៌ដូចជាកង់វិលទៅកាន់សេចក្ដីល្អ » ៤ យ៉ាង

១. បដិរូបទេសវាស នៅក្នុងប្រទេសដ៏សមគួរ

២. សប្បុរិសូបស្សយ ការសេពគប់ពឹងផ្អែកនឹងសប្បុរស

៣. អត្តសម្មាបណិធិ ការដំកល់ខ្លួនដោយប្រពៃ

៤. បុព្វេកតបុញ្ញតា ភាពនៃបុគ្គលបានធ្វើបុណ្យទុកក្នុងកាលមុន

សង្គហវត្ថុ ៤ យ៉ាង

១. ទាន ការឲ្យនូវវត្ថុរបស់ខ្លួនដល់អ្នកដទៃដែលគួរឲ្យ

២. បិយវាចា ពោលពាក្យផ្អែមពីរោះគួរជាទីស្រឡាញ់

៣. អត្ថចរិយា ប្រព្រឹត្តធ្វើអំពើដែលជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកដទៃ

៤. សមានត្តតា ភាពជាអ្នកមានខ្លួនស្មើ មិនកាន់ខ្លួន

ការជ្រះថ្លាក្នុងវត្ថុដ៏ប្រសើរ ៤ យ៉ាង

១. ពុទ្ធេ បសន្នា ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះពុទ្ធ

២. អដ្ឋង្គិកោ មគ្គេ បសន្នា ជ្រះថ្លាចំពោះមគ្គមានអង្គ ៨

៣. វិរាគេ ធម្មេ បសន្នា   ជ្រះថ្លាចំពោះធម៌ប្រាសចាករាគៈ គឺ
ព្រះនិព្វាន

៤. សង្ឃេ បសន្នា   ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះសង្ឃ

ការហូរមកនៃបុណ្យ ៤ យ៉ាង

១. ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន   ដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លា មិនករេ្រក
ចំពោះព្រះពុទ្ធ

២. ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន   ដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លា មិនករេ្រក
ចំពោះព្រះធម៌

៣ សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន   ដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លា មិនករេ្រក
ចំពោះព្រះសង្ឃ

៤. អរិយកន្តេហិ សីលេហិ   ដោយសីលដែលព្រះអរិយលោក
ប្រាថ្នា គឺសីលមិនពព្រះពពាល

អចិន្តេយ្យ ឬ អចិន្ត្រៃយ «ហេតុមិនគួរគិត» ៤ យ៉ាង

១. ពុទ្ធវិសយ   វិស័យរបស់ព្រះពុទ្ធ

២. ឈានវិសយ   វិស័យរបស់ឈាន

៣. កម្មវិបាក ផលរបស់កម្ម

៤. លោកចិន្តា ការគិតអំពីលោក ឬ ការគិតរបស់សត្វលោក

សំវេជនិយដ្ឋាន ៤ យ៉ាង

១. កន្លែងដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រសូត

២. កន្លែងដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បានត្រាស់

៣. កន្លែងដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សំដែងធម្មចក្រ

៤. កន្លែងដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់និព្វាន

ភយ ៤ យ៉ាង

១. ជាតិភយ ភ័យអំពីការកើត

២. ជរាភយ ភ័យអំពីចាស់គ្រាំគ្រា

៣. ព្យាធិភយ ភ័យអំពីជម្ងឺឈឺចាប់

៤. មរណភយ ភ័យអំពីសេចក្ដីស្លាប់

ភ័យ ៤ យ៉ាងទៀត

១. អគ្គិភយ ភ័យអំពីភ្លើង

២. ឧទកភយ ភ័យអំពីទឹក

៣- រាជភយ ភ័យអំពីស្ដេច

៤- ចោរភយ ភ័យអំពីចោរ

ភ័យ ៤ យ៉ាងទៀត

១- អត្តានុវាទភយ ភ័យអំពីការតិះដៀលខ្លួនឯង

២- បរានុវាទភយ ភ័យអំពីការតិះដៀលរបស់អ្នកដទៃ

៣- ទណ្ឌភយ ភ័យអំពីអាជ្ញា

៤- ទុគ្គតិភយ ភ័យអំពីទុគ្គតិ

អាភា «ពន្លឺ» ៤ យ៉ាង

១- ចន្ទាភា ពន្លឺព្រះចន្ទ

២- សុរិយាភា ពន្លឺព្រះអាទិត្យ

៣- អគ្យាភា ពន្លឺភ្លើង

៤- បញ្ញាភា ពន្លឺប្រាជ្ញា

(ពន្លឺប្រាជ្ញាប្រសើរជាងពន្លឺទាំង ៣ ខាងដើម)

កាលដែលគួរប្រកប ៤ យ៉ាង

១- កាលេន ធម្មស្សវនំ ស្ដាប់ធម៌តាមកាល

២. កាលេន ធម្មសាកច្ឆា សន្ទនាធម៌តាមកាល

៣. កាលេន សមថោ ស្ងប់រម្ងាប់តាមកាល

៤. កាលេន វិបស្សនា ចំរើនវិបស្សនាតាមកាល

សារៈ « ខ្លឹម » ៤ យ៉ាង

១. សីលសារ ខ្លឹមគឺសីល ឬ សីលជាខ្លឹម

២. សមាធិសារ ខ្លឹមគឺសមាធិ ឬ សមាធិជាខ្លឹម

៣. បញ្ញាសារ ខ្លឹមគឺប្រាជ្ញា ឬ ប្រាជ្ញាជាខ្លឹម

៤. វិមុត្តិសារ ខ្លឹមគឺវិមុត្តិ ឬ វិមុត្តិគឺធម៌ដែលរួចផុតចាក កិលេសជាខ្លឹម

សភាវធម៌ដែលគេហាមឃាតមិនបាន ៤ យ៉ាង

១. ជរា ចាស់គ្រាំគ្រា

២. ព្យាធិ ជម្ងឺឈឺចាប់

៣. មរណា សេចក្ដីស្លាប់

៤. វិបាក ផលកម្ម

កំណើតនៃសេចក្ដីស្រឡាញ់និងស្អប់ ៤ យ៉ាង

១. បេមា បេមំ ជាយតិ សេចក្ដីស្រឡាញ់កើតពីសេចក្ដីស្រឡាញ់

២. បេមា ទោសោ ជាយតិ សេចក្ដីស្អប់កើតពីសេចក្ដីស្រឡាញ់

៣. ទោសា បេម ជាយតិ សេចក្ដីស្រឡាញ់កើតពីសេចក្ដីស្អប់

៤. ទោសា ទោសោ ជាយតិ សេចក្ដីស្អប់កើតពីសេចក្ដីស្អប់

កម្ម ៤ យ៉ាង

១. កម្មខ្មៅ ឲ្យផលខ្មៅ

២. កម្មស ឲ្យផលស

៣. កម្មទាំងខ្មៅទាំងស ឲ្យផលទាំងខ្មៅទាំងស

៤. កម្មមិនខ្មៅមិនស ឲ្យផលមិនខ្មៅមិនស

ការសេពគប់នឹងសប្បុរសមានអានិសង្ស ៤ យ៉ាង

១. អរិយេន សីលេន វឌ្ឍតិ តែងចំរើនដោយសីលដ៏ប្រសើរ

២. អរិយេន សមាធិនា វឌ្ឍតិ តែងចំរើនដោយសមាធិដ៏ប្រសើរ

៣. អរិយាយ បញ្ញាយ វឌ្ឍតិ តែងចំរើនដោយបញ្ញាដ៏ប្រសើរ

៤. អរិយាយ វិមុត្តិយា វឌ្ឍតិ តែងចំរើនដោយវិមុត្តិដ៏ប្រសើរ

សេយ្យា «ដំណេក» ៤ យ៉ាង

១. បេតសេយ្យា ដំណេកប្រេត (ដេកផ្ងារ)

២. កាមភោគិសេយ្យា ដំណេកអ្នកបរិភោគកាម (ដេកផ្អៀង ទៅខាងឆ្វេង)

៣. សីហសេយ្យា ដំណេកសីហៈ (ដេកផ្អៀងទៅខាងស្តាំ)

៤. តថាគតសេយ្យា ដំណេកព្រះតថាគត (មានឈានជាអារម្មណ៍)

បញ្ញាវុឌ្ឍិ «ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីចំរើនប្រាជ្ញា» ៤ យ៉ាង

១. សប្បុរិសូបសំសេវ សេពគប់រួមជាមួយនឹងសប្បុរស

២. សទ្ធម្មស្សវន ស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម

៣. យោនិសោមនសិការ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា

៤. ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ប្រតិបត្តិសមគួរដល់ធម៌

ទិដ្ឋធម្មិកត្ថ «ប្រយោជន៍ក្នុងលោកនេះ» ៤ យ៉ាង

១. ឧដ្ឋានសម្បទា ដល់ព្រមដោយព្យាយាម

២. អារក្ខសម្បទា ដល់ព្រមដោយការថែរក្សា

៣. កល្យាណមិត្តតា ភាពជាអ្នកមានមិត្រសំឡាញ់ល្អ

៤. សមជីវិតា ភាពជាអ្នកចិញ្ចឹមជីវិត តាមសមគួរដល់ កំឡាំងទ្រព្យ ដែលរកបាន

សម្បរាយិកត្ថ « ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខ » ៤ យ៉ាង

១. សទ្ធាសម្បទា ដល់ព្រមដោយសទ្ធា

២. សីលសម្បទា ដល់ព្រមដោយសីល

៣. ចាគសម្បទា ដល់ព្រមដោយការបរិច្ចាគទាន

៤. បញ្ញាសម្បទា ដល់ព្រមដោយប្រាជ្ញា

ឧបាទាន ៤ យ៉ាង

១. កាមុបាទាន សេចក្ដីប្រកាន់មាំដោយអំណាចនៃកាម

២. ទិដ្ឋុបាទាន សេចក្ដីប្រកាន់មាំដោយអំណាចនៃទិដ្ឋិ

៣. សីលព្វតុបាទាន សេចក្ដីប្រកាន់មាំដោយអំណាចនៃការជឿប្រកាន់សីលវ័ត្ត

៤. អត្តវាទុបាទាន សេចក្ដីប្រកាន់មាំដោយអំណាចនៃអត្តវាទ គឺពាក្យពោលថា « អត្តា ៗ » ឬពោលប្រារព្ធខ្លួនជាធំ

កូន ៤ ពួក

១. អត្រជ កូនដែលកើតអំពីខ្លួន

២. ខេត្តជ   កូនដែលកើតក្នុងទីជាខេត្ត

៣. ទិន្នក   កូនដែលគេឲ្យឬកូនសុំ

៤. អន្តេវាសិក   កូនសិស្ស

សម្បទាដែលធ្វើទានឲ្យបានផលក្នុងបច្ចុប្បន្ន ៤ យ៉ាង

១. វត្ថុសម្បទា   ដល់ព្រមដោយវត្ថុគឺទក្ខិណេយ្យបុគ្គល

២. បច្ចយសម្បទា   ដល់ព្រមដោយបច្ច័យ គឺ ទេយ្យវត្ថុ

៣. ចេតនាសម្បទា   ដល់ព្រមដោយចេតនាទាំង ៣

៤. គុណាតិរេកសម្បទា   ដល់ព្រមដោយទក្ខិណេយ្យបុគ្គលដែល មានគុណដ៏លើសលប់គឺ លោកដែលចេញចាកសមាបត្តិ

សទ្ធា ៤ យ៉ាង

១. កម្មសទ្ធា   ជឿកម្ម

២. វិបាកសទ្ធា   ជឿផលរបស់កម្ម

៣. កម្មស្សកតាសទ្ធា   ជឿថាសត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួន

៤. តថាគតពោធិសទ្ធា   ជឿប្រាជ្ញាត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះតថាគត

លក្ខណៈសទ្ធា ៤ យ៉ាង

១. សទ្ទហនលក្ខណា សទ្ធា សទ្ធាមានជំនឿជាលក្ខណៈ

២. បសាទលក្ខណា សទ្ធា សទ្ធាមានសេចក្តីជ្រះថ្លាជាលក្ខណៈ

៣ បក្ខន្ទលក្ខណា សទ្ធា សទ្ធាមានកិរិយាលឿនទៅ ឬស្ទុះស្ទាជាលក្ខណៈ

៤. ឱកប្បនលក្ខណា សទ្ធា សទ្ធាមានកិរិយាតាំងមាំក្នុងវត្ថុដែលគួរជឿជាលក្ខណៈ

ទក្ខិណាវិសុទ្ធិ មាន ៤ យ៉ាង

១. ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិគ្គាហកតោ ទក្ខិណាទាន បរិសុទ្ធអំពីអ្នកឲ្យ មិនបរិសុទ្ធអំពីអ្នកទទួល

២. បដិគ្គាហកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ ទាយកតោ ទក្ខិណា ទានបរិសុទ្ធអំពីអ្នកទទួល មិនបរិសុទ្ធអំពីអ្នកឲ្យ

៣. នេវ ទាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិគ្គាហកតោ ទក្ខិណាទានមិនបរិសុទ្ធអំពីអ្នកឲ្យ ទាំងមិនបរិសុទ្ធអំពីអ្នកទទួល

៤. ទាយកតោ ចេវ វិសុជ្ឈតិ បដិគ្គាហកតោ ច

ទក្ខិណាទានបរិសុទ្ធអំពីអ្នកឲ្យផង អំពីអ្នកទទួលផង

មរណៈ ៤ យ៉ាង

១. អាយុក្ខយមរណា ស្លាប់ដោយអស់អាយុ

២. កម្មក្ខយមរណា ស្លាប់ដោយអស់កម្ម

៣. ឧភយក្ខយមរណា ស្លាប់ដោយអស់អាយុនឹងកម្មទាំងពីរ

៤. ឧបច្ឆេទកកម្មុនា ស្លាប់ដោយកម្មចូលមកកាត់បង់

ទេវតាច្យុតដោយហេតុ ៤ យ៉ាង

១. អាយុក្ខយេន ដោយអស់អាយុ

២. បុញ្ញក្ខយេន ដោយអស់បុណ្យ

៣. អាហារក្ខយេន ដោយអស់អាហារ

៤. កោបេន ដោយសេចក្ដីក្រេវក្រោធ

ឧបក្កិលេសព្រះអាទិត ព្រះចន្ទ ៤ យ៉ាង

១. អព្ភ ពពក ២. មហិកា ទឹកសន្សើម

៣. ធូមរជៈ ផ្សែងនឹងធូលី ៤. រាហុ រាហូ

ឧបក្កិលេសសមណព្រាហ្មណ៍ ៤ យ៉ាង

១. ផឹកសុរាមេរ័យ

២. សេពមេថុន

៣. ត្រេកអរនឹងរូបិយៈ

៤. មិច្ឆាទិដ្ឋិ

ហេតុដែលនាំឲ្យកើតហិរិ «សេចក្ដីខ្មាស់បាប» ៤ យ៉ាង

១. ជាតិ បច្ចវេក្ខិត្វា ព្រោះពិចារណានូវជាតិ

២. វយំ បច្ចវេក្ខិត្វា ព្រោះពិចារណានូវវ័យ

៣. សូរភាវំ បច្ចវេក្ខិត្វា ព្រោះពិចារណានូវសេចក្ដីក្លៀវក្លា

៤. ពាហុសច្ចំ បច្ចវេក្ខិត្វា ព្រោះពិចារណានូវពហុស្សូត

អយោនិសោមនសិការ ៤ យ៉ាង

១. អនិច្ចេ និច្ចន្តិ ជាទៀងក្នុងចំណែកដែលមិនទៀង

២. ទុក្ខេ សុខន្តិ ជាសុខក្នុងចំណែកដែលជាទុក្ខ

៣. អនត្តនិ អត្តាតិ ជាអត្តាក្នុងចំណែកដែលមិនមែនជាអត្តា

៤. អសុភេ សុភន្តិ ជាល្អក្នុងចំណែកដែលមិនល្អ

ធម៌សម្រាប់ផ្ចាញ់សត្រូវបាន ៤ យ៉ាង

១. សច្ច ពោលពាក្យពិត ២. ទម្ម ប្រាជ្ញាចេះពិចារណា

៣. ធិតិ ព្យាយាមមាំមួន   ៤ ចាគ ការស៊ូលះបង់

អរិយសច្ច ៤

១. ទុក្ខអរិយសច្ច   សេចក្ដីទុក្ខជាធម៌ពិតរបស់ព្រះអរិយៈ

២. សមុទយអរិយសច្ច   តណ្ហាជាធម៌ពិតរបស់ព្រះអរិយ

៣. និរោធអរិយសច្ច   និរោធជាធម៌ពិតរបស់ព្រះអរិយៈ

៤. មគ្គអរិយសច្ច   មគ្គជាធម៌ពិតរបស់ព្រះអរិយៈ

កិច្ចក្នុងអរិយសច្ច ៤ យ៉ាង

១. បរិញ្ញាកិច្ច   សេចក្ដីទុក្ខជាកិច្ចគួរកំណត់ដឹង

២. បហានកិច្ច   តណ្ហាជាកិច្ចគួរលះបង់

៣. សច្ឆិកិរិយាកិច្ច   និរោធជាកិច្ចគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់

៤. ភាវនាកិច្ច   មគ្គជាកិច្ចគួរចំរើន

ញាណ ៤ យ៉ាង

១. ទុក្ខេ ញាណំ   ដឹងក្នុងកងទុក្ខ

២. ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ   ដឹងក្នុងទុក្ខសមុទយៈ

៣. ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ   ដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធ

៤. ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាយ ញាណំ ដឹងក្នុង
ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទា

បច្ច័យ ៤ នៃបញ្ចក្ខន្ធ

១. អវិជ្ជា ២. តណ្ហា ៣. កម្ម ៤. អាហារ ជាបច្ច័យរបស់រូប
១. អវិជ្ជា ២. តណ្ហា ៣ កម្ម ៤. ផស្ស ជាបច្ច័យរបស់វេទនា
១. អវិជ្ជា ២. តណ្ហា ៣. កម្ម ៤. ផស្ស ជាបច្ច័យរបស់សញ្ញា
១. អវិជ្ជា ២ តណ្ហា ៣. កម្ម ៤. ផស្ស ជាបច្ច័យរបស់សង្ខារ
១. អវិជ្ជា ២. តណ្ហា ៣. កម្ម ៤. នាមរូប ជាបច្ច័យរបស់វិញ្ញាណ

បដិសម្ភិទា ៤ យ៉ាង

១. អត្ថប្បដិសម្ភិទា ប្រាជ្ញាដែលបែកចំពោះក្នុងអត្ថ
២. ធម្មប្បដិសម្ភិទា ប្រាជ្ញាដែលបែកចំពោះក្នុងធម៌
៣. និរុត្តិប្បដិសម្ភិទា ប្រាជ្ញាដែលបែកចំពោះក្នុងភាសានិយាយ
៤. បដិភាណប្បដិសម្ភិទា ប្រាជ្ញាដែលបែកចំពោះក្នុងបដិភាណ

វិធីផ្ចាញ់ ៤ យ៉ាង

១. អក្កោធេន ជិនេ កោធំ ផ្ចាញ់មនុស្សក្រោធដោយមិនក្រោធ

២. អសាធុ សាធុនា ជិនេ ផ្ចាញ់មនុស្សអាក្រក់ដោយសេចក្ដីល្អ

៣. ជិនេ កទរិយំ ទានេន ផ្ចាញ់មនុស្សកំណាញ់ដោយការឲ្យ

៤. សច្ចេនាលិកវាទិនំ ផ្ចាញ់មនុស្សនិយាយកុហកដោយពាក្យពិត

អបស្សេនធម៌ « ធម៌គួរពឹងផ្អែក » ៤ យ៉ាង

១. សង្ខាយេកំ បដិសេវតិ ពិចារណាមុនសិន សឹមសេព

២. សង្ខាយេកំ អធិវាសេតិ ពិចារណាមុនសិន សឹមអត់ធន់

៣. សង្ខាយេកំ បរិវជ្ជេតិ ពិចារណាមុនសិន សឹមវៀរ

៤. សង្ខាយេកំ វិនោទេតិ ពិចារណាមុនសិន សឹមបន្ទោបង់

ធម៌របស់គ្រហស្ថ ៤ យ៉ាង

១. សច្ច ពោលពាក្យពិតប្រាកដ

២. ទម ចេះទូន្មានចិត្ត ឬ ទប់ចិត្តរបស់ខ្លួន

៣. ខន្តិ អត់ធន់

៤. ចាគ លះបង់ទ្រព្យរបស់ខ្លួនឲ្យដល់អ្នកដែលគួរឲ្យ

កម្មកិលេស ៤ យ៉ាង

១. បាណាតិបាត សម្លាប់សត្វ

២. អទិន្នាទាន លួចទ្រព្យគេ

៣. កាមេសុ មិច្ឆាចារ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម

៤. មុសាវាទ និយាយកុហក

អ្នកដែលប្រកបដោយធម៌ ៤ ហៅថាបណ្ឌិត

១. សុត « ស្តាប់ » ២. ចិន្ត « គិត » ៣. បុច្ឆា « សួរ »

៤. លិខិត « សរសេរ » (សុ. ចិ. បុ. លិ.)

វិបត្តិ ៤ យ៉ាង

១. សីលវិបត្តិ ខូចសីល

២. អាចារវិបត្តិ ខូចមារយាទ

៣. ទិដ្ឋិវិបត្តិ ខូចទិដ្ឋិ

៤. អាជីវវិបត្តិ ខូចអាជីវៈ គឺចិញ្ចឹមជីវិតខុសធម៌

កំលាំង ៤ ប្រការ

១. បញ្ញាពលំ កំលាំងប្រាជ្ញា

២. វិរិយពលំ កំលាំងសេចក្តីព្យាយាម

៣. អនវជ្ជពលំ កំលាំងកិច្ចដែលមិនមានទោស

៤. សង្គហាពលំ   កំលាំងសេចក្ដីសង្គ្រោះ

បរិសុទ្ធិ ៤ យ៉ាង

១. ទេសនាបរិសុទ្ធិ   បរិសុទ្ធិដោយការសំដែងអាបត្តិ

២. សំវរបរិសុទ្ធិ   បរិសុទ្ធិដោយការសង្រួម

៣. បរិយេដ្ឋិតបរិសុទ្ធិ   បរិសុទ្ធិដោយការស្វែងរកអាហារ

៤. បច្ចវេក្ខណបរិសុទ្ធិ   បរិសុទ្ធិដោយការពិចារណា

លោកិយសរណាគមន៍សម្រេចដោយអាការៈ ៤ យ៉ាង

១. អត្តនិយ្យាតន   ប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត

២. តប្បរាយនតា   យកគុណព្រះរតនត្រ័យជាទីពឹងទៅមុខ

៣. សិស្សភាវូបគមន   ប្រគល់ខ្លួនជាសិស្ស

៤. បាណិបាត   គោរពព្រះរតនត្រ័យដរាបអស់ជីវិត

កំណប់ទ្រព្យ ៤ យ៉ាង

១. ថាវរនិធិ   កំណប់ទ្រព្យដ៏មាំមួន (បានខាងអសង្ខារិមវត្ថុ)

២. ជង្គមនិធិ   កំណប់ទ្រព្យដើរបាន (បានខាងសង្ខារិមវត្ថុ)

៣. អង្គសមនិធិ   កំណប់ទ្រព្យស្មើដោយអង្គ (បានខាងចំណេះវិជ្ជា)

៤. អនុត្តាមិកនិធិ កំណប់ទ្រព្យអាចជិតដោយតាមខ្លួនទៅ (បាន
ខាងបុណ្យដែលខ្លួនបានកសាងទុក)

អង្គរបស់បណ្ឌិត ៤ យ៉ាង

១. កតញ្ញូ ដឹងឧបការគុណដែលគេបានធ្វើដល់ខ្លួន

២. អត្តសុទ្ធិ ធ្វើខ្លួនឲ្យបរិសុទ្ធចាកបាប

៣. បរសុទ្ធិ ធ្វើអ្នកដទៃឲ្យបរិសុទ្ធ

៤. សង្គហា សង្គ្រោះដល់ជនដែលគួរសង្គ្រោះ

អារក្ខកម្មដ្ឋាន ៤ យ៉ាង

១. ពុទ្ធានុស្សតិ រឭកដល់គុណព្រះពុទ្ធ

២. មេត្តា ផ្សាយមេត្តាចិត្តដល់ពពួកសត្វ

៣. អសុភ ពិចារណារាងកាយឲ្យឃើញថាមិនល្អ

៤. មរណស្សតិ រឭកដល់សេចក្ដីស្លាប់

សតិបដ្ឋាន ៤

១. កាយានុបស្សនា តាំងស្មារតីពិចារណាកាយ

២. វេទនានុបស្សនា តាំងស្មារតីពិចារណាវេទនា

៣. ចិត្តានុបស្សនា តាំងស្មារតីពិចារណាចិត្ត

៤. ធម្មានុបស្សនា តាំងស្មារតីពិចារណាធម៌

គួរធ្វើសេចក្ដីមិនប្រមាទក្នុងទី ៤ ស្ថាន

១. មិនប្រមាទក្នុងការលះកាយទុច្ចរិត ធ្វើកាយសុចរិតឲ្យកើត

២. មិនប្រមាទក្នុងការលះវចីទុច្ចរិត ធ្វើវចីសុចរិតឲ្យកើត

៣. មិនប្រមាទក្នុងការលះមនោទុច្ចរិត ធ្វើមនោសុចរិតឲ្យកើត

៤. មិនប្រមាទក្នុងការលះមិច្ឆាទិដ្ឋិ ធ្វើសម្មាទិដ្ឋិឲ្យកើត

ភាសិត ៤

១. ពុទ្ធភាសិត ធម៌ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់សំដែង

២. សាវកភាសិត ធម៌ដែលសាវ័កសំដែង

៣. ឥសិភាសិត ធម៌ដែលឥសីសំដែង

៤. ទេវតាភាសិត ធម៌ដែលទេវតាសំដែង

ខណៈដែលបុគ្គលគួរប្រាថ្នា ៤ យ៉ាង

១ ពុទ្ធុប្បាទក្ខណោ ខណៈដែលមានព្រះពុទ្ធត្រាស់

២. មជ្ឈិមប្បទេសេ ឧបត្តិក្ខណោ ខណៈដែលបានកើតក្នុង
មជ្ឈិមប្រទេស

៣. សម្មាទិដ្ឋិយា បដិលទ្ធក្ខណោ ខណៈដែលបានជាសម្មាទិដ្ឋិ

៤. ចន្ទមាយតនានំ អតកាលក្ខណោ ខណៈដែលមានអាយតនទាំង ៦ មិនវិកលខ្វះខាត

អត្ថនៃអភិធម្ម ៤ យ៉ាង

១. ចិត្ត ២. ចេតសិក ៣. រូប ៤. និព្វាន

ចិត្ត ៤ ប្រការ

១. កាមាវចរចិត្ត ២. រូបាវចរចិត្ត

៣. អរូបាវចរចិត្ត ៤. លោកុត្តរចិត្ត

អធិដ្ឋានធម៌ « ធម៌ដែលគួរតាំងទុកក្នុងចិត្ត » ៤ យ៉ាង

១. បញ្ញា សេចក្ដីដឹងសព្វ ២. សច្ច សេចក្ដីពិត

៣. ចាគ ការលះ ៤. ឧបសម ស្ងប់ចិត្ត

អធិបតី ៤ យ៉ាង

១. ឆន្ទ បំណងក្នុងចិត្ត

២. វិរិយ សេចក្ដីព្យាយាម

៣. ចិត្ត សេចក្ដីគិត

៤. វិមំសា សេចក្ដីពិចារណា

ការរកបានដោយកម្ម ៤ យ៉ាង

១. កិច្ឆោ មនុស្សប្បដិលាភោ កម្មនឹងបានកើតជាមនុស្ស

២. កិច្ឆំ មច្ចាន ជីវិតំ កម្មនឹងចិញ្ចឹមជីវិតបានដោយស្រួល របស់ពួកសត្វ

៣. កិច្ឆំ សទ្ធម្មស្សវនំ កម្មនឹងបានស្ដាប់ព្រះសទ្ធម្ម

៤. កិច្ឆោ ពុទ្ធានមុប្បាទោ កម្មនឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ

បញ្ហាក: ពួកជម៌ប្រាំ

រតន ៥ យ៉ាង

១. ការកើតឡើងនៃព្រះអរហំសម្មាសម្ពុទ្ធ

២. បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌វិន័យ

៣. បុគ្គលអ្នកចេះធម៌វិន័យ

៤. បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិនូវធម៌សមគួរដល់ធម៌

៥. បុគ្គលជាកតញ្ញូកតវេទី

ព្រះពុទ្ធទ្រង់សម្រេចកិច្ចដោយកាល ៥

១. បុព្វណ្ហេ បិណ្ឌបាតញ្ច ទ្រង់បិណ្ឌបាតក្នុងវេលាព្រឹក

២. សាយណ្ហេ ធម្មទេសនំ ទ្រង់សំដែងធម៌ក្នុងវេលាល្ងាច

៣. បទោសេ ភិក្ខុឱវាទំ ទ្រង់ប្រទានឱវាទដល់ភិក្ខុក្នុងវេលាព្រលប់

៤. អឌ្ឍរត្តេ ទេវបញ្ហានំ ទ្រង់ដោះប្រស្នាទេវតាក្នុងវេលាអធ្រាត្រ

៥. បច្ចូសេវ គតេ កាលេ ភព្វាភព្វេ វិលោកនំ ទ្រង់ពិចារណាមើលឧបនិស្ស័យសត្វដែលគួរត្រាស់ដឹង និងមិនគួរត្រាស់ដឹងក្នុងវេលាបែកបច្ចូស (ជិតភ្លឺ)

អនុបុព្វកថា ៥ យ៉ាង

១. ទានកថា សំដែងអំពីទាន

២. សីលកថា សំដែងអំពីសីល

៣. សគ្គកថា សំដែងអំពីស្ថានសួគ៌

៤. កាមាទីនវកថា សំដែងអំពីទោសកាម

៥. នេក្ខម្មានិសំសកថា សំដែងអំពីអានិសង្សនៃការចេញចាក
កាមឬការចេញបួស

កាលទាន ៥ យ៉ាង

១. អាគន្តុកទាន ឲ្យទានដល់អ្នកដែលទើបនឹងមកដល់

២. គមិកទាន ឲ្យទានដល់អ្នកដែលរៀបចំដំណើរនឹងចេញទៅ

៣. គិលានទាន ឲ្យទានដល់អ្នកមានជម្ងឺ

៤. ទុព្ភិក្ខទាន ឲ្យទានក្នុងវេលាទុរ្ភិក្ស

៥. នវទាន ឲ្យទានផ្លែឈើឬអ្វីដែលទើបនឹងមានដំបូង

សប្បុរិសទាន ៥ យ៉ាង

១. សទ្ធាយ ទានំ ទេតិ ឲ្យទានដោយសទ្ធា

២. សក្កច្ចំ ទានំ ទេតិ ឲ្យទានដោយគោរព

៣. កាលេន ទានំ ទេតិ ឲ្យទានតាមកាលគួរ

៤. អនុគ្គហិតចិត្តោ ទានំ ទេតិ ឲ្យទានដោយតាំងចិត្តអនុគ្រោះ

៥. អត្តានញ្ច បរញ្ច អនុបហច្ច ទានំ ទេតិ ឲ្យទានមិនបៀត
បៀនខ្លួនឯងនឹងអ្នកដទៃ

សប្បុរិសទាន ៥ យ៉ាងទៀត

១. សក្កច្ចំ ទេតិ ឲ្យទានដោយគោរពចំពោះទេយ្យវត្ថុ

២. ចិត្តីកត្វា ទេតិ ឲ្យទានធ្វើសេចក្ដីគោរពចំពោះវត្ថុនិងបដិគ្គាហក

៣. សហត្ថា ទេតិ ឲ្យទានដោយដៃខ្លួនឯង

៤. អនុបវិទ្ធំ ទេតិ ឲ្យទានដោយមិនបានបោះឲ្យ

៥. អាគមនទិដ្ឋិកោ ទេតិ ឲ្យទានដោយសេចក្ដីជឿថានឹងបាន ទទួលផលពុំខាន

អសប្បុរិសទាន ៥ យ៉ាង

១. អសក្កច្ចំ ទេតិ ឲ្យទានដោយឥតមានសេចក្ដីគោរពចំពោះ ទេយ្យវត្ថុ

២. អចិត្តីកត្វា ទេតិ ឲ្យទានដោយឥតមានសេចក្ដីគោរពចំពោះ ទេយ្យវត្ថុនិងបដិគ្គាហក

៣. អសហត្ថា ទេតិ មិនឲ្យដោយដៃខ្លួនឯង

៤. អបវិទ្ធំ ទេតិ ឲ្យទានដូចគេបោះចោល

៥. អនាគមនតិដ្ឋគោ ទេតិ ឲ្យទានដោយចិត្តជឿជាក់ថាមិនបាន

ទទួលផល

ទានឥតផល ៥ យ៉ាង

១. ឥត្ថីទានំ ឲ្យស្រីជាទានដល់បុរស

២. ឧសភទានំ ឲ្យគោឈ្មោលដល់គោញី

៣. មជ្ជទានំ ឲ្យទានទឹកស្រវឹង

៤. សមជ្ជទានំ ឲ្យទានរបាំល្បែងមហោស្រព

៥. ចិត្តកម្មទានំ ឲ្យទានគំនូររូបស្រីនឹងប្រុស ដែលជាគំនូរ

នាំឲ្យកើតកាមរាគ

អានិសង្សទាន ៥ យ៉ាង

១. ពហុជនស្ស បិយោ ហោតិ ជាទីស្រឡាញ់រាប់អាន

នៃជនច្រើន

២. សន្តោ សប្បុរិសា ភជន្តិ ពួកសប្បុរសរមែងចូលចិត្តរាប់រក

៣. កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះពិរោះ

ល្បីល្បាញទៅគ្រប់ទិស

៤. វិសារទោ ឧបសង្កមតិ ក្លៀវក្លាចូលទៅកាន់ទីប្រជុំ

៥. កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ ឧបបជ្ជតិ លុះ
បែកធ្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ បានទៅកើតក្នុងសុគតិ

ប្រយោជន៍របស់ភោគ ៥ យ៉ាង

១. ចិញ្ចឹមខ្លួន, មាតាបិតា បុត្រភរិយា, បាវព្រាវ ឲ្យជាសុខ

២. ចិញ្ចឹមពួកញាតិមិត្រឲ្យជាសុខ

៣. បំបាត់អន្តរាយ ដែលកើតអំពីហេតុផ្សេងៗ

៤. ធ្វើពលី ៥ យ៉ាង

៥. បរិច្ចាគទាន ដល់សមណព្រាហ្មណ៍ អ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ

ពលី ៥ យ៉ាង

១. ញាតិពលី សង្គ្រោះញាតិ

២. អតិថិពលី ទទួលភ្ញៀវ

៣. បុព្វបេតពលី ធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសផលឲ្យអ្នកដែលចែកឋានទៅហើយ

៤. រាជពលី បង់ពន្ធដារជូនរាជការ

៥ ទេវតាពលី ធ្វើបុណ្យឧទ្ទិសផលដល់ពពួកទេវតា

គតិ ៥ យ៉ាង

១. នរក, ២. តិរច្ឆាន, ៣. បេតវិស័យ, ៤. មនុស្ស, ៥. ទេវតា

មច្ឆរិយ « សេចក្តីកំណាញ់ » ៥ យ៉ាង

១. អាវាសមច្ឆរិយ កំណាញ់អាវាស

២. កុលមច្ឆរិយ កំណាញ់ត្រកូល

៣. លាភមច្ឆរិយ កំណាញ់លាភ

៤. វណ្ណមច្ឆរិយ កំណាញ់ពណ៌សម្បុរ ឬកំណាញ់សេចក្តីសរសើរ

៥. ធម្មមច្ឆរិយ កំណាញ់ធម៌

គារវៈ ៥ យ៉ាង ជាហេតុញ៉ាំងព្រះសទ្ធម្មឲ្យឋិតនៅបានយូរ

១. សត្ថុ គារវោ គោរពចំពោះព្រះសាស្តា

២. ធម្មេ គារវោ គោរពចំពោះព្រះធម៌

៣. សង្ឃេ គារវោ គោរពចំពោះព្រះសង្ឃ

៤. សិក្ខាយ គារវោ គោរពចំពោះសិក្ខា

៥. សមាធិស្មិំ គារវោ គោរពចំពោះសមាធិ

ធម៌ ៥ យ៉ាង ដែលអាចធ្វើបុគ្គលឲ្យតាំងនៅមាំក្នុងព្រះសទ្ធម្ម

១. សទ្ធា — ជឿហេតុដែលគួរជឿ

២. ហិរិ — ខ្មាសបាបខ្មាសទុច្ចរិត

៣. ឱត្តប្ប — ស្ញុតខ្លាចបាប ទុច្ចរិត

៤. អារទ្ធវិរិយ — ប្រារព្ធព្យាយាមឥតខ្ជិលច្រអូស

៥. បញ្ញា — ដឹងច្បាស់

ធម៌ ៥ យ៉ាងប្រព្រឹត្តទៅឲ្យវិនាសនៃព្រះសទ្ធម្ម

១. ន សក្កច្ចំ ធម្មំ សុណន្តិ — មិនស្តាប់ធម៌ដោយគោរព

២. ន សក្កច្ចំ ធម្មំ បរិយាបុណន្តិ — មិនរៀនធម៌ដោយគោរព

៣. ន សក្កច្ចំ ធម្មំ ធារេន្តិ — មិនទ្រទ្រង់ធម៌ដោយគោរព

៤. ន សក្កច្ចំ ធតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខន្តិ — មិនពិចារណានូវសេចក្តីនៃធម៌ទាំងឡាយដែលខ្លួនទ្រទ្រង់ដោយគោរព

៥. ន សក្កច្ចំ អត្ថមញ្ញាយ បដិបជ្ជន្តិ — ដឹងសេចក្តីហើយ, មិនប្រតិបត្តិធ្វើតាមដោយគោរព

អង្គធម្មកថិក ៥ យ៉ាង

១. សំដែងធម៌ដោយលំដាប់មិនកាត់ឲ្យដាច់សេចក្តី

២. អាងហេតុផលណែនាំឲ្យអ្នកស្តាប់ចូលចិត្ត

៣. តាំងចិត្តមេត្តាប្រាថ្នាឲ្យជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកស្តាប់

៤. មិនសំដែងធម៌ព្រោះឃើញលាភ

៥. មិនសំដែងធម៌បៀតបៀនខ្លួននឹងអ្នកដទៃ

អានិសង្សនៃការស្តាប់ធម៌ ៥ យ៉ាង

១. អសុតំ សុណាតិ តែងបានស្តាប់ធម៌ ដែលខ្លួនពុំទាន់ដែលបានស្តាប់

២. សុតំ បរិយោទបេតិ តែងញ៉ាំងធម៌ ដែលខ្លួនធ្លាប់ស្តាប់ហើយឲ្យជំនាញល្អឡើង

៣. កង្ខំ វិហនតិ តែងកំចាត់បង់នូវសេចក្តីសង្ស័យចេញបាន

៤. ទិដ្ឋិ ឧជុំ ករោតិ តែងធ្វើទិដ្ឋិ (របស់ខ្លួន) ឲ្យត្រឹមត្រូវបាន

៥. ចិត្តមស្ស បសីទតិ ចិត្តអ្នកស្តាប់ធម៌នោះតែងជ្រះថ្លា

សេចក្ដីវិនាស ៥ យ៉ាង

១. ញាតិព្យសន — វិនាសញាតិ

២. ភោគព្យសន — វិនាសភោគសម្បត្តិ

៣. រោគព្យសន — វិនាសរោគ

៤. សីលព្យសន — វិនាសសីល

៥. ទិដ្ឋិព្យសន — វិនាសទិដ្ឋិ

សម្បទា ៥ យ៉ាង

១. ញាតិសម្បទា — បរិបូណ៌ដោយញាតិ

២. ភោគសម្បទា — បរិបូណ៌ដោយភោគ

៣. អារោគ្យសម្បទា — បរិបូណ៌ដោយភាពជាអ្នកឥតមានរោគ

៤. សីលសម្បទា — បរិបូណ៌ដោយសីល

៥. ទិដ្ឋិសម្បទា — បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ

សំវរវិន័យ ៥ យ៉ាង

១. សីលសំវរ — សង្រួមក្នុងបាដិមោក្ខ

២. សតិសំវរ — សង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ

៣. ញាណសំវរ សង្រួមក្នុងវិទ្យុតណ្ហាដោយបញ្ញា

៤. ខន្តិសំវរ សង្រួមក្នុងខន្តី គឺ អត់ធន់នូវត្រជាក់និងក្ដៅជាដើម

៥. វីរិយសំវរ សង្រួមក្នុងវីរិយៈ គឺ កំចាត់បង់នូវវិតក្កៈ ៣ យ៉ាង

មានកាមវិតក្កៈជាដើម

បហានវិន័យ ៥ យ៉ាង

១. តទង្គប្បហាន លះកិលេសដោយអង្គនោះៗមានកិរិយាកំណត់

ដឹងនូវកាមនិងរូបដោយវិបស្សនាញាណជាដើម

២. វិក្ខម្ភនប្បហាន លះកិលេសមាននីវរណធម៌ជាដើមដោយសមាធិ

៣. សមុច្ឆេទប្បហាន លះកិលេសដាច់ស្រេចក្នុងខណៈដែល

បាននូវអរិយមគ្គទាំង ៤ ប្រការ

៤. បដិបស្សទ្ធិប្បហាន លះកិលេសដាច់ស្រេចក្នុងខណៈដែល

បាននូវអរិយផល

៥. និស្សរណប្បហាន លះកិលេសជ្រះស្រឡះ គឺបានដល់នូវ

ព្រះនិព្វាន

អានិសង្សរបស់ខន្តី ៥ យ៉ាង

១. បិយោ មនាបោ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តនៃជនច្រើន

២. នវេរពហុលោ មិនច្រើនដោយពៀរ

៣. នវជ្ជពហុលោ មិនច្រើនដោយទោស

៤. អសម្មូឡ្ហោ មិនវង្វេងក្នុងមរណសម័យ

៥. សុគតិ កាលទំលាយខន្ធរមែងទៅកាន់សុគតិភព

វេសារជ្ជករណធម៌ « ធម៌ដែលធ្វើឲ្យមានសេចក្ដីក្លាហាន » ៥ យ៉ាង

១. សទ្ធា ជឿហេតុដែលគួរជឿ

២. សីល រក្សាកាយវាចាឲ្យរៀបរយ

៣. ពាហុសច្ច ភាពជាអ្នកស្ដាប់ច្រើនរៀនសូត្រច្រើន

៤. វីរិយារម្ភ ប្រារព្ធព្យាយាម

៥. បញ្ញា ដឹងនូវហេតុដែលគួរដឹង

ពល « កំលាំង » ៥ យ៉ាង

១. សទ្ធា ជំនឿ

២. វីរិយ ព្យាយាម

៣. សតិ — សេចក្តីរឭក

៤. សមាធិ — ការតាំងចិត្តមាំ

៥. បញ្ញា — ដឹងសព្វ

(ធម៌ទាំង ៥ យ៉ាងនេះហៅថា « ឥន្ទ្រិយ » ក៏បាន)

វិបត្តិនៃឧបាសក ៥ យ៉ាង

១. អស្សទ្ធោ ហោតិ — មិនជឿគុណព្រះរតនត្រ័យ

២. ទុស្សីលោ ហោតិ — ទ្រុស្តសីល

៣. កោតុហលមង្គលិកោ ហោតិ — ប្រកបដោយមង្គលភ្ញាក់ផ្អើល

៤. មង្គលំ បច្ចេតិ នោ កម្មំ — ប្រកាន់ជឿមង្គលមិនជឿកម្ម និងផលនៃកម្ម

៥. ឥតោ ច ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ តត្ថ ច បុព្វការំ ករោតិ ស្វែងរកទក្ខិណេយ្យបុគ្គលក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ ធ្វើទានចំពោះទក្ខិណេយ្យបុគ្គលនោះ

សម្បត្តិនៃឧបាសក ៥ យ៉ាង

១. សទ្ធោ ហោតិ ជឿគុណព្រះរតនត្រ័យ

២. សីលវា ហោតិ　　　មានសីល

៣. ន កោតុហលមង្គលិកោ ហោតិ　មិនប្រកបដោយមង្គលភ្ញាក់ផ្អើល

៤. កម្មំ បច្ចេតិ នោ មង្គលំ　ជឿតែកម្មមិនជឿមង្គល

៥. ន ឥតោ ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ ឥធ ច បុព្វ-ការំ ករោតិ　មិនស្វែងរកទក្ខិណេយ្យបុគ្គលក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនាឡើយ ហើយធ្វើទានចំពោះតែទក្ខិណេយ្យបុគ្គលក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

ជំនួញដែលឧបាសកមិនត្រូវធ្វើ ៥ យ៉ាង

១. សត្ថវណិជ្ជា　ជួញគ្រឿងសស្ត្រាវុធ

២. សត្តវណិជ្ជា　ជួញសត្វមានជីវិត

៣. មំសវណិជ្ជា　ជួញសាច់

៤. មជ្ជវណិជ្ជា　ជួញទឹកស្រវឹង

៥. វិសវណិជ្ជា　ជួញថ្នាំពិស

ទោសនៃសីលវិបត្តិរបស់អ្នកទ្រុស្តសីល ៥ យ៉ាង

១. បមាទាធិករណំ មហាតិ ភោគជានិ និគ្គច្ឆតិ តែងដល់នូវ

សេចក្តីវិនាសសម្បត្តិយ៉ាងធំ ដោយមានសេចក្តីប្រមាទជាហេតុ

២. បាបកោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ កិត្តិសព្ទអាក្រក់រមែង ផ្សាយទៅសព្វទិស

៣. អវិសារទោ ឧបសង្កមតិ ចូលទៅកាន់ទីប្រជុំបរិស័ទណាៗ ឥតមានសេចក្តីក្លៀវក្លា

៤. សម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ រមែងវង្វេងធ្វើមរណកាល

៥. កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា ទុគ្គតិ ឧបបជ្ជតិ លុះបែក ធ្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ រមែងទៅកើតក្នុងទុគ្គតិ

អានិសង្សសីលសម្បទារបស់អ្នកមានសីល ៥ យ៉ាង

១. អប្បមាទាធិករណំ មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អធិគច្ឆតិ រមែង បាននូវភោគសម្បទ ដោយមានសេចក្តីមិនប្រមាទជាហេតុ

២. កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ កិត្តិសព្ទពីរោះរមែង ផ្សាយទៅសព្វទិស

៣. វិសារទោ ឧបសង្កមតិ ចូលទៅកាន់ទីប្រជុំបរិស័ទណាៗរមែង មានសេចក្តីក្លៀវក្លា

៤. អសម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ រមែងមិនវង្វេងធ្វើមរណកាល

៥. កាយស្ស ភេទា បរម្មរណា សុគតិ ឧបបជ្ជតិ លុះ
បែកធ្លាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្ដីស្លាប់តែងទៅកើតក្នុងសុគតិ

បុគ្គលប្រកបដោយធម៌ ៥ យ៉ាងនឹងទៅកាន់នរក

១. អស្សទ្ធោ	មិនមានសទ្ធា
២. អហិរិកោ	មិនមានហិរិ
៣. អនោត្តប្បី	មិនមានឱត្តប្បៈ
៤. កុសីតោ	ខ្ជិលច្រអូស
៥. ទុប្បញ្ញោ	ឥតប្រាជ្ញា

(ធម៌ ៥ យ៉ាងនេះអាចធ្វើមិនឲ្យបុគ្គលឋិតនៅក្នុងព្រះសទ្ធម្ម)

បុគ្គលប្រកបដោយធម៌ ៥ យ៉ាងនឹងទៅកើតក្នុងស្ថានសួគ៌

១. សទ្ធោ	មានសទ្ធា
២. ហិរិមា	មានហិរិ
៣. ឱត្តប្បី	មានឱត្តប្បៈ
៤. អារទ្ធវីរិយោ	មានព្យាយាម
៥. បញ្ញវា	មានប្រាជ្ញា

(ធម៌ ៥ យ៉ាងនេះអាចធ្វើបុគ្គលឲ្យឋិតនៅក្នុងព្រះសទ្ធម្ម)

កំលាំងរបស់ព្រះតថាគត ៥ យ៉ាង

១. សទ្ធាពល	កំលាំងសទ្ធា
២. ហិរិពល	កំលាំងហិរិ
៣. ឱត្តប្បពល	កំលាំងឱត្តប្បៈ
៤. វីរិយពល	កំលាំងព្យាយាម
៥. បញ្ញាពល	កំលាំងប្រាជ្ញា

សេចក្តីមិនសង្រួមបណ្តាលឲ្យកើតកិលេស ៥ យ៉ាង

១. អស្សទ្ធា	មិនមានជំនឿ
២. អក្ខន្តិ	មិនមានសេចក្តីអត់ធន់
៣. កោសជ្ជំ	សេចក្តីខ្ជិលច្រអូស
៤. មុដ្ឋស្សច្ចំ	សេចក្តីភ្លេចស្មារតី
៥. អញ្ញាណំ	សេចក្តីល្ងង់

អនន្តរិយកម្ម ៥ យ៉ាង

១. មាតុឃាដ	សម្លាប់មាតា
២. បិតុឃាដ	សម្លាប់បិតា
៣. អរហន្តឃាដ	សម្លាប់ព្រះអរហន្ត

៤. លោហិតុប្បាទ ធ្វើព្រះលោហិតរបស់ព្រះពុទ្ធ ឲ្យពុះពង ដោរដោយចិត្តប្រទុស្តនឹងព្រះអង្គ

៥. សង្ឃភេទ បំបែកសង្ឃ

សង្ឃភេទ «ការបំបែកសង្ឃ» ដោយហេតុ ៥ យ៉ាង

១. កម្មេន ដោយសង្ឃកម្ម

២. ឧទ្ទេសេន ដោយឧទ្ទេស

៣. វោហារន្តា ដោយពោលភេទករណវត្ថុ ១៨ ប្រការ

៤. អនុសាវនេន ដោយពោលល្បួងលួងលោម ឲ្យភិក្ខុដទៃ ជឿកាន់តាមលទ្ធិរបស់ខ្លួន

៥. សលាកគ្គាហេន ដោយសរសេរស្លាកឲ្យចាប់

អន្តរធាន ៥ យ៉ាង

១. បរិយត្តិអន្តរធាន សាបសូន្យបរិយត្តិ

២. បដិបត្តិអន្តរធាន សាបសូន្យការប្រតិបត្តិ

៣. បដិវេធអន្តរធាន សាបសូន្យការត្រាស់ដឹង

៤. លិង្គអន្តរធាន សាបសូន្យភេទសមណ

៥. ធាតុអន្តរធាន សាបសូន្យព្រះបរមសារីរិកធាតុ

ទោសនៃបុគ្គលប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត ៥ យ៉ាង

១. អត្តាបិ អត្តានំ ឧបវទតិ សូម្បីខ្លួនឯងក៏តិះដៀលខ្លួនឯង

២. អនុវិច្ច វិញ្ញូ គរហន្តិ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយក៏រមែងតិះដៀល

៣. បាបកោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ កិត្តិសព្ទអាក្រក់ក៏ផ្សាយខ្ចរខ្ចាយ

៤. សម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ វង្វេងវង្វើមរណកាល

៥. អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ នឹងទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក

អានិសង្សនៃបុគ្គលប្រព្រឹត្តសុចរិត ៥ យ៉ាង

១. អត្តាបិ អត្តានំ ន ឧបវទតិ សូម្បីខ្លួនឯងក៏តិះដៀលខ្លួនឯងមិនបាន

២. អនុវិច្ច វិញ្ញូ បសំសន្តិ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយរមែងសរសើរ

៣. កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ កិត្តិសព្ទពីរោះក៏ផ្សាយខ្ចរខ្ចាយ

៤. អសម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ មិនវង្វេងវង្វើមរណកាល

៥. សុគតិ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ   នឹងទៅកើតក្នុងសុគតិគឺ
ស្ថានសួគ៌នឹងមនុស្សលោក

អន្តរាយិកធម៌ «ធម៌ធ្វើឲ្យអន្តរាយ» ៥ យ៉ាង

១. កម្មន្តរាយ អន្តរាយព្រោះកម្មបានដល់អនន្តរិយកម្ម ៥ យ៉ាង

២. កិលេសន្តរាយ អន្តរាយព្រោះកិលេសបានដល់និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ

៣. វិបាកន្តរាយ អន្តរាយព្រោះវិបាក បានដល់បដិសន្ធិធម៌នៃពួក
បណ្ឌក, តិរច្ឆាន, ឧភតោព្យញ្ជនក

៤. ឧបវាទន្តរាយ អន្តរាយព្រោះឧបវាទ បានដល់អរិយុបវាទ

៥. អាណាវីតិក្កមន្តរាយ អន្តរាយព្រោះអាណាវីតិក្កមទោសបាន
ដល់អាបត្តិដែលភិក្ខុត្រូវ ព្រោះតាំងចិត្តក្លែង

និវរណៈ ៥

១. កាមច្ឆន្ទ   សេចក្តីពេញចិត្តក្នុងកាម

២. ព្យាបាទ   សេចក្តីគំគួន ចង់ធ្វើគេឲ្យវិនាស

៣. ថិនមិទ្ធ   សេចក្តីងោកងក់ដ្រួលដ្រប់ក្នុងចិត្ត

៤. ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច   សេចក្តីរសាប់រសល់រាយមាយក្នុងចិត្ត

៥. វិចិកិច្ឆា សេចក្ដីងល់សង្ស័យ

ទីកើតនៃនីវរណៈ ៥

១. កាមច្ឆន្ទ កើតអំពីសុភនិមិត្ត គឺកំណត់អារម្មណ៍ថាល្អ

២. ព្យាបាទ កើតអំពីបដិឃនិមិត្ត គឺកំណត់ក្នុងការចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត

៣. ថីនមិទ្ធ កើតអំពីអរតិ គឺសេចក្ដីមិនត្រេកអរ និងសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូសក្នុងអាហារ

៤. ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច កើតអំពីចេតសោអវូបសម គឺ សេចក្ដីមិនស្ងប់នៃចិត្ត

៥ វិចិកិច្ឆា កើតអំពីអយោនិសោមនសិការ គឺមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា

ខន្ធ ៥

១. រូប. ២. វេទនា. ៣. សញ្ញា. ៤. សង្ខារ. ៥. វិញ្ញាណ

ឧបមានៃខន្ធ ៥

១. ផេណបិណ្ឌូបមំ រូបំ រូបប្រៀបដូចពពុះទឹក

២. វេទនាពុព្វុលូបមា វេទនាប្រៀបដូចក្រពេញទឹក

៣. មរីចិកូបមា សញ្ញា សញ្ញាប្រៀបដូចថ្ងៃបណ្ដើរកូន

៤. សង្ខារា កទលូបមា — សង្ខារប្រៀបដូចដើមចេក

៥. មាយូបមញ្ច វិញ្ញាណំ — វិញ្ញាណប្រៀបដូចកលមាយា

ទេសិតាទិច្ចពន្ធុនា — សេចក្ដីឧបមានេះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជា ផៅពង្សនៃព្រះអាទិត្យសំដែងហើយ

សល្ល « ធម៌ដូចជាព្រួញ » ៥ យ៉ាង

១. រាគះ ២. ទោសះ ៣. មោហះ ៤. មានះ ៥. ទិដ្ឋិ

ចេតោខិល « បង្គោលដែលបោះជាប់ក្នុងចិត្ត » ៥ យ៉ាង

១. សត្ថរិ កង្ខតិ — សង្ស័យក្នុងព្រះសាស្ដា

២. ធម្មេ កង្ខតិ — សង្ស័យក្នុងព្រះធម៌

៣. សង្ឃេ កង្ខតិ — សង្ស័យក្នុងព្រះសង្ឃ

៤. សិក្ខាយ កង្ខតិ — សង្ស័យក្នុងសិក្ខា

៥. សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ — មានចិត្តក្រេវក្រោធទៅ រកសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ

លំអរបស់ស្រី ៥ យ៉ាង

១. ឆវិកល្យាណំ — លំអសម្បុរស្បែក

២. មំសកល្យាណ លំអសាច់

៣. កេសកល្យាណ លំអសក់

៤. អដ្ឋិកល្យាណ លំអធ្មេញទាំង ៣២

៥. វយកល្យាណ លំអវ័យ

ហេតុដែលនាំឲ្យអាយុខ្លី ៥ យ៉ាង

១. អសប្បាយការី មិនធ្វើខ្លួនឲ្យសប្បាយ

២. សប្បាយេ មត្តំ នជានាតិ មិនដឹងប្រមាណក្នុងការសប្បាយ

៣. អបរិណតភោជិ បរិភោគអាហារ ភ្លើងធាតុធ្វើឲ្យរលាយមិនទាន់

៤. អកាលចារី ដើរលេងខុសកាល

៥. អព្រហ្មចារី ប្រព្រឹត្តធម៌មិនប្រសើរ (ល្មោភក្នុងកាម)

ហេតុដែលនាំឲ្យអាយុវែង ៥ យ៉ាង

១. សប្បាយការី ធ្វើខ្លួនឲ្យសប្បាយ

២. សប្បាយេ មត្តំ ជានាតិ ដឹងប្រមាណក្នុងការសប្បាយ

៣. បរិណតភោជិ បរិភោគអាហារ ឬមភ្លើងធាតុធ្វើឲ្យរលាយ

៤. កាលចារី ដើរលេងក្នុងកាលគួរ

៥. ព្រហ្មចារី ប្រព្រឹត្តជមិដ៏ប្រសើរ (មិនសេពកាម)

អង្គឈាន ៥

១. វិតក្ក ការត្រិះរិះរំពឹងអារម្មណ៍

២. វិចារ ការពិចារណាអារម្មណ៍

៣. បីតិ សេចក្ដីឆ្អែតកាយឆ្អែតចិត្ត

៤. សុខ សេចក្ដីសប្បាយកាយសប្បាយចិត្ត

៥. ឯកគ្គតា មានអារម្មណ៍នឹងតែមួយ

អង្គឈានជាបដិបក្ខនឹងនីវរណៈ ៥ យ៉ាង

១ សមាធិ កាមច្ឆន្ទស្ស បដិបក្ខោ សមាធិជាបដិបក្ខនឹង កាមច្ឆន្ទ

២. បីតិ ព្យាបាទស្ស បដិបក្ខោ បីតិជាបដិបក្ខនឹងព្យាបាទ

៣. វិតក្កោ ថីនមិទ្ធស្ស បដិបក្ខោ វិតក្កៈជាបដិបក្ខនឹងថីនមិទ្ធ

៤. សុខំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស បដិបក្ខោ សុខៈជាបដិបក្ខនឹងឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច

៥. វិចារោ វិចិកិច្ឆាយ បដិបក្ខោ វិចារៈជាបដិបក្ខនឹងវិចិកិច្ឆា

បីតិ ៥ យ៉ាង

១. ខុទ្ទកា បីតិ   មានលក្ខណៈឲ្យព្រឺរោមព្រឺស្បែក

២. ខណិកា បីតិ   មានលក្ខណៈដូចផ្លេកបន្ទោរប្រាកដក្នុងចក្ខុ

៣. ឱក្កន្តិកា បីតិ   មានលក្ខណៈឲ្យកាយញ័រកក្រើកដូចរលកទឹក

៤. ឧព្វេង្គា បីតិ   មានលក្ខណៈធ្វើឲ្យកាយស្រាលអណ្តែតឡើង

៥. ផរណា បីតិ   មានលក្ខណៈផ្សាយសព្វក្នុងកាយ

វសី «ការស្ទាត់» ៥ យ៉ាង

១. អាវជ្ជនវសី   ស្ទាត់ក្នុងការនឹកអង្គឈាន

២. សមាបជ្ជនវសី   ស្ទាត់ក្នុងការចូលឈាន

៣ អធិដ្ឋានវសី   ស្ទាត់ក្នុងការអធិដ្ឋាន ដើម្បីរក្សាឈានទុកឲ្យមាំមួន

៤. វុដ្ឋានវសី   ស្ទាត់ក្នុងការចេញចាកឈាន

៥. បច្ចវេក្ខណាវសី   ស្ទាត់ក្នុងការពិចារណាអង្គឈាន ក្នុងវេលាដែលចេញចាកឈាន

សប្បាយ ៥ យ៉ាង

១. អាវាសសប្បាយ   សប្បាយដោយទីនៅ

២. ឧតុសប្បាយ សប្បាយដោយរដូវ

៣. អាហារសប្បាយ សប្បាយដោយភោជនាហារ

៤. បុគ្គលសប្បាយ សប្បាយដោយបុគ្គល

៥. ធម្មស្សវនសប្បាយ សប្បាយដោយការស្តាប់ធម៌

ធម៌ជាគ្រឿងធ្វើវិមុត្តិឲ្យចាស់ក្លា ៥ យ៉ាង

១. កល្យាណមិត្តតា ភាពជាអ្នកមានមិត្រល្អ

២. សីលសម្បទា បរិបូណ៌ដោយសីល

៣. អភិសល្លេខកថា ពោលពាក្យជ័ជូរជន់ប្រកបដោយកថាវត្ថុ ១០ យ៉ាង

៤. វីរិយារម្ភ ប្រារព្ធព្យាយាម

៥. បញ្ញាសម្បទា បរិបូណ៌ដោយប្រាជ្ញា

សញ្ញាជាគ្រឿងធ្វើវិមុត្តិឲ្យចាស់ក្លា ៥ យ៉ាង

១. អនិច្ចសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថាមិនទៀង

២. អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថាជាទុក្ខក្នុងធម៌មិនទៀង

៣. ទុក្ខ អនត្តសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ថាមិនមែនខ្លួន ធម៌ប្រកបដោយទុក្ខ

៤. បហានសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងលះបង់

៥. វិរាគសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ

អនិមិត្តកៈ « ធម៌ដែលកំណត់មិនបាន » ៥ យ៉ាង

១. ជីវិត ការរស់នៅ

២. ព្យាធិ ការឈឺចាប់

៣. កាល ពេលវេលា

៤. ទេហនិក្ខេបន ការដាក់ចុះនូវរាងកាយ (សេចក្ដីស្លាប់)

៥. គតិ ដំណើរដែលនឹងកើតក្នុងសុគតិឬទុគ្គតិ

ទេវទូត ៥ យ៉ាង

១. ឆារក ក្មេងតូចដែលទើបសម្រាល

២. ជរា ចាស់គ្រាំគ្រានៃខន្ធ

៣. ព្យាធិ ជម្ងឺដំកាត់

៤. ទណ្ឌ អ្នកទោស

៥. មរណំ សេចក្ដីស្លាប់

មារ ៥ យ៉ាង

១. ខន្ធមារ មារ គឺខន្ធ

២. កិលេសមារ មារ គឺកិលេស

៣. អភិសង្ខារមារ មារ គឺអភិសង្ខារ

៤. ទេវបុត្តមារ មារ គឺទេវបុត្រ

៥. មច្ចុមារ មារ គឺសេចក្ដីស្លាប់

អលព្ភនីយដ្ឋាន « ហេតុដែលមិនគួរបានបាន » ៥ យ៉ាង

១. ជរា ចាស់គ្រាំគ្រា

២. ព្យាធិ ជម្ងឺដំកាត់

៣. មរណា សេចក្ដីស្លាប់

៤. នស្សន សេចក្ដីវិនាស

៥. ខយ សេចក្ដីសាបសូន្យ, ការអស់ទៅ

អភិណ្ហប្បច្ចវេក្ខណា « ធម៌សម្រាប់ពិចារណារឿយ ៗ » ៥ យ៉ាង

១. ជរា ពិចារណាពីជរា

២. ព្យាធិ — ពិចារណាពីព្យាធិ

៣. មរណា — ពិចារណាពីមរណៈ

៤ វិយោគ — ពិចារណាពីការព្រាត់ប្រាស់

៥. កម្ម — ពិចារណាពីអំពើកម្ម ដែលខ្លួនបានធ្វើ

បុច្ឆា « ពាក្យសួរ » ៥ យ៉ាង

១. អទិដ្ឋជោតនា បុច្ឆា — ពាក្យសួរ ជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវសេចក្ដីដែលខ្លួនមិនដែលឃើញ

២. ទិដ្ឋសំសន្ទនា បុច្ឆា — ពាក្យសួរ ជាគ្រឿងសន្ទនាគ្នាចំពោះប្រស្នាដែលធ្លាប់ឃើញ

៣. វិមតិច្ឆេទនា បុច្ឆា — ពាក្យសួរ ជាគ្រឿងកាត់បង់នូវសេចក្ដីសង្ស័យ

៤. អនុមតិបុច្ឆា — ពាក្យសួរតាមសេចក្ដីយល់ឃើញរបស់ខ្លួន (ពាក្យសួរបាក់បណ្ដោយ)

៥. កថេតុកម្យតាបុច្ឆា — ពាក្យសួរប្រាថ្នានឹងឆ្លើយខ្លួនឯង (សួរខ្លួនឯងឆ្លើយខ្លួនឯង)

មហាបរិច្ចាគ ៥ យ៉ាង

១. អត្តបរិច្ចាគ បរិច្ចាគសរីរាវយវៈជាទាន

២. ធនបរិច្ចាគ បរិច្ចាគទ្រព្យជាទាន

៣. បុត្តបរិច្ចាគ បរិច្ចាគបុត្រជាទាន

៤. ទារបរិច្ចាគ បរិច្ចាគភរិយាជាទាន

៥. ជីវិតបរិច្ចាគ បរិច្ចាគជីវិតជាទាន

វត្ថុដែលទេវទត្តសូម ៥ យ៉ាង

១. សូមឲ្យពួកភិក្ខុនៅក្នុងព្រៃអស់មួយជីវិត

២. សូមឲ្យពួកភិក្ខុប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាតអស់មួយជីវិត

៣. សូមឲ្យពួកភិក្ខុប្រើប្រាស់តែសំពត់បំសុកូលអស់មួយជីវិត

៤. សូមឲ្យពួកភិក្ខុនៅតែក្នុងម្លប់ឈើអស់មួយជីវិត

៥. សូមកុំឲ្យពួកភិក្ខុឆាន់ត្រីនិងសាច់អស់មួយជីវិត

(សេចក្តីសូមទាំង ៥ យ៉ាងនេះព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មិនអនុញ្ញាតឡើយ)

ធម្មតារបស់គហបតី ៥ យ៉ាង

១. ភោគាធិប្បាយោ ប្រាថ្នាភោគសម្បទ

២. បញ្ញាបរិចារា ជួលចិត្តត្រិះរិះពិចារណា

៣. សិប្បាធិដ្ឋានា តាំងចិត្តចំពោះទៅរកសិល្បសាស្ត្រ

៤. កម្មន្តាភិនិវេសា ប្រកាន់ចិត្តមាំក្នុងការងារ

៥. និដ្ឋិតកម្មន្តបរិយោសានា មានការងារហើយស្រេចជាទីបំផុត

ធម្មតារបស់ចោរ ៥ យ៉ាង

១. អាទានាធិប្បាយា ជួលចិត្តតែក្នុងការលួចទ្រព្យរបស់អ្នកដទៃ

២. គហណូបរិចារា ត្រិះរិះក្នុងការលួចទ្រព្យរបស់អ្នកដទៃ

៣. សត្ថាធិដ្ឋានា តាំងចិត្តស្វែងរកគ្រឿងសស្ត្រាវុធ

៤. អន្ធការាភិនិវេសា ពេញចិត្តក្នុងទីងងឹត

៥. អទស្សនបរិយោសានា មិនចង់ឲ្យគេឃើញជាទីបំផុត (មិនចង់ឲ្យគេឃើញខ្លួនសោះ)

ធម្មតារបស់សមណៈ ៥ យ៉ាង

១. ខន្តិសោរច្ចាធិប្បាយា មានប្រាថ្នាតែក្នុងខន្តីនិងសោរច្ចៈ

២. បញ្ញាបរិចារា ជួលចិត្តត្រិះរិះខាងផ្លូវប្រាជ្ញា

៣. សីលាធិដ្ឋានា តាំងចិត្តមាំក្នុងសីល

៤. អពលិពោជនិវេសា ពេញចិត្តក្នុងការមិនមានកង្វល់

៥. និព្វានបរិយោសានា មានព្រះនិព្វានជាទីបំផុត

កូនត្រូវប្រតិបត្តិមាតាបិតាដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. ភរណា ការចិញ្ចឹមមាតាបិតា

២. កិច្ចករណា ការធ្វើកិច្ចការជំនួសមាតាបិតា

៣. កុលវំសឋបន ការដំកល់វង្សត្រកូលមាតាបិតាទុកឲ្យល្អមិនឲ្យវិនាស

៤. ទាយជ្ជំ បដិបជ្ជន ការប្រតិបត្តិមាតាបិតាឲ្យសមគួរដល់ការទទួលសម្បត្តិមតិក

៥. ទក្ខិណានុប្បទាន ការធ្វើទក្ខិណាទានឧទ្ទិសផលជូនទៅមាតាបិតារឿយ ៗ

មាតាបិតាត្រូវអនុគ្រោះកូនដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. បាបា និវារេន្តិ ហាមឃាត់កូនមិនឲ្យធ្វើបាប

២. កល្យាណេ និវេសេន្តិ ឲ្យកូនតាំងនៅក្នុងកម្មជាកុសល

៣. សិប្បំ សិក្ខាបេន្តិ ឲ្យកូនសិក្សារៀនសិល្បសាស្ត្រ

៤. បតិរូបេន ទារេន សំយោជេន្តិ រៀបចំភរិយា

ស្វាមីតាមសមគួរដល់ជាតិ ត្រកូល និងទ្រព្យសម្បត្តិ

៥. សមយេ ទាយជ្ជំ និយ្យាទេន្តិ ឲ្យទ្រព្យសម្បត្តិដល់កូនក្នុង

សម័យដែលគួរឲ្យ

សិស្សត្រូវប្រតិបត្តិគ្រូអាចារ្យដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. ឧដ្ឋានេន ដោយធ្វើបច្ចុគ្គមនាការ និងអនុគ្គមនាការ

២. បច្ចុប្បដ្ឋានេន ដោយចូលទៅបំរើតាមកាល

៣. សុស្សូសាយ ដោយជឿស្តាប់ពាក្យឱវាទគ្រូអាចារ្យ

៤. ចារិចរិយាយ ដោយការបំរើបន្តិចបន្តួច (មិនកំណត់ពេល)

៥. សក្កច្ចំ សិប្បគ្គហណេន ដោយការរៀនសិល្បសាស្ត្រ

ដោយគោរព

គ្រូអាចារ្យត្រូវអនុគ្រោះសិស្សដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. សុវិនីតំ វិនេន្តិ ទូន្មានប្រៀនប្រដៅសិស្សដោយល្អ

២. សុគ្គហិតំ គាហាបេន្តិ បង្ហាត់បង្រៀនសិស្សដោយល្អ

៣. សិប្បេត ឆ្ម តំ សមក្ខាយិនោ ភវន្តិ ។ បង្ហាត់បង្រៀន សិស្សគ្រប់សិល្បសាស្ត្រចំណោះវិជ្ជាដែលខ្លួនចេះ

៤. មិត្តាមច្ចេសុ បដិវេទេន្តិ ។ សរសើរគុណសម្បត្តិសិស្ស ក្នុងកណ្ដាលជំនុំមិត្រនឹងអមាត្យ

៥. ទិសាសុ បរិត្តាណំ ករោន្តិ ។ ជួយនូវសេចក្ដីការពាររក្សាសិស្សសព្វទិស

ស្វាមីត្រូវអនុគ្រោះភរិយាដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. សម្មាននាយ ។ ដោយសេចក្ដីរាប់អានដោយសំដីដ៏ទន់ផ្អែម

២. អវិមាននាយ ។ ដោយការមិនបៀតបៀនមើលងាយ

៣. អនតិចរិយាយ ។ ដោយការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងចិត្តភរិយា

៤. ឥស្សរិយវោស្សគ្គេន ។ ដោយការប្រគល់ឲ្យនូវឥស្សរិយស

៥. អលង្ការានុប្បទានេន ។ ដោយការផ្ដត់ផ្គង់នូវគ្រឿងប្រដាប់ដល់ភរិយា

ភរិយាត្រូវប្រតិបត្តិស្វាមីដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. សុសំវិហិតកម្មន្តា ។ ចាត់ចែងការងារដោយផ្ចិតផ្ចង់

២. សុសង្គហិតបរិជនា — សង្គ្រោះដល់ញាតិ របស់ស្វាមីនិង ញាតិរបស់ខ្លួនដោយស្មោះស្ម័គ្រ

៣. សម្ភតញ្ច អនុរក្ខតិ — ចេះថែទាំទុកដាក់ទ្រព្យសម្បត្តិដែល ស្វាមីរកបានមកហើយ

៤. អនតិចារិនី — មិនប្រព្រឹត្តកន្លងចិត្តស្វាមី

៥. ទក្ខា ច ហោតិ អនលសា សព្វកិច្ចេសុ — ឆ្លាសប្រសប់ ព្រមទាំងមិនខ្ជិលច្រអូសក្នុងកិច្ចការគ្រប់យ៉ាង

កុលបុត្រត្រូវទំនុកបំរុងមិត្រសម្លាញ់ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. ទានេន — ដោយឲ្យទ្រព្យរបស់ដែលគួរឲ្យ

២. បិយវជ្ជេន — ដោយពោលពាក្យដ៏ពិរោះ

៣. អត្ថចរិយាយ — ដោយប្រព្រឹត្តធ្វើនូវប្រយោជន៍ឲ្យកើតដល់មិត្រ

៤. សមានត្តតាយ — ដោយភាពជាអ្នកមានចិត្តស្មើដោយមិត្រ

៥. អវិសំវាទនតាយ — ដោយមិនក្លែងពោលពាក្យកុហក

មិត្រសម្លាញ់ត្រូវអនុគ្រោះកុលបុត្រដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. បមត្តំ រក្ខន្តិ — ជួយរក្សាកុលបុត្រដែលភ្លាត់ភ្លាំងធ្វេសប្រហែស

២. សាប បតេយ្យំ រក្ខន្តិ ជួយថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិ របស់កុលបុត្រដែលភ្លាត់ភ្លាំងធ្វេសប្រហែស

៣. ភិតស្ស សរណំ ហោន្តិ អាចធ្វើជាទីពឹងដល់កុលបុត្រដែល មានសេចក្តីភិតភ័យ

៤. អាបទាសុ ន, វិជហន្តិ មិនលះបង់ចោលគ្នាក្នុងកាលមានវិបត្តិ

៥. អបរប្បជំ ចស្ស បដិបូជេន្តិ ស្រឡាញ់រាប់អានកូនចៅផៅ ពង្សត្រកូលរបស់កុលបុត្រ

ចៅហ្វាយនាយត្រូវទំនុកបំរុងទាសកម្មករដោយ ស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. យថាពលំ កម្មន្តសំវិធានេន ដោយចាត់ចែងការងារឲ្យធ្វើ តាមសមគួរដល់កម្លាំង

២. ភត្តវេត្តនានុប្បទានេន ដោយឲ្យនូវភត្តាហារនឹងថ្លៃឈ្នួល

៣. គិលានុបដ្ឋានេន ដោយព្យាបាលរក្សាក្នុងកាលមានជម្ងឺ

៤. អច្ឆរិយានំ រសានំ សំវិភាគេន ដោយចែករំលែកនូវរបស់ ដែលមានរស់ឆ្ងាញ់ពិសា

៥. សមយេ វោស្សគ្គេន ដោយបើកឱកាសឲ្យឈប់ធ្វើការក្នុង សម័យដែលគួរឲ្យឈប់សម្រាក

ទាសកម្មករត្រូវយកចិត្តទុកដាក់និងចៅហ្វាយនាយ ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. បុព្វុដ្ឋាយិនោ ក្រោកឡើងធ្វើការងារមុនចៅហ្វាយនាយជានិច្ច

២. បច្ឆានិបាតិនោ ឈប់ធ្វើការក្រោយចៅហ្វាយនាយជានិច្ច

៣. ទិន្នាទាយិនោ យកតែទ្រព្យរបស់ដែលចៅហ្វាយនាយឲ្យជានិច្ច

៤. សុកតកម្មការកា ធ្វើការដោយពិនិត្យពិច័យអស់ពីចិត្ត

៥. កិត្តិវណ្ណហារា នាំកិត្តិគុណរបស់ចៅហ្វាយនាយទៅពោលសរសើរក្នុងទីទាំងពួង

កុលបុត្រជាគ្រហស្ថត្រូវប្រតិបត្តិសមណព្រាហ្មណ៍ ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាង

១. មេត្តេន កាយកម្មេន ដោយកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា

២. មេត្តេន វចីកម្មេន ដោយវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តា

៣. មេត្តេន មនោកម្មេន ដោយមនោកម្មប្រកបដោយមេត្តា

៤. អនាវដទ្វារតាយ ដោយមិនបិទទ្វារផ្ទះរបស់ខ្លួន

៥. អមិសានុប្បទានេន ដោយឲ្យនូវអាមិស

គ្រូអាចារ្យត្រូវអនុគ្រោះកុលបុត្រដោយស្ថាន ៦ យ៉ាង

១. បាបា និវារេន្តិ ហាមឃាត់កុលបុត្រមិនឲ្យធ្វើបាប

២. កល្យាណេ និវេសេន្តិ ឲ្យកុលបុត្រដំកល់នៅក្នុងការកុសល

៣. កល្យាណេន មនសា អនុកម្បន្តិ អនុគ្រោះកុលបុត្រ ដោយកល្យាណចិត្ត

៤. អសុតំ សាវេន្តិ ឲ្យកុលបុត្រស្ដាប់ធម៌ដែលមិនធ្លាប់បានស្ដាប់

៥. សុតំ បរិយោទបេន្តិ ញុំាងធម៌ដែលកុលបុត្រធ្លាប់ស្ដាប់ហើយ ឲ្យផូរផង់ល្អ

៦. សគ្គស្ស មគ្គំ អាចិក្ខន្តិ ប្រាប់ផ្លូវសួគ៌ដល់កុលបុត្រ

(ធម៌ពួក ៦ ដែលនាំយកមកដាក់ក្នុងពួក ៥ នេះព្រោះនឹងបំបែក ឲ្យឆ្ងាយពីគ្នា មិនសមតាមទំនងដែលទាក់ទងគ្នា)

ឆក្កៈ ពួកធម៌ប្រាំមួយ

ទិស ៦

១. មាតាបិតា ទិសាបុព្វា ទិសខាងកើត ទុកជាមាតាបិតា

២. អាចរិយា ទក្ខិណាទិសា ទិសខាងត្បូង ទុកជាអាចារ្យ

៣.បុត្តទារា ទិសា បច្ឆា ទិសខាងលិច ទុកជាកូនប្រពន្ធ

៤.មិត្តាមច្ចា ច ឧត្តរា ទិសខាងជើង ទុកជាមិត្រ សំឡាញ់

៥.ទាសកម្មករា ហេដ្ឋា ទិសខាងក្រោម ទុកជាទាសកម្មករ

៦.ឧទ្ធំ សមណព្រាហ្មណា ទិសខាងលើ ទុកជាសមណព្រាហ្មណ៍

គ្រូ ៦

១. បូរណកស្សប

២. មក្ខលិគោសាល

៣. អជិតកេសកម្ពល

៤. សញ្ជយវេលដ្ឋបុត្ត

៥. បកុទ្ធកច្ចាយន

៦. និគន្ថនាដបុត្ត

(គ្រូទាំង ៦ នេះជាសត្រូវនឹងព្រះពុទ្ធសាសនា)

គុណសម្បត្តិនៃបុគ្គលជានាយកលើគេ ៦ យ៉ាង

១. ខមា មានសេចក្ដីអត់ធន់

២. ជាគរិយ មានសេចក្ដីភ្ញាក់រឭករឿយៗ (រៀនវៃ)

៣. ឧដ្ឋាន មានសេចក្ដីឧស្សាហ៍ព្យាយាម

៤. សំវិភាគ មានការចែករំលែក

៥. ទយា មានសេចក្ដីអាណិតអាសូរ

៦. ទិចារណា: មានការពិនិត្យត្រួតត្រាពិចារណា

វិបត្តិ ៦ យ៉ាង

១. គតិវិបត្តិ ខុសគតិ គឺកើតក្នុងអបាយភូមិទាំង ៤ ណាមួយ

២. កាលវិបត្តិ ខុសកាល គឺកើតឡើងក្នុងគ្រាដែលមិនមានព្រះពុទ្ធសាសនា

៣. ទេសវិបត្តិ ខុសប្រទេស គឺប្រទេសដែលមិនមានព្រះពុទ្ធ-សាសនា

៤. កុលវិបត្តិ ខុសត្រកូល គឺត្រកូលដែលមិនមានសទ្ធាជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

៥. ឧបធិវិបត្តិ ខុសរាងកាយ គឺរាងកាយវិកលវិការ

៦. ទិដ្ឋិវិបត្តិ ខុសទិដ្ឋិ គឺជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ

សម្បត្តិ ៦ យ៉ាង

១. គតិសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយគតិ គឺបានកើតជាមនុស្ស

២. កាលសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយកាលគឺបានកើតក្នុងគ្រាដែលមានពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ

៣. ទេសសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយប្រទេសគឺប្រទេសមាន
ព្រះពុទ្ធសាសនា

៤. កុលសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយត្រកូលគឺត្រកូលដែលជ្រះថ្លា
ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

៥. ឧបដិសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយរាងកាយគឺរាងកាយមិនវិកលវិការ

៦. ទិដ្ឋិសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយទិដ្ឋិ គឺជាសម្មាទិដ្ឋិ

អបាយមុខ « ប្រធាននៃសេចក្តីវិនាស » ៦ យ៉ាង

១. ប្រព្រឹត្តផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរានឹងមេរ័យ

២. ប្រព្រឹត្តដើរលេងតាមច្រកល្ហកក្នុងវេលាយប់

៣. ប្រព្រឹត្តដើរមើលល្បែងមហោស្រព

៤. ប្រព្រឹត្តលេងល្បែងភ្នាល់

៥. ប្រព្រឹត្តសេពគប់នឹងបាបមិត្រ

៦. ខ្ជិលច្រអូសក្នុងកិច្ចការទាំងពួង

ទោសផឹកសុរា ៦ យ៉ាង

១. សន្ទិដ្ឋិកា ធនជានី នាំឲ្យវិនាសទ្រព្យនឹងឃើញច្បាស់
ទាន់ភ្នែក

២. កលហ វិឡ្សធំ — នាំឲ្យចំរើនខាងការឈ្មោះប្រកែក

៣. ពោគធំ អាយតធំ — ជាហេតុនាំឲ្យកើតពោគច្រើនយ៉ាង

៤. អកិត្តិសញ្ញននី — បណ្តាលឲ្យខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ឬឲ្យកើតករហានិន្ទា

៥. ហិរិកោបិននិទំសនី — នាំឲ្យលេចកេរ្តិ៍ខ្មាស

៦. បញ្ញាយ ទុព្វលីករណី — ធ្វើប្រាជ្ញាឲ្យមានកំលាំងថយ (នាំឲ្យខ្សោយប្រាជ្ញា)

ទោសដើរលេងយប់ ៦ យ៉ាង

១. អត្តាបិស្ស អគុត្តោ អរក្ខិតោ ហោតិ ជាអ្នកមិនស្គួនគ្រងរក្សាខ្លួន

២. បុត្តទារោបិស្ស អគុត្តោ អរក្ខិតោ ហោតិ ជាអ្នកមិនគ្រប់គ្រងរក្សាបុត្រភរិយា

៣. សាបតេយ្យំបិស្ស អគុត្តំ អរក្ខិតំ ហោតិ ជាអ្នកមិនគ្រប់គ្រងរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិ

៤. សំកិយោ ច ហោតិ — នាំឲ្យគេរង្កៀស

៥. អភូតវចនញ្ច តស្មិំ រុហតិ ពាក្យមិនពិត តែងកើតដល់
អ្នកដើរលេងយប់នោះ

៦. ពហុន្នញ្ច ទុក្ខធម្មានំ បុរក្ខតោ ហោតិ រមែងប្រកប
ដោយទុក្ខទោសច្រើនយ៉ាង

ទោសដើរមើលល្បែង ៦ យ៉ាង

១. ក្វ នច្ចំ មានល្បែងរាំក្នុងទីណា ដើរទៅក្នុងទីនោះ

២. ក្វ គីតំ មានចំរៀងក្នុងទីណា ដើរទៅក្នុងទីនោះ

៣. ក្វ វាទិតំ មានល្បែងដេញដំប្រគំក្នុងទីណា ដើរទៅក្នុងទីនោះ

៤. ក្វ អក្ខានំ មានគេប្រជុំនិយាយរឿងព្រេងឥតប្រយោជន៍ក្នុងទី
ណា ដើរទៅក្នុងទីនោះ

៥. ក្វ ចាណិស្សរំ មានល្បែងច្រៀងទះដៃក្នុងទីណាដើរទៅក្នុងទីនោះ

៦. ក្វ កុម្ភថូណំ មានសូរសព្ទភ្លេងតូរ្យតន្ត្រី មានស្គររនាត
គងជាដើមក្នុងទីណា ដើរទៅក្នុងទីនោះ

(ទោសកើតមានតាមទំនងនៃល្បែងនោះៗ)

ទោសលេងល្បែងភ្នាល់ ៦ យ៉ាង

១. ជយំ វេរំ បសវតិ អ្នកលេងឈ្នះរមែងធ្វើឲ្យអ្នកចាញ់ចងពៀរ

២. ធនស្ស និរោចតិ អ្នកលេងចាញ់រមែងសោកស្ដាយទ្រព្យដែលវិនាសទៅ

៣. សន្ទិដ្ឋិកា ធនជានី សេចក្ដីវិនាសទ្រព្យទីងឃើញច្បាស់ទាន់ភ្នែក

៤. សភាគតស្ស វចនំ នរុហតិ ពាក្យរបស់អ្នកលេងល្បែងភ្នាល់នឹងយកជាសាក្សី ជាបន្ទាល់ពិតមិនបាន

៥. មិត្តាមច្ចានំ បរិភូតោ ហោតិ ពួកមិត្រសំឡាញ់ដែលគេមិនលេងល្បែងភ្នាល់ តែងមើលងាយ

៦. អាវាហវិវាហកានំ អបត្ថិតោ ហោតិ ពួកជនអ្នកធ្វើនូវអាវាហវិវាហមង្គល គេមិនត្រូវការឡើយ

ទោសសេពគបមិត្រអាក្រក់ ៦ យ៉ាង

១. យេ ធុត្តា មិត្រឯណាជាអ្នកលេងល្បែងភ្នាល់

២. យេ សោណ្ឌា មិត្រឯណាជាអ្នកលេងស្រី

៣. យេ បិបាសា មិត្រឯណា ជាអ្នកលេងផឹកសុរា

៤. យេ នេកតិកា មិត្រឯណា ជាអ្នកបញ្ឆោតបោកប្រាស់អ្នកដទៃ ដោយរបស់ក្លែង

៥. យេ វញ្ចនិកា មិត្រឯណា ជាអ្នកប្រវ័ញ្ច
ក្នុងទីចំពោះមុខ

៦. យេ សាហាសិកា មិត្រឯណា ជាអ្នកលួចលាក់ដក់ស្ដើម
យកទ្រព្យរបស់អ្នកដទៃ

(ទោសកើតឡើងតាមការសេពគប់នឹងមិត្រនោះៗ)

ទោសនៃសេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស ៦ យ៉ាង

១. អតិសីតំ មិនធ្វើការងារដោយអាងថាត្រជាក់ណាស់រងារណាស់

២. អតិឧណ្ហំ មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ក្ដៅណាស់

៣. អតិសាយំ មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ល្ងាចណាស់

៤. អតិបាតោ មិនធ្វើការងារដោយអាងថា នៅព្រឹកណាស់

៥. អតិឆាតោ មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ឃ្លានណាស់

៦. អតិបិបាសិតោ មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ស្រេកណាស់

ផ្លូវនៃសេចក្ដីអាក្រក់ ៦ យ៉ាង

១. អាលស្យ សេចក្ដីខ្ជិលច្រអូស

២. បមាទ សេចក្ដីធ្វេសប្រហែស

៣. អវិរិយៈ មិនមានព្យាយាម

៤. អសញ្ញាម មិនប្រយ័ត្ន

៥. និទ្ទា ការដេកលក់

៦. អនភិរតិ មិនត្រេកអរក្នុងធម៌វិន័យ

សារាណីយធម៌ ៦ យ៉ាង

១. មេត្តា កាយកម្ម ធ្វើអ្វីដោយកាយប្រកបដោយមេត្តា

២. មេត្តា វចីកម្ម ធ្វើអ្វីដោយវាចាប្រកបដោយមេត្តា

៣. មេត្តា មនោកម្ម ធ្វើអ្វីដោយចិត្តប្រកបដោយមេត្តា

៤. លាភ ចែកលាភដែលបានដោយធម៌ដល់មិត្រសព្រហ្មចារី

៥. សីល រក្សាសីលល្អស្មើគ្នានឹងមិត្រសព្រហ្មចារី

៦. ទិដ្ឋិ សេចក្ដីយល់ឃើញត្រូវស្មើគ្នានឹងមិត្រសព្រហ្មចារី

គារវៈ ៦ យ៉ាង

១. ពុទ្ធគារវតា គោរពព្រះពុទ្ធ

២. ធម្មគារវតា គោរពព្រះធម៌

៣. សង្ឃគារវតា គោរពព្រះសង្ឃ

៤. សិក្ខាគារវតា — គោរពសិក្ខា

៥. អប្បមាទគារវតា — គោរពអប្បមាទធម៌

៦. បដិសណ្ឋារគារវតា — គោរពបដិសណ្ឋារៈ

ហានភាគិយធម៌ «ធម៌ជាចំណែកនៃសេចក្ដីវិនាស» ៦ យ៉ាង

១. សត្ថរិ អគារវោ — មិនគោរពព្រះសាស្ដា

២. ធម្មេ អគារវោ — មិនគោរពព្រះធម៌

៣. សង្ឃេ អគារវោ — មិនគោរពព្រះសង្ឃ

៤. សិក្ខាយ អគារវោ — មិនគោរពសិក្ខា

៥. អប្បមាទេ អគារវោ — មិនគោរពអប្បមាទធម៌

៦. បដិសណ្ឋារេ អគារវោ — មិនគោរពបដិសណ្ឋារ

អនុស្សតិ ៦ យ៉ាង

១. ពុទ្ធានុស្សតិ — រឭកដល់គុណព្រះពុទ្ធ

២. ធម្មានុស្សតិ — រឭកដល់គុណព្រះធម៌

៣. សង្ឃានុស្សតិ — រឭកដល់គុណព្រះសង្ឃ

៤. សីលានុស្សតិ — រឭកដល់សីលដែលខ្លួនរក្សា

៥. ចាគានុស្សតិ រឭកដល់ទានដែលខ្លួនបានបរិច្ចាគហើយ

៦. ទេវតានុស្សតិ រឭកដល់គុណធម៌ដែលធ្វើបុគ្គលឲ្យកើតជាទេវតា

អនុត្តរិយ « កិច្ចដ៏ប្រសើរ » ៦ យ៉ាង

១. ទស្សនានុត្តរិយ ការឃើញប្រសើរ

២. សវនានុត្តរិយ ការស្តាប់ប្រសើរ

៣. លាភានុត្តរិយ ការបានប្រសើរ

៤. សិក្ខានុត្តរិយ ការសិក្សាប្រសើរ

៥. បារិចរិយានុត្តរិយ ការបំរើប្រសើរ

៦. អនុស្សតានុត្តរិយ ការរឭកប្រសើរ

អគោចរ « ទីមិនគួរទៅ » ៦ យ៉ាង

១. វេសិយាគោចរ ទីមិនគួរទៅ គឺទីស្រីពេស្យា

២. វិធវាគោចរ ទីមិនគួរទៅ គឺទីស្រីមេម៉ាយ

៣. ថុល្លកុមារីគោចរ ទីមិនគួរទៅ គឺទីស្រីក្រមុំចាស់

៤. ភិក្ខុនីគោចរ ទីមិនគួរទៅ គឺទីនាងភិក្ខុនី

៥. បណ្ឌកគោចរ ទីមិនគួរទៅ គឺទីបណ្ឌក

៦. បានាគារគោចរ ទីមិនគួរទៅក្នុងផ្ទះលក់សុរា

សីល ៦ របស់នាងសិក្ខមានា

១. វៀរចាកបាណាតិបាត ២. វៀរចាកអទិន្នាទាន

៣. វៀរចាកអព្រហ្មចរិយ ៤. វៀរចាកមុសាវាទ

៥. វៀរចាកសុរាមេរ័យ ៦. វៀរចាកវិកាលភោជន

កាមាវចរសួគ៌ ៦ ជាន់

១. ចាតុម្មហារាជិក ២. តាវត្តឹស ៣. យាមា

៤. តុសិត ៥. និម្មានរតី ៦. បរនិម្មិតវសវត្តី

ចរិត «ការប្រព្រឹត្តិ» ៦

១. រាគចរិត ការប្រព្រឹត្តិ ច្រើនដោយរាគៈ

២. ទោសចរិត ការប្រព្រឹត្តិ ច្រើនដោយទោសៈ

៣. មោហចរិត ការប្រព្រឹត្តិ ច្រើនដោយមោហៈ

៤. វិតក្កចរិត ការប្រព្រឹត្តិ ច្រើនដោយវិតក្កៈ

៥. សទ្ធាចរិត ការប្រព្រឹត្តិ ច្រើនដោយសទ្ធា

៦. ពុទ្ធិចរិត ការប្រព្រឹត្តិ ច្រើនដោយប្រាជ្ញា

តណ្ហាគោចរ ៦ យ៉ាង

១. រូបតណ្ហា	តណ្ហាអាស្រ័យរូប
២. សទ្ទតណ្ហា	តណ្ហាអាស្រ័យសំឡេង
៣. គន្ធតណ្ហា	តណ្ហាអាស្រ័យក្លិន
៤. រសតណ្ហា	តណ្ហាអាស្រ័យរស
៥. ផោដ្ឋព្វតណ្ហា	តណ្ហាអាស្រ័យការពាល់ត្រូវដោយកាយ
៦. ធម្មតណ្ហា	តណ្ហាអាស្រ័យអារម្មណ៍ដែលត្រូវដឹងដោយចិត្ត

(ទាំង ៦ នេះហៅថា បហាតព្វធម៌ «ធម៌គួរលះបង់» ក៏បាន)

វិធីលះកាមច្ឆន្ទ ៦ យ៉ាង

១. អសុភនិមិត្តស្ស ឧគ្គហោ	រៀននូវអសុភនិមិត្ត
២. អសុភភាវនានុយោគតា	ព្យាយាមចំរើនអសុភភាវនា
៣. ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា	រក្សាទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំង ៦
៤. ភោជនេ មត្តញ្ញុតា	ដឹងប្រមាណក្នុងភោជន
៥. កល្យាណមិត្តតា	មានកល្យាណមិត្រ
៦. សប្បាយកថា	ពោលពាក្យជាទីសប្បាយ គឺនិយាយ តាមទំនងនៃកថាវត្ថុ ១០ យ៉ាង

វិធីលះព្យាបាទ ៦ យ៉ាង

១. មេត្តានិមិត្តស្ស ឧគ្គហោ — រៀននូវមេត្តានិមិត្ត

២. មេត្តាភាវនានុយោគោ — ព្យាយាមចំរើនមេត្តាភាវនា

៣. កម្មស្សកតា បច្ចវេក្ខណា — ពិចារណាឃើញថាសត្វមានកម្មជារបស់ខ្លួន

៤. បដិសង្ខានពហុលតា — ច្រើនដោយការពិចារណា

៥. កល្យាណមិត្តតា — មានកល្យាណមិត្រ

៦. សប្បាយកថា — ពោលពាក្យជាទីសប្បាយ

វិធីលះថីនមិទ្ធ ៦ យ៉ាង

១. អតិភោជនេ និមិត្តគ្គាហោ — រៀនកំណត់ក្នុងការបរិភោគច្រើន

២. ឥរិយាបថសម្បវិវត្តនតា — ផ្លាស់ប្តូរឥរិយាបថ

៣. អាលោកសញ្ញាមនសិការោ — ធ្វើទុកក្នុងចិត្តចំពោះអាលោកសញ្ញា

៤. អព្ភោកាសវាសោ — នៅក្នុងទីវាលស្រឡះ

៥. កល្យាណមិត្តតា — មានកល្យាណមិត្រ

៦. សប្បាយកថា — ពោលពាក្យជាទីសប្បាយ

វិធីលះឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ច ៦ យ៉ាង

១. ពហុស្សុតតា — រៀនច្រើន ស្តាប់ច្រើន

២. បរិបុច្ឆកតា ឧស្សាហ៍សាកសួរ

៣. វិនយេ បកតញ្ញុតា ចេះស្ទាត់ក្នុងវិន័យ

៤. វុឌ្ឍសេវិតា សេពគប់នឹងលោកចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ

៥. កល្យាណមិត្តតា មានកល្យាណមិត្រ

៦. សប្បាយកថា ពោលពាក្យជាទីសប្បាយ

វិធីលះវិចិកិច្ឆា ៦ យ៉ាង

១. ពហុស្សុតតា រៀនច្រើន ស្តាប់ច្រើន

២. បរិបុច្ឆកតា ឧស្សាហ៍សាកសួរ

៣. វិនយេ បកតញ្ញុតា ចេះស្ទាត់ក្នុងវិន័យ

៤. អធិមោក្ខពហុលតា ច្រើនដោយការចេះដឹងប្រាកដ

៥. កល្យាណមិត្តតា មានកល្យាណមិត្រ

៦. សប្បាយកថា ពោលពាក្យជាទីសប្បាយ

បុគ្គលមិនគួរដល់ធុតង្គ ៦ យ៉ាង

១. បាបិច្ឆោ អ្នកមានបំណងអាក្រក់

២. ឥស្សាបកតោ អ្នកមានចិត្តច្រណែនឈ្នានីស

៣. កុហកោ អ្នកកុហក

៤. ឱទរិកោ អ្នកឃើញតែពោះខ្លួនប្អិតត្រឹមតែពោះខ្លួន

៥. លាភកាមោ អ្នកប្រាថ្នាលាភ

៦. ហេតុកាមោ អ្នកមានបំណងរកហេតុ

ទោសរបស់ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ៦ យ៉ាង

១. អន្ធករណា ធ្វើឲ្យងងឹតងងល់

២. អចក្ខុករណា ធ្វើមិនឲ្យមានចក្ខុឃើញធម៌ពិត

៣. អញ្ញាណករណា ធ្វើមិនឲ្យមានញាណដឹងធម៌ពិត

៤.វិឃាតបក្ខិកា ធ្វើឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងពួកនៃសេចក្ដីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត

៥. បញ្ញានិរោធកា ធ្វើឲ្យរលត់ប្រាជ្ញា

៦. អនិព្វានសំវត្តនិកា ធ្វើមិនឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន

អាយតនៈ ខាងក្នុង ៦

១. ចក្ខុ ភ្នែក ២. សោត ត្រចៀក ៣. ឃាន ច្រមុះ

៤. ជិវ្ហា អណ្ដាត ៥. កាយ កាយ ៦. មន ចិត្ត

អាយតនៈ ខាងក្រៅ ៦

១. រូប រូប ២. សទ្ទ សំឡេង ៣. គន្ធ ក្លិន

៤. រស រស ៥. ផោដ្ឋព្វ សម្ផស្ស ៦. ធម្ម ធម្មារម្មណ៍

វិញ្ញាណ ៦

១. ចក្ខុវិញ្ញាណ សេចក្ដីដឹងកើតតាមផ្លូវភ្នែក

២. សោតវិញ្ញាណ សេចក្ដីដឹងកើតតាមផ្លូវត្រចៀក

៣. ឃានវិញ្ញាណ សេចក្ដីដឹងកើតតាមផ្លូវច្រមុះ

៤. ជិវ្ហាវិញ្ញាណ　សេចក្ដីដឹងកើតតាមផ្លូវអណ្ដាត

៥. កាយវិញ្ញាណ　សេចក្ដីដឹងកើតតាមផ្លូវកាយ

៦. មនោវិញ្ញាណ　សេចក្ដីដឹងកើតតាមផ្លូវចិត្ត

សម្ផស្ស ៦

១. ចក្ខុសម្ផស្ស　២. សោតសម្ផស្ស　៣. ឃានសម្ផស្ស

៤. ជិវ្ហាសម្ផស្ស　៥. កាយសម្ផស្ស　៦. មនោសម្ផស្ស

វេទនា ៦

១. ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា　២. សោតសម្ផស្សជា វេទនា

៣ ឃានសម្ផស្សជា វេទនា　៤. ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា

៥. កាយសម្ផស្សជា វេទនា　៦. មនោសម្ផស្សជា វេទនា

អភិញ្ញា ៦

១. ឥទ្ធិវិធី　សំដែងឫទ្ធិផ្សេងៗបាន

២. ទិព្វសោត　ត្រចៀកដូចជាទិព្វ

៣. ចេតោបរិញ្ញាណ　កំណត់ដឹងចិត្តរបស់អ្នកដទៃ

៤. បុព្វេនិវាសានុស្សតិ　រឭកជាតិក្នុងកាលមុនៗ បាន

៥. ចុតូបបាតញ្ញាណ　ដឹងចុតិនិងបដិសន្ធិ នៃសត្វដោយទិព្វចក្ខុ

៦. អាសវក្ខយញ្ញាណ　ដឹងធម៌ជាទីអស់នៃអាសវៈ

ចប់ដោយសង្ខេប

សត្តកៈ ពួកធម៌៧

វិសុទ្ធិ ៧ យ៉ាង

១_ សីលវិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិដោយការរក្សាសីល

២_ ចិត្តវិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិដោយការទូន្មានចិត្ត

៣_ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិដោយការឃើញប្រពៃ

៤_ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិដោយការ
ឆ្លងនូវសេចក្ដីសង្ស័យបាន-

៥_ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនវិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ
ដោយការដឹងនិងការឃើញ
ថា មគ្គនិងមិនមែនមគ្គ-

៦_ បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិ
ដោយញាណនិងទស្សនចំពោះផ្លូវ
បដិបទា-

៧_ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ បរិសុទ្ធិដោយញាណ
និងទស្សន ចំពោះអរិយមគ្គ-ផល-

៥ មច្ឆេរវិនយ   នាំចេញនូវសេចក្ដីកំណាញ់ពីសន្ដាន

៦ សច្ច   ពោលពាក្យពិត

៧ កោធាភិភូ   គ្រប់សង្កត់នូវសេចក្ដីក្រោធមិនឲ្យកើតបាន

មិត្រប្រកបដោយអង្គ ៧ ប្រការគួរសេពគប់

១ ទុទ្ទទំ ទទាតិ   ឲ្យរបស់ដែលគេឲ្យបានដោយកម្រ

២ ទុក្ករំ ករោតិ   ធ្វើអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ

៣ ទុក្ខមំ ខមតិ   អត់ធន់នឹងការងារឬហេតុដែលគេអត់ធន់បានដោយកម្រ

៤ គុយ្ហមស្ស អាវិករោតិ   ប្រាប់សេចក្ដីកំបាំងដល់មិត្រ

៥ គុយ្ហមស្ស បរិគូហតិ   លាក់សេចក្ដីកំបាំងរបស់មិត្រ

៦ អាបទាសុ ន ជហាតិ   មិនលះបង់ចោលគ្នាក្នុងគ្រាដែលមានសេចក្ដីអន្តរាយ ឬ មានវិបត្តិ

៧ ខីណេន នាតិមញ្ញតិ   កាលមិត្រអស់ទ្រព្យសម្បត្តិហើយ ក៏មិនមើលងាយ

ភិក្ខុមិនគួរចូលទៅរកត្រកូលដែលប្រកបដោយអង្គ ៧ ប្រការ

១ ន មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ   គេមិនក្រោកទទួលដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

២ ន មនាបេន អភិវាទេន្តិ គេមិនថ្វាយបង្គំដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

៣ ន មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ គេមិនឲ្យទីអង្គុយដោយសេចក្ដី
គាប់ចិត្ត

៤ សន្តមស្ស បរិគូហន្តិ គេលាក់របស់ដែលមាន

៥ ពហុកម្ហិ ថោកំ ទេន្តិ គេមានវត្ថុច្រើន តែគេឲ្យបន្តិចបន្តួច

៦ បណីតម្ហិ លូខំ ទេន្តិ គេមានវត្ថុល្អ តែគេឲ្យវត្ថុអាក្រក់

អសក្កច្ចំ ទេន្តិ គេឲ្យដោយឥតមានគោរព

ភិក្ខុគួរចូលទៅរកត្រកូលដែលប្រកបដោយអង្គ ៧ ប្រការ

១ មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ គេក្រោកទទួលដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

២ មនាបេន អភិវាទេន្តិ គេថ្វាយបង្គំដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

៣ មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ គេឲ្យទីអង្គុយដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

៤ សន្តមស្ស ន បរិគូហន្តិ គេមិនលាក់របស់ដែលមាន

៥ ពហុកម្ហិ ពហុកំ ទេន្តិ គេមានវត្ថុច្រើនគេឲ្យច្រើន

៦ បណីតម្ហិ បណីតំ ទេន្តិ គេមានវត្ថុល្អ គេឲ្យវត្ថុល្អ

៧ សក្កច្ចំ ទេន្តិ គេឲ្យដោយគោរព

គ្រូអាចារ្យមានគុណសម្បត្តិ ៧ យ៉ាង

១ បិយោ ជាទីស្រឡាញ់គាប់ចិត្ត

២ គរុ ជាទីគួរគោរព

៣ ភាវនីយោ ជាទីសរសើរ

៤ វត្តា ឧស្សាហ៍និយាយប្រដៅ

៥ វចនក្ខមោ អត់ធន់នឹងពាក្យសិស្ស

៦ គម្ភីរំ កថំ កត្តា ពោលពាក្យដ៏ជ្រាលជ្រៅ

៧ នោ ចដ្ឋានេ និយោជយេ មិនដឹកនាំសិស្សឲ្យឋិតនៅក្នុងផ្លូវ
ឥតប្រយោជន៍

(អ្នករៀនកម្មដ្ឋានគួររកគ្រូអាចារ្យមានគុណសម្បត្តិដូច្នេះ)

ភ្លើង ៧ យ៉ាង

១ រាគគ្គិ ភ្លើង គឺ រាគៈ

២ ទោសគ្គិ ភ្លើង គឺ ទោសៈ

៣ មោហគ្គិ ភ្លើង គឺ មោហៈ

៤ អាហុនេយ្យគ្គិ ភ្លើង គឺ មាតាបិតា

៥ ទក្ខិណេយ្យគ្គិ ភ្លើង គឺ ព្រះអរិយៈ ជាទក្ខិណេយ្យបុគ្គល

៦ គហបតគ្គិ ភ្លើង គឺ គហបតី បានដល់ជនជាម្ចាស់ផ្ទះ

៧ កដ្ឋគ្គិ ភ្លើងដែលកើតអំពីកំណាត់ឈើ (ភ្លើងប្រក្រតី)

ភរិយា ៧ ពួក

១ វធកា ភរិយា ភរិយាប្រាកដស្មើដោយអ្នកសម្លាប់

២ ចោរា ភរិយា ភរិយាប្រាកដស្មើដោយចោរ

៣ អយ្យា ភរិយា	ភរិយាប្រាកដស្មើដោយម្ចាស់ ឬ នាយ
៤ មាតា ភរិយា	ភរិយាប្រាកដស្មើដោយមាតា
៥ ភគិនី ភរិយា	ភរិយាប្រាកដស្មើដោយប្អូនស្រី
៦ សខី ភរិយា	ភរិយាប្រាកដស្មើដោយសំឡាញ់
៧ ទាសី ភរិយា	ភរិយាប្រាកដស្មើដោយខ្ញុំស្រី

កម្មឲ្យផលផ្សេងគ្នា ៧ យ៉ាង

១ មានអាយុវែង	ព្រោះមិនសម្លាប់សត្វ
២ មិនមានរោគ	ព្រោះមិនបៀតបៀនសត្វ
៣ មានសម្បុរល្អ	ព្រោះមិនក្រេវក្រោធពិរោធ
៤ មានតេជានុភាពច្រើន	ព្រោះមិនច្រណែនឈ្នានីសគេ
៥ មានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន	ព្រោះបរិច្ចាគទាន
៦ មានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់	ព្រោះគោរពកោតក្រែងចំពោះចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យ
៧ មានប្រាជ្ញា	ព្រោះសេពគប់នឹងសប្បុរស

សប្បុរិសធម៌ ៧ យ៉ាង

១ ធម្មញ្ញុតា	ភាពជាអ្នកដឹងធម៌ គឺ ដឹងហេតុ
២ អត្ថញ្ញុតា	ភាពជាអ្នកដឹងអត្ថ គឺ ដឹងផល
៣ អត្តញ្ញុតា	ភាពជាអ្នកដឹងខ្លួន

៤	មត្តញ្ញុតា	ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណ
៥	កាលញ្ញុតា	ភាពជាអ្នកដឹងកាល
៦	បរិសញ្ញុតា	ភាពជាអ្នកដឹងបរិស័ទ
៧	បុគ្គលបរោបរញ្ញុតា	ភាពជាអ្នកដឹងបុគ្គលខ្ពស់ទាប

សទ្ធម្ម ៧ យ៉ាង

១	សទ្ធា	ការជឿកម្មនិងផលកម្ម ឬ ជឿហេតុដែលគួរជឿ
២	ហិរិ	សេចក្តីខ្មាសបាប ខ្មាសទុច្ចរិត
៣	ឱត្តប្ប	សេចក្តីស្ទុតខ្លាចបាប ទុច្ចរិត
៤	ពាហុសច្ច	ភាពជាអ្នកបានរៀន បានស្តាប់ច្រើន
៥	វីរិយ	ព្យាយាម
៦	សតិ	សេចក្តីរឭក
៧	បញ្ញា	សេចក្តីដឹងសព្វ

អរិយទ្រព្យ ៧ យ៉ាង

១	សទ្ធា	សេចក្តីជឿចំពោះហេតុដែលគួរជឿ
២	សីល	រក្សាសីល
៣	ហិរិ	សេចក្តីខ្មាសបាប ខ្មាសទុច្ចរិត

៤ ឱត្តប្ប — សេចក្ដីស្ញុតខ្លាចបាប ទុច្ចរិត

៥ ពាហុសច្ច — ភាពជាអ្នកបានរៀន បានស្ដាប់ច្រើន

៦ ចាគ — លះទ្រព្យរបស់ខ្លួនឲ្យដល់បុគ្គលដែលគួរឲ្យ

៧ បញ្ញា — ប្រាជ្ញា

ជាតិទុក្ខ ៧ យ៉ាង

១ គព្ភោក្កន្តិមូលកទុក្ខ — ទុក្ខមានការចុះកាន់គភ៌ជាមូល

២ គព្ភបរិហារណាមូលកទុក្ខ — ទុក្ខមានការថែរក្សាគភ៌ជាមូល

៣ គព្ភវិបត្តិមូលកទុក្ខ — ទុក្ខមានវិបត្តិនៃគភ៌ជាមូល

៤ គព្ភវិជាយនមូលកទុក្ខ — ទុក្ខមានការកំពុងសម្រាលចាកគភ៌ជាមូល

៥ គព្ភនិក្ខមនមូលកទុក្ខ — ទុក្ខមានការចេញចាកគភ៌ជាមូល

៦ អត្តូបក្កមមូលកទុក្ខ — ទុក្ខមានសេចក្ដីព្យាយាមរបស់ខ្លួនជាមូល

៧ បរូបក្កមមូលកទុក្ខ — ទុក្ខមានព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃជាមូល

ជរាទុក្ខ ៧ យ៉ាង

១ ទុព្វណ្ណោ — មានសម្បុរអាក្រក់

២ ទុព្វលោ — មានកំឡាំងថមថយ

៣ ជិណ្ណកាយោ — មានរាងកាយចាស់ទ្រុឌទ្រោម

៤ តាឡិតសរីរោ មានសរីរាង្គយារៈញួញញាក ក្រញូវ

៥ ខណ្ឌទន្តោ មានធ្មេញបាក់

៦ ជរចក្ខុ មានភ្នែកជរាគឺស្រវាំង ឬ ងងឹត

៧ ជរសោតោ មានត្រចៀកជរាគឺស្ដាប់មិនច្បាស់ ឬ ថ្លង់

ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៧ យ៉ាង ឈ្មោះថាធ្វើអាសវៈឲ្យអស់បាន

១ សទ្ធោ ហោតិ ជាអ្នកមានសទ្ធា

២ សីលវា ហោតិ ជាអ្នកមានសីល

៣ ពហុស្សុតោ ហោតិ ជាពហុស្សូត

៤ បដិសល្លីនោ ហោតិ ជាអ្នកថយចេញចាកពួកទៅរកទីស្ងាត់

៥ អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ ជាអ្នកមានព្យាយាម

៦ សតិមា ហោតិ ជាអ្នកមានសតិ

៧ បញ្ញវា ហោតិ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា

សមាធិបរិក្ខារ [១] ធម៌ជាបរិក្ខារនៃសមាធិ" ៧ យ៉ាង

១ សម្មាទិដ្ឋិ ការយល់ឃើញត្រូវ

២ សម្មាសង្កប្បៈ ការត្រិះរិះត្រូវ

៣ សម្មាវាចា ការនិយាយត្រូវ

---

១ – អដ្ឋកថា: មគ្គសមាធិស្ស សម្ភារា

៤ សម្មាកម្មន្តៈ ការងារត្រូវ

៥ សម្មាអាជីវៈ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ

៦ សម្មាវាយាមៈ ព្យាយាមត្រូវ

៧ សម្មាសតិ សេចក្ដីរឭកត្រូវ

អនុសយ "កិលេសដេកនៅរឿយៗក្នុងចិត្ត" ៧ យ៉ាង

១ កាមរាគានុស័យ ២ បដិឃានុស័យ ៣ មានានុស័យ
៤ ទិដ្ឋានុស័យ ៥ វិចិកិច្ឆានុស័យ ៦ ភវរាគានុស័យ
៧ អវិជ្ជានុស័យ

សល្ល "ធម៌ប្រៀបដូចជាព្រួញ" ៧ យ៉ាង

១ រាគសល្ល ព្រួញ គឺ រាគៈ

២ ទោសសល្ល ព្រួញ គឺ ទោសៈ

៣ មោហសល្ល ព្រួញ គឺ មោហៈ

៤ មានសល្ល ព្រួញ គឺ មានៈ

៥ សោកសល្ល ព្រួញ គឺ សោកៈ

៦ កថំកថាសល្ល ព្រួញ គឺ សេចក្ដីសង្ស័យ

៧ ទិដ្ឋិសល្ល ព្រួញ គឺ សេចក្ដីយល់ឃើញខុស

មហាឋាន "កន្លែងដ៏ប្រសើរ" ៧ យ៉ាង

១ ពោធិបល្លង្ក ២ អនិមិសចេតិយ ៣ រតនចង្កម
៤ រតនឃរ ៥ អជបាលនិគ្រោធ ៦ ស្រះមុចលិន្ទ
៧ រាជាយតនចេតិយ

សហជាត "ដែលកើតជំណាលគ្នានឹងថ្ងៃដែល ព្រះពុទ្ធទ្រង់ប្រសូត" ៧ យ៉ាង

១ រាហុលមាតាទេវី ២ ឆន្នាមាត្យ ៣ កាឡុទាយិអាមាត្យ
៤ ព្រះអានន្ទ ៥ សេះកណ្ឋក ៦ ដើមមហាពោធិព្រឹក្ស
៧ កំណប់ទ្រព្យទាំង ៤

ធម៌ជាបច្ច័យនឹងគ្នា ៧ យ៉ាង

១ ហិរិឱត្តប្បៈ	ជាបច្ច័យនៃឥន្ទ្រិយសំវរៈ
២ ឥន្ទ្រិយសំវរៈ	ជាបច្ច័យនៃសីល
៣ សីល	ជាបច្ច័យនៃសម្មាសមាធិ
៤ សម្មាសមាធិ	ជាបច្ច័យនៃយថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ
៥ យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ	ជាបច្ច័យនៃនិព្វិទាវិរាគៈ
៦ និព្វិទាវិរាគៈ	ជាបច្ច័យនៃវិមុត្តិ
៧ វិមុត្តិ	ជាទីបំផុត

ធម៌គួរបំរើន ៧ យ៉ាង

១ អនិច្ចសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ថាមិនទៀង
២ អនត្តសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ថាមិនមែនខ្លួនប្រាណ
៣ អសុភសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ថាមិនល្អ
៤ អាទីនវសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ថាមិនមែនជាទោស
៥ បហានសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងការលះ
៦ វិរាគសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងធម៌ប្រាសចាករាគៈ
៧ និរោធសញ្ញា សេចក្ដីសំគាល់ក្នុងធម៌ជាទីរលត់

គ្រឿងវិនិច្ឆ័យថាមិនមែនជាធម៌វិន័យ ៧ យ៉ាង

១ ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី និព្វិទា
២ ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី វិរាគៈ
៣ ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី និរោធៈ
៤ ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី ឧបសមៈ
៥ ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី អភិញ្ញា
៦ ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី សម្ពោធៈ
៧ ធម៌ដែលមិនប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី និព្វាន

(ធម៌នេះ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ចំពោះព្រះឧបាលិត្ថេរ)

គ្រឿងវិនិច្ឆ័យជាធម៌វិន័យ ៧ យ៉ាង

១ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី និព្វិទា
២ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី វិរាគៈ
៣ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី និរោធៈ
៤ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី ឧបសមៈ
៥ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី អភិញ្ញា
៦ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី សម្ពោធៈ
៧ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បី និព្វាន

(ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ត្រាស់ចំពោះព្រះឧបាលិត្ថេរ)

ពោជ្ឈង្គ ៧

១ សតិ សេចក្តីរឭក
២ ធម្មវិចយ ការពិចារណាធម៌
៣ វីរិយ ព្យាយាម
៤ បីតិ សេចក្តីឆ្អែតចិត្ត
៥ បស្សទ្ធិ សេចក្តីស្ងប់កាយ ស្ងប់ចិត្ត
៦ សមាធិ សេចក្តីតាំងចិត្តមាំ
៧ ឧបេក្ខា សេចក្តីព្រងើយកន្តើយ

ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនសាបសូន្យ ៧ យ៉ាង

១ សត្ថុគារវតា គោរពចំពោះព្រះសាស្តា

២ ធម្មគារវតា គោរពចំពោះព្រះធម៌

៣ សង្ឃគារវតា គោរពចំពោះព្រះសង្ឃ

៤ សិក្ខាគារវតា គោរពចំពោះសិក្ខា

៥ សមាធិគារវតា គោរពចំពោះសមាធិ

៦ សោវចស្សតា ធ្វើខ្លួនឲ្យគេប្រដៅងាយ

៧ កល្យាណមិត្តតា មានកល្យាណមិត្រ

សង្ឃគតទក្ខិណាទាន ៧ យ៉ាង

១ ឲ្យទានដល់ឧភតោសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន

២ ឲ្យទានដល់ឧភតោសង្ឃ ឥតមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន

៣ ឲ្យទានដល់ភិក្ខុសង្ឃ

៤ ឲ្យទានដល់ភិក្ខុនិសង្ឃ

៥ ឲ្យទានដល់ភិក្ខុដែលនិមន្តចំពោះអំពីសំណាក់ឧភតោសង្ឃ

៦ ឲ្យទានដល់ភិក្ខុដែលនិមន្តចំពោះអំពីសំណាក់ភិក្ខុសង្ឃ

៧ ឲ្យទានដល់ភិក្ខុនីដែលនិមន្តចំពោះអំពីសំណាក់ភិក្ខុនីសង្ឃ

ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៧ យ៉ាង មិនជាទីស្រឡាញ់នៃសព្រហ្មចារី

១	លាភកាមោ	ប្រាថ្នាលាភ
២	សក្ការកាមោ	ប្រាថ្នាសក្ការៈ
៣	អនវញ្ញត្តិកាមោ	ប្រកាន់ខ្លួន
៤	អហិរិកោ	មិនខ្មាសបាប
៥	អនោត្តប្បី	មិនស្លុតខ្លាចបាប
៦	ឥស្សុកី	មានសេចក្តីច្រណែនឈ្នានីស
៧	មច្ឆរី	មានសេចក្តីកំណាញ់

ភិក្ខុប្រកបដោយធម៌ ៧ យ៉ាងជាទីស្រឡាញ់នៃសព្រហ្មចារី

១	ន លាភកាមោ	មិនប្រាថ្នាលាភ
២	ន សក្ការកាមោ	មិនប្រាថ្នាសក្ការៈ
៣	ន អនវញ្ញត្តិកាមោ	មិនប្រកាន់ខ្លួន
៤	ហិរិមា	មានហិរិ
៥	ឱត្តប្បី	មានឱត្តប្បៈ
៦	អនិស្សុកី	មិនមានសេចក្តីច្រណែនឈ្នានីស
៧	អមច្ឆរី	មិនមានសេចក្តីកំណាញ់

វិបត្តិរបស់ឧបាសក ៧ យ៉ាង

១ ភិក្ខុទស្សនំ ហាបេតិ បោះបង់លែងទៅជួបប្រទះនឹងភិក្ខុសង្ឃ

២ សទ្ធម្មស្សវនំ បមជ្ជតិ ប្រមាទក្នុងការស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម

៣ អធិសីលេ ន សិក្ខតិ មិនសិក្សាក្នុងអធិសីល គឺសីល ៥ និង សីល ១០

៤ អប្បសាទពហុលោ ហោតិ ច្រើនដោយសេចក្តីមិនជ្រះថ្លា

៥ ឧបារម្ភចិត្តោ ធម្មំ សុណាតិ រន្ធគវេសី កំពុងស្តាប់ធម៌ មានចិត្តក្រេវក្រោធ ឬ តិះដៀលស្វែងរកទោស

៦ ឥតោ ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ ស្វែងរកបុគ្គលអ្នកទទួលទេយ្យធម៌ខាងក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនា

៧ តត្ថ ច បុព្វការំ ករោតិ ធ្វើមានចំពោះកិរិយខាងក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនា

សម្បទារបស់ឧបាសក ៧ យ៉ាង

១ ភិក្ខុទស្សនំ ន ហាបេតិ ឧស្សាហ៍ជួបប្រទះនឹងភិក្ខុសង្ឃ

២ សទ្ធម្មស្សវនំ នប្បមជ្ជតិ មិនប្រមាទក្នុងការស្តាប់ព្រះសទ្ធម្ម

៣ អធិសីលេ សិក្ខតិ សិក្សាក្នុងអធិសីល

៤ បសាទពហុលោ ហោតិ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាច្រើន

៥ អនុបារម្ភចិត្តោ ធម្មំ សុណាតិ ន រន្ធគវេសី កំពុងស្តាប់ធម៌មានចិត្តមិនក្រេវក្រោធឬ មិនតិះដៀលមិនស្វែងរកទោស

៦ ន ឥតោ ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសតិ មិនស្វែងរកទក្ខិណេយ្យបុគ្គលខាងក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនា

៧ ឥធ ច បុព្វការំ ករោតិ ធ្វើទានចំពោះតែទក្ខិណេយ្យបុគ្គលក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា

ឧទកូបមបុគ្គល “បុគ្គលប្រៀបដូចអ្នកមុជទឹក” ៧ យ៉ាង

១ សកិំ និមុគ្គោ និមុគ្គោវ ហោតិ មុជចុះម្តងក៏ចេះតែមុជចុះរហូត (បានដល់និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិកបុគ្គល)

២ ឧម្មុជ្ជិត្វា និមុជ្ជតិ ងើបឡើងហើយមុជចុះទៅវិញ (បានដល់បុគ្គលដែលមានសីលជាដើម ហើយបោះបង់ចោលទៅវិញ)

៣ ឧម្មុជ្ជិត្វា ឋិតោ ហោតិ ងើបឡើងហើយឈរទ្រឹង (បានដល់កល្យាណបុថុជ្ជន)

៤ ឧម្មុជ្ជិត្វា វិបស្សតិ វិលោកេតិ ងើបឡើងហើយសំឡឹងរកមើលទិសដែលត្រូវទៅ (បានដល់សោតាបន្នបុគ្គល)

៥ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតរតិ ងើបឡើងហើយបែរមុខទៅរកទិសដែលត្រូវទៅ (បានដល់សកទាគាមិបុគ្គល)

៦ ឧម្មុជ្ជិត្វា បតិគាធប្បត្តោ ហោតិ ងើបឡើងហើយឆ្លងទៅដល់មាត់ច្រាំង ក៏ឈប់នៅទីនោះមិនត្រឡប់មកវិញ (បានដល់អនាគាមិបុគ្គល)

៧ ឧម្មុជ្ជិត្វា តិណ្ណោ ហោតិ ងើបឡើងហើយ ហែលឆ្លងទៅដល់ត្រើយនាយឡើងទៅឈរលើគោក (បានដល់ព្រះអរហន្ត)

អបរិហានិយធម៌ " ធម៌ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីចំរើន " ៧ យ៉ាង

១ ឧស្សាហ៍ប្រជុំគ្នារឿយៗ

២ កាលប្រជុំគ្នា ក៏ព្រមព្រៀងគ្នាប្រជុំ កាលក្រោកចាកទីប្រជុំក៏ព្រមព្រៀងគ្នាក្រោក នឹងព្រមព្រៀងគ្នាជួយធ្វើកិច្ចការដែលសង្ឃត្រូវធ្វើ

៣ មិនបញ្ញត្តបន្ថែមនូវសិក្ខាបទដែលព្រះអង្គមិនបានបញ្ញត្ត, មិនដកហូតសិក្ខាបទ ដែលព្រះអង្គបញ្ញត្តរួចហើយ, ប្រព្រឹត្តកាន់តាមតែសិក្ខាបទ ដែលព្រះអង្គទ្រង់បញ្ញត្តហើយ

៤ ធ្វើសក្ការៈ គោរពរាប់អានបូជាចំពោះលោកជាថេរៈ ជាសង្ឃបិតា ជានាយកលើសង្ឃ ព្រមទាំងជឿស្តាប់ឱវាទរបស់លោក

៥ . មិនលុះក្នុងអំណាចនៃតណ្ហាដែលកើតឡើង

៦ . ចូលចិត្តអាស្រ័យនៅក្នុងទីសេនាសនៈ ដែលមាននៅក្នុងព្រៃ

៧ តាំងចិត្តថា សព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានសីលជាទីស្រឡាញ់

អដ្ឋកៈ ពួកធម៌ប្រាំបី

ធម្មសមោធាន ៨ ប្រការ

១ មនុស្សត្តំ ជាតិមនុស្ស

២ លិង្គសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយភេទជាបុរស

៣ ហេតុ មានឧបនិស្ស័យគួរនឹងសម្រេចអរហត្តផល

៤ សត្ថារទស្សនំ បានជួបនឹងព្រះបរមសាស្តា (ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ)

៥ បព្វជ្ជា បានបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ឬ បួសជាតាបស ក្រៅព្រះពុទ្ធសាស

៦ គុណសម្បត្តិ ដល់ព្រមដោយគុណសម្បត្តិបានឈានជាដើម

៧ អធិការោ បានធ្វើទានដ៏ឧត្តម មានមហាបរិច្ចាគ៥ ជាដើម

៨ ឆន្ទតា ពេញចិត្តប្រាថ្នានូវពោធិញ្ញាណ

(ធម៌ ៨ ប្រការនេះ អាចញ៉ាំងសេចក្តីប្រាថ្នាពោធិញ្ញាណឲ្យសម្រេចបាន)

បុគ្គលជាបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើរមាន ៨ ពួក

១ សោតាបន្នោ លោកជាសោតាបន្នបុគ្គល

២ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ លោកដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល

៣ សកទាគាមិ លោកជាសកទាគាមិបុគ្គល

៤ សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ លោកដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល

៥ អនាគាមិ លោកជាអនាគាមិបុគ្គល

៦ អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ លោកដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល

៧ អរហា លោកជាព្រះអរហន្ត

៨ អរហត្តាយ បដិបន្នោ លោកដែលប្រតិបត្តិដើម្បីអរហត្តផល

សប្បុរិសទាន ៨

១ សុចឹ ទេតិ ឲ្យវត្ថុស្អាត

២ បណីតំ ទេតិ ឲ្យវត្ថុឧត្តមថ្លៃថ្លា

៣ កាលេន ទេតិ ឲ្យទានតាមកាលសម័យ

៤ កប្បិយំ ទេតិ ឲ្យវត្ថុជារបស់គួរ

៥ វិចេយ្យ ទេតិ ពិចារណាហើយទើបឲ្យ

៦ អភិណ្ហំ ទេតិ ឲ្យទានរឿយៗ

៧ ទទំ ចិត្តំ បសាទេតិ កំពុងឲ្យទានធ្វើចិត្តជ្រះថ្លា

៨ ទត្វា អត្តមនោ ហោតិ លុះឲ្យទានរួចហើយមានចិត្តត្រេកអរ

បដិគ្គាហកដែលធ្វើទានទាយកឲ្យថយផល ៨ ពួក

១ មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មានសេចក្តីឃើញខុស

២ មិច្ឆាសង្កប្បា មានការត្រិះរិះខុស

៣ មិច្ឆាវាចា មានវាចាខុស

៤ មិច្ឆាកម្មន្តា មានការងារខុស

៥ មិច្ឆាអាជីវា មានការចិញ្ចឹមជីវិតខុស

៦ មិច្ឆាវាយាមា មានព្យាយាមខុស

៧ មិច្ឆាសតិនោ មានសតិខុស

៨ មិច្ឆាសមាធិនោ មានការតាំងចិត្តខុស

បដិគ្គាហកដែលធ្វើទានទាយកឲ្យមានផលច្រើន ៨ ពួក

១ សម្មាទិដ្ឋិកា មានសេចក្តីឃើញត្រូវ

២ សម្មាសង្កប្បា មានការត្រិះរិះត្រូវ

៣ សម្មាវាចា មានវាចាត្រូវ

៤ សម្មាកម្មន្តា មានការងារត្រូវ

៥ សម្មាអាជីវា មានការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ

៦ សម្មាវាយាមា មានព្យាយាមត្រូវ

៧ សមាសតិនោ មានសតិត្រូវ

៨ សម្មាសមាធិនោ មានការតាំងចិត្តត្រូវ

ទានវត្ថុ « ហេតុដែលនាំឲ្យធ្វើទាន » ៨ យ៉ាង

១ ឆន្ទទានំ ឲ្យទានដោយសេចក្ដីស្រឡាញ់

២ ទោសទានំ ឲ្យទានដោយសេចក្ដីក្រោធ

៣ មោហទានំ ឲ្យទានដោយសេចក្ដីវង្វេង

៤ ភយទានំ ឲ្យទានដោយសេចក្ដីខ្លាច

៥ ទិន្នបុព្វទានំ ឲ្យទានដោយគិតថាត្រកូលរបស់ខ្លួនធ្លាប់តែឲ្យទានមក

៦ សុគតិឧប្បជ្ជនទា ឲ្យទានដោយតាំងចិត្តថានឹងបានទៅកើតក្នុងសុគតិ

៧ ចិត្តប្បសាទនទានំ ឲ្យទានដោយគិតថាកាលអាត្មាអញកំពុងឲ្យទាននឹងកើតចិត្តជ្រះថ្លា

៨ ចិត្តាលង្ការទានំ ឲ្យទានដើម្បីជាគ្រឿងប្រដាប់ឬជាគ្រឿងបរិក្ខារនៃចិត្ត (ចំពោះសមថវិបស្សនាចិត្ត)

ទានូបបត្តិ « កន្លែងដែលអ្នកធ្វើទានចង់ទៅកើត ៨ យ៉ាង

១ មហាសាលទានំ ឲ្យទានព្រោះចង់ទៅកើតក្នុងត្រកូលមហាសាល

២ ចាតុម្មហារាជិកទានំ ឲ្យទានព្រោះចង់កើតក្នុងឋានចាតុម្មហារាជិក

៣ តាវត្តឹសធានំ ឲ្យមានព្រោះចង់ទៅកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស

៤ យាមាធានំ ឲ្យមានព្រោះចង់ទៅកើតក្នុងឋានយាមា

៥ តុសិតធានំ ឲ្យមានព្រោះចង់ទៅកើតក្នុងឋានតុសិត

៦ និម្មានរតិធានំ ឲ្យមានព្រោះចង់ទៅកើតក្នុងឋាននិម្មានរតី

៧ បរនិម្មិតវសវត្តិធានំ ឲ្យមានព្រោះចង់ទៅកើតក្នុងឋាន បរនិម្មិតវសវត្តី

៨ ព្រហ្មលោកធានំ ឲ្យមានព្រោះចង់ទៅកើតព្រហ្មលោក

មិច្ឆត្ត ភាវៈនៃសេចក្ដីខុស ៨

១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ការឃើញខុស

២ មិច្ឆាសង្កប្ប ត្រិះរិះខុស

៣ មិច្ឆាវាចា វាចាខុស

៤ មិចាកម្មន្ត ការងារខុស

៥ មិច្ឆាអាជីវ ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស

៦ មិច្ឆាវាយាម ព្យាយាមខុស

៧ មិច្ឆាសតិ សតិខុស

៨ មិច្ឆាសមាធិ សមាធិខុស

មគ្គ ៨

១	សម្មាទិដ្ឋិ	ប្រាជ្ញាឃើញត្រូវ
២	សម្មាសង្កប្ប	ការត្រិះរិះត្រូវ
៣	សម្មាវាចា	វាចាត្រូវ
៤	សម្មាកម្មន្ត	ការងារត្រូវ
៥	សម្មាអាជីវ	ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ
៦	សម្មាវាយាម	ព្យាយាមត្រូវ
៧	សម្មាសតិ	សេចក្ដីរឭកត្រូវ
៨	សម្មាសមាធិ	ការតាំងចិត្តឲ្យនឹងត្រូវ

សេចក្ដីសុខរបស់សមណៈ ៨ យ៉ាង

១ មិនមានការខ្វល់ខ្វាយរក្សាទុកនូវសម្បត្តិ មានស្រូវជាដើម

២ ស្វែងរកតែបិណ្ឌបាតដែលឥតទោស

៣ បរិភោគតែអាហារដែលឆ្អិនស្រាប់

៤ មិនមានសេចក្ដីលំបាកដោយការបៀតបៀនអំពីរដ្ឋ គឺមិនត្រូវបង់ពន្ធដារជាដើម

៥ មិនមានឆន្ទរាគចំពោះគ្រឿងឧបករណ៍

៦ មិនមានភ័យព្រោះចោរប្លន់

៧ មិនដាច់ដំពាក់ដោយស្តេច និងអាមាត្យស្តេច

៨ ឥតមានអ្នកណាពាំងឃាត់ឃាំងក្នុងទិស ៤

មនុស្សឆ្កួត ៨ ពួក

១ កាមុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះកាម

២ កោធុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះសេចក្តីក្រោធ

៣ ទិដ្ឋុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះសេចក្តីយល់ឃើញខុស

៤ មោហុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះសេចក្តីវង្វេង

៥ យក្ខុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះយក្សចូលបៀតបៀន

៦ បិត្តុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះកំរើកប្រមាត់

៧ សុរុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះសុរា

៨ ព្យសនុម្មត្តកោ ឆ្កួតព្រោះជួបប្រទះនឹងសេចក្តីវិនាស

អបាយមុខ ៨ យ៉ាង

១ ឥត្ថីសោណ្ឌោ ជាអ្នកលេងស្រី

២ សុរាសោណ្ឌោ ជាអ្នកលេងផឹកសុរា

៣ ជូវសោណ្ឌោ ជាអ្នកលេងស៊ីនំ

៤ នក្ខធុត្ត ជាអ្នកលេងល្បែងភ្នាល់

៥ បាបមិត្ត មានមិត្រអាក្រក់

៦ អាលស្ស ភាពជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស

៧ រត្តិយាវិចរណា ដើរលេងក្នុងវេលាយប់

៨ សមជ្ជាភិចរណា ដើរមើលល្បែងមហោស្រព

លោកធម៌ ៨ យ៉ាង

១ លាភោ មានលាភ ២ អលាភោ មិនមានលាភ

៣ យសោ មានយស ៤ អយសោ មិនមានយស

៥ និន្ទា ការតិះដៀល ៦ បសំសា សេចក្ដីសរសើរ

៧ សុខំ សេចក្ដីសុខ ៨ ទុក្ខំ សេចក្ដីទុក្ខ

មន្ទិល ៨ យ៉ាង

១ អសជ្ឈាយមលា មន្តា មន្ត ឬ ចំណេះវិជ្ជា មានការមិនស្វាធ្យាយន៍ជាមន្ទិល

២ អនុដ្ឋានមលា ឃរា ផ្ទះមានការមិនឧស្សាហ៍ថែទាំ ជាមន្ទិល

៣ មលំ វណ្ណស្ស កោសជ្ជំ សេចក្ដីខ្ជិល ជាមន្ទិលនៃសម្បុរ

៤ បមាទោ រក្ខតោ មលំ សេចក្ដីប្រហែសធ្វេស ជាមន្ទិលនៃការរក្សា

៥ មលិត្ថិយា ទុច្ចរិតំ ការប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ជាមន្ទិលរបស់ស្ត្រី

៦ មច្ឆេរំ ទទតោ មលំ សេចក្ដីកំណាញ់ ជាមន្ទិលរបស់អ្នកឲ្យ

៧ មលា វេ បាបកា ធម្មា អស្មឹ លោកេ បរម្ហិ ច បាបធម៌ទាំងឡាយជាមន្ទិលក្នុងលោកនេះ និងបរលោក

៨ តតោ មលា មលតរំ អវិជ្ជា បរមំ មលំ អវិជ្ជាជាមន្ទិលដ៏ក្រៃលែងជាងមន្ទិលទាំងអស់

សំវេគវត្ថុ " ហេតុនាំឲ្យកើតសំវេគ " ៨ យ៉ាង

១ ជាតិទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងការកើត

២ ជរាទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងការចាស់គ្រាំគ្រា

៣ ព្យាធិទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងការឈឺចាប់

៤ មរណទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងការស្លាប់

៥ អបាយទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងអបាយ

៦ អតីតទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងអតីត

៧ អនាគតទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងអនាគត

៨ អាហារបរិយេដ្ឋិទុក្ខ — រំពឹងដល់ទុក្ខក្នុងការស្វែងរកអាហារ

មហានរក ៨ រណ្ដៅ

១ សញ្ជីវៈ ២ កាលសុតៈ ៣ សង្ឃាដៈ ៤ រោរវៈ

៥ មហារោរវៈ ៦ តាបៈ ៧ មហាតាបៈ ៨ អវីចិ

អក្ខណអសម័យ ៨ យ៉ាង

១ កើតក្នុងនរក

២ កើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន

៣ កើតក្នុងប្រេតវិស័យ

៤ កើតជាព្រហ្មមានអាយុវែង

៥ កើតជាមនុស្សក្នុងបច្ចន្តប្រទេស

៦ កើតជាមនុស្សក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស តែជាមនុស្សល័លា

៧ កើតជាមនុស្សក្នុងមជ្ឈិមប្រទេស តែជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ

៨ កើតខាងក្រៅពុទ្ធកាល

កិលេសវត្ថុ ៨ យ៉ាង

១ លោភៈ ២ ទោសៈ ៣ មោហៈ ៤ មានៈ

៥ ទិដ្ឋិ ៦ វិចិកិច្ឆា ៧ ថីនៈ ៨ ឧទ្ធច្ចៈ

កុសិតវត្ថុ "ហេតុនៃមនុស្សខ្ជិល" ៨ យ៉ាង

១ គិតថា អញនឹងត្រូវធ្វើការងារ គួរសម្រាកសិន, ហើយដេក

២ គិតថា អញធ្វើការរួចហើយ គួរឈប់ឲ្យសប្បាយ, ហើយដេក

៣ គិតថា អញនឹងត្រូវដើរផ្លូវឆ្ងាយ គួរសម្រាកសិន, ហើយដេក

៤ គិតថា អញដល់កន្លែងហើយ គួរឈប់ឲ្យសប្បាយ, ហើយដេក

៥ គិតថា អញបរិភោគអាហារតិចពេក ធ្វើការមិនកើតទេ, ហើយដេក

៦ គិតថា អញបរិភោគអាហារច្រើនពេក គួរសម្រាកឲ្យអាហាររលាយស្រួលបួលសិន, ហើយដេក

៧ គិតថា អញមិនសូវសប្បាយរកកល់ឈឺ គួរសម្រាកសិន, ហើយដេក

៨ គិតថា អញទើបងើបពីឈឺថ្មីៗ គួរឈប់ធ្វើការងារសិន, ហើយដេក

អានិសង្សរបស់អ្នកចំរើនមេត្តា ៨ យ៉ាង

១ សុខំ សុបតិ ដេកលក់ស្រួល

២ សុខំ បដិពុជ្ឈតិ ភ្ញាក់ឡើងស្រួល

៣ ន បាបកំ សុបិនំ បស្សតិ មិនឃើញសុបិនអាក្រក់

៤ មនុស្សានំ បិយោ ហោតិ ជាទីស្រឡាញ់នៃមនុស្សទាំងឡាយ

៥ អមនុស្សានំ បិយោ ហោតិ ទាំងជាទីស្រឡាញ់នៃអមនុស្សទាំងឡាយដែរ

៦ ទេវតា រក្ខន្តិ ទេវតាទាំងឡាយតែងរក្សា

៧ នាស្ស អគ្គិ វា វិសំ វា សត្ថំ វា កមតិ ភ្លើងក្តី ថ្នាំពិសក្តី គ្រឿងសស្ត្រាវុធក្តី រមែងមិនធ្លាក់ត្រូវលើអ្នកចំរើនមេត្តានោះឡើយ

៨ ឧត្តរឹ អប្បដិវិជ្ឈន្តោ ព្រហ្មលោកូបគោ ហោតិ កាលបើមិនទាន់បានត្រាស់ដឹងមគ្គផលទេ គង់ទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោកពុំខាន

លក្ខណៈសម្រាប់វិនិច្ឆ័យថាមិនមែនធម៌វិន័យ ៨ យ៉ាង

១ សរាគ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីរាគៈ

២ សំយោគ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រកបដោយទុក្ខ

៣ អាចយ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីការសន្សំកិលេស

៤ មហិច្ឆតា ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីប្រាថ្នាធំ

៥ អសន្តុដ្ឋី ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីមិនសន្តោស

៦ សង្គណិកា ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីច្រឡំដោយពួក

៧ កោសជ្ជ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីខ្ជិលច្រអូស

៨ ទុព្ភរតា ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីការពិបាកចិញ្ចឹម

(ធម៌នេះព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ចំពោះព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី)

លក្ខណៈសម្រាប់វិនិច្ឆ័យថាមិនមែនធម៌វិន័យ ៨ យ៉ាង

១ វិរាគ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រាសចាករាគៈ

២ វិសំយោគ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រាសចាកទុក្ខ

៣ អបចយ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនសន្សំកិលេស

៤ អប្បិច្ឆតា ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីប្រាថ្នាតិច

៥ សន្តុដ្ឋិ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសន្តោស

៦ បវិវេក ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីស្ងាត់ចាកពួក

៧ វីរិយារម្ភ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រារព្ធព្យាយាម

៨ សុភរតា ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីការងាយចិញ្ចឹម

(ធម៌នេះព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ចំពោះព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមី)

អវិជ្ជាវត្ថុ ៨ យ៉ាង

១ ទុក្ខេ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងកងទុក្ខ

២ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខ

៣ ទុក្ខនិរោធេ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងធម៌ដែលឲ្យរលត់ទុក្ខ

៤ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាយ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងបដិបទាជាផ្លូវទៅកាន់ធម៌ដែលឲ្យរលត់ទុក្ខ

៥ បុព្វន្តេ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងដើម

៦ អបរន្តេ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងចុង

៧ បុព្វន្តាបរន្តេ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងទីបំផុតខាងដើមនិងខាងចុង

៨ បដិច្ចសមុប្បាទេ អញ្ញាណំ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទ

ស្ត្រីមើលងាយប្តីដោយហេតុ ៨ យ៉ាង

១ ទលិទ្ទតា ព្រោះប្តីជាមនុស្សកំសត់ទុគ៌ត

២ អាតុរតា ព្រោះប្តីជាមនុស្សមានជម្ងឺជានិច្ច

៣ ជិណ្ណកតា ព្រោះប្តីជាមនុស្សចាស់គ្រាំគ្រា

៤ សុរាសោណ្ឌតា ព្រោះប្តីជាមនុស្សផឹកសុរា

៥ មន្ទតា ព្រោះប្តីជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ

៦ បមត្តតា ព្រោះប្តីជាមនុស្សប្រហែសធ្វេស

៧ សព្វកិច្ចេសុ អវត្តនិកតា ព្រោះប្តីមិនប្រព្រឹត្តធ្វើកិច្ចការទាំងពួង

៨ សព្វធនមនុប្បាទនតា ព្រោះប្តីស្វែងរកទ្រព្យមិនបាន

អដ្ឋបាន "ទឹកដែលបព្វជិតគួរឆាន់" ៨ យ៉ាង

១ អម្ពបាន ទឹកធ្វើដោយផ្លែស្វាយ

២ ជម្ពុបាន ទឹកធ្វើដោយផ្លែព្រីង

៣ ចោចបាន ទឹកធ្វើដោយផ្លែចេកមានគ្រាប់

៤ មោចបាន ទឹកធ្វើដោយផ្លែចេកឥតគ្រាប់

៥ មធុកបាន ទឹកធ្វើដោយផ្លែស្រគំ

៦ មុទ្ទិកបាន ទឹកធ្វើដោយផ្លែមាន់

៧ សាលុកបាន ទឹកធ្វើដោយ មូលកជាតិមានក្រអៅឈូកជាដើម

៨ ផារុសកបាន ទឹកធ្វើដោយផ្លែមាក់ប្រាង

ធម៌ដែលអាស្រ័យដល់គ្នានឹងគ្នា ៨ យ៉ាង

១ សតិសម្បជញ្ញៈ មានហើយ ហិរិឱត្តប្បៈ ក៏មានឡើង

២ ហិរិឱត្តប្បៈ មានហើយ ឥន្ទ្រិយសំវរៈ ក៏មានឡើង

៣ ឥន្ទ្រិយសំវរៈ មានហើយ សីលសំវរៈ ក៏មានឡើង

៤ សីលសំវរៈ មានហើយ សម្មាសមាធិ ក៏មានឡើង

៥ សម្មាសមាធិ មានហើយ យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ ក៏មានឡើង

៦ យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ មានហើយ និព្វិទានិងវិរាគៈ ក៏មានឡើង

៧ និព្វិទា និងវិរាគៈ មានហើយ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈក៏មានឡើង

៨ វិមុត្តិ ជាធម៌ទីបំផុត

វិជ្ជា ៨ យ៉ាង

១ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ប្រាជ្ញាតាមរឭកឃើញនូវខន្ធដែលខ្លួន និងសត្វដទៃ អាស្រ័យនៅហើយក្នុងភពមុន

២ ចុតូបបាតញ្ញាណ ប្រាជ្ញាឃើញច្បាស់នូវចុតិនិងបដិសន្ធិនៃសត្វ

៣ អាសវក្ខយញ្ញាណ ប្រាជ្ញាឃើញច្បាស់នូវធម៌ជាគ្រឿងអស់នៃអាសវៈ

៤ វិបស្សនាញាណ ប្រាជ្ញាពិចារណាឃើញច្បាស់ក្នុងសង្ខារ

៥ មនោមយិទ្ធិ ឫទ្ធិសម្រេចដោយចិត្ត

៦ ឥទ្ធិវិធិ ឫទ្ធិសម្រេចដោយអធិដ្ឋាន

៧ ទិព្វសោត ស្រោតទិព្វអាចឮសម្លេងក្នុងទីឆ្ងាយៗបាន

៨ ចេតោបរិយញ្ញាណ កំណត់ដឹងចិត្តរបស់អ្នកដទៃបាន

នវកៈ ពួកធម៌ប្រាំបួន

គុណរបស់ព្រះពុទ្ធដែលពុទ្ធបរិស័ទត្រូវរឭក ៩ យ៉ាង

១ អរហំ ២ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ៣ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ

៤ សុគតោ ៥ លោកវិទូ ៦ អនុត្តរោបុរិសទម្មសារថិ(១)

៧ សត្ថាទេវមនុស្សានំ ៨ ពុទ្ធោ ៩ ភគវា

ទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ៩ ពួក

១ អរហា ព្រះអរហន្ត

២ អរហត្តាយ បដិបន្នោ លោកដែលប្រតិបត្តិដើម្បីអរហត្តផល

៣ អនាគាមី អនាគាមិបុគ្គល

៤ អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ លោកដែល ប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់អនាគាមិផល

៥ សកទាគាមី សកទាគាមិបុគ្គល

៦ សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ លោកដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិផល

៧ សោតាបន្នោ សោតាបន្នបុគ្គល

---

១ – ក្នុងទីខ្លះលោកចែកអនុត្តរោ ជាព្រះនាម១ បុរិសទម្មសារថិ ជាព្រះនាម១ (រួមជា ១០ ព្រះនាម)

៨ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ លោកដែលប្រតិបត្តិ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិផល

៩ គោត្រភូ លោកដែលបាននូវគោត្រភូញាណ

ភិក្ខុមិនគួរចូលទៅរកត្រកូលដែលប្រកបដោយអង្គ ៩

១ ន មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ គេមិនក្រោកទទួលដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

២ ន មនាបេន អភិវាទេន្តិ គេមិនថ្វាយបង្គំដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

៣ ន មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ គេមិនឲ្យទីអង្គុយដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

៤ សន្តមស្ស បរិគុយ្ហន្តិ គេលាក់របស់ដែលគេមាន

៥ ពហុកម្បិ ថោកំ ទេន្តិ វត្ថុមានច្រើន តែគេឲ្យបន្តិចបន្តួច

៦ បណីតម្បិ លូខំ ទេន្តិ វត្ថុថ្លៃថ្លាឧត្ដមមាន តែគេឲ្យវត្ថុទាបថោក

៧ អសក្កច្ចំ ទេន្តិ គេឲ្យដោយមិនគោរព

៨ ឧបនិសីទន្តិ ធម្មស្សវនាយ គេមិនអង្គុយជិតដើម្បីស្ដាប់ធម៌

៩ ភាសិតមស្ស ន សុស្សូសន្តិ គេមិនត្រេកអរសាទរ នឹងសំដីនិយាយរបស់ភិក្ខុនោះ

ភិក្ខុគួរចូលទៅរកត្រកូលដែលប្រកបដោយអង្គ ៩

១ មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ គេក្រោកទទួលដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

២ មនាបេន អភិវាទេន្តិ គេថ្វាយបង្គំដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

៣ មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ គេឲ្យទីអាសនៈដោយសេចក្ដីគាប់ចិត្ត

៤ សន្តមស្ស ន បរិគុយ្ហន្តិ គេមិនលាក់របស់ដែលគេមាន

៥ ពហុកម្បិ ពហុកំ ទេន្តិ មានវត្ថុច្រើន គេឲ្យច្រើន

៦ បណីតម្បិ បណីតំ ទេន្តិ មានវត្ថុថ្លៃថ្លា គេឲ្យវត្ថុថ្លៃថ្លា

៧ សក្កច្ចំ ទេន្តិ គេឲ្យដោយសេចក្ដីគោរព

៨ ឧបនិសីទន្តិ ធម្មស្សវនាយ គេអង្គុយជិត ដើម្បីស្ដាប់ធម៌

៩ ភាសិតមស្ស រមិស្សន្តិ គេត្រេកអរសាទរនឹងសំដី

និយាយរបស់ភិក្ខុនោះ:

មន្ទិល ៩ យ៉ាង

១ កោធ សេចក្ដីក្រោធ

២ មក្ខ លុបគុណគេ

៣ ឥស្សា សេចក្ដីច្រណែនឈ្នានីស

៤ មច្ឆរិយ សេចក្ដីកំណាញ់

៥ មាយា ការបិទបាំងលាក់ពុត

៦ សាថេយ្យ អំនួត

៧ មុសា ការនិយាយកុហក

៨ បាបិច្ឆ ការប្រាថ្នាបាប

៩ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ការយល់ឃើញខុសថាជាត្រូវ

សញ្ញា ៩

១ អសុភសញ្ញា ២ មរណសញ្ញា ៣ អាហារេបដិកូលសញ្ញា
៤ សព្វលោកេអនភិរតសញ្ញា ៥ អនិច្ចសញ្ញា ៦ អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា
៧ ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា ៨ បហានសញ្ញា ៩ វិរាគសញ្ញា

មានះ ៩

១ សេយ្យស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលប្រសើរ
មានមានះថា «អញប្រសើរជាងគេ»

២ សេយ្យស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលប្រសើរ
មានមានះថា "អញប្រហែលនឹងគេ"

៣ សេយ្យស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលប្រសើរ
មានមានះថា «អញថោកទាបជាងគេ»

៤ សទិសស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលស្មើនឹងគេ
មានមានះថា "អញប្រសើរជាងគេ"

៥ សទិសស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលស្មើនឹងគេ
មានមានះថា «អញស្មើនឹងគេ»

៦ សទិសស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលស្មើនឹងគេ
មានមានះថា «អញទាបថោកជាងគេ»

៧ ហីនស្ស សេយ្យោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលទាបថោក មានមានៈ ថា "អញប្រសើរជាងគេ"

៨ ហីនស្ស សទិសោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលទាបថោក មានមានៈ ថា "អញស្មើនឹងគេ"

៩ ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មានោ បុគ្គលទាបថោកមាន មានៈ ថា "អញទាបថោកជាងគេ"

ស្ត្រីនឹងក្បត់ចិត្តប្តីដោយហេតុ ៩ យ៉ាង

១ អារាមគមនសីលា ឧស្សាហ៍ដើរទៅលេងសួនច្បារ
២ ឧយ្យានគមនសីលា ឧស្សាហ៍ដើរទៅលេងឧទ្យាន
៣ នទីតិត្ថគមនសីលា ឧស្សាហ៍ដើរទៅកាន់កំពង់ទឹក
៤ ញាតិកុលគមនសីលា ឧស្សាហ៍ដើរទៅកាន់ត្រកូលជាញាតិ
៥ បរកុលគមនសីលា ឧស្សាហ៍ដើរទៅលេងឯត្រកូលអ្នកដទៃ
៦ អាភរណាយ គមនសីលា ឧស្សាហ៍ដើរទៅរកគ្រឿងតែងខ្លួន
៧ មជ្ជបាយិនី ចូលចិត្តផឹកទឹកស្រវឹង
៨ ភិត្តិច្ឆិទ្ទេសុ ឱលោកនី ចូលចិត្តសំឡឹងមើល តាមចន្លោះជញ្ជាំងនិងតាមបង្អួច
៩ គាមទ្វារេ ឋិតសីលា ឧស្សាហ៍ទៅឈរលេងក្បែរទ្វារភូមិស្រុក

សត្តាវាស " ទីនៅរបស់សត្វ " ៩

១ នានត្តកាយា នានត្តសញ្ញី ពួកសត្វមានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា (បានដល់មនុស្សនិងទេវតាពួកខ្លះនិងវិនិបាតពួកខ្លះ)

២ នានត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញី ពួកសត្វមានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នា (បានដល់ពួកព្រហ្មដែលបានបឋមជ្ឈាន)

៣ ឯកត្តសញ្ញា នានត្តសញ្ញី ពួកសត្វមានកាយដូចគ្នា មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា (បានដល់អាភស្សរព្រហ្ម)

៤ ឯកត្តសញ្ញា ឯកត្តសញ្ញី ពួកសត្វមានកាយដូចគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នា (បានដល់សុភកិណ្ហព្រហ្ម)

៥ អសញ្ញិសត្វ ៦ អាកាសានញ្ចាយតន

៧ វិញ្ញាណញ្ចាយតន ៨ អាកិញ្ចញ្ញាយតន

៩ នេវសញ្ញា នាសញ្ញាយតន

អនុបុព្វវិហារសមាបត្តិ ៩

១ បឋមជ្ឈាន ២ ទុតិយជ្ឈាន ៣ តតិយជ្ឈាន ៤ ចតុត្ថជ្ឈាន

៥ អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ៦ វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន

៧ អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ៨ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន

៩ សញ្ញាវេទយិតនិរោធ

បារិសុទ្ធិបធានិយង្គ ៩

១ សីលវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃសីល

២ ចិត្តវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃចិត្ត គឺ ឧបចារសមាធិ អប្បនាសមាធិ

៣ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃទិដ្ឋិ គឺ វិបស្សនាញាណ

៤ កង្ខាវិតរណវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃការរលស់សង្ស័យ

៥ មគ្គាមគ្គញាណវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃប្រាជ្ញាជាគ្រឿងដឹងថា នេះផ្លូវ នេះមិនមែនផ្លូវ

៦ បដិបទាញាណទស្សនវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃការដឹង ការឃើញចំពោះផ្លូវប្រតិបត្តិ

៧ ញាណទស្សនវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃញាណទស្សនៈ គឺវុដ្ឋានគាមិនីវិបស្សនា

៨ បញ្ញាវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃបញ្ញា គឺអរហត្តមគ្គ

៩ វិមុត្តិវិសុទ្ធិ — សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃវិមុត្តិ គឺអរហត្តផល

ទសកៈ ពួកធម៌ដប់

ទសពិធរាជធម៌ ធម៌របស់ស្ដេច ១០ យ៉ាង

១ ទាន ទ្រង់ព្រះរាជទានមានកំណត់ចំពោះបុគ្គល

២ សីល ទ្រង់រក្សាកាយវាចាឲ្យរៀបរយល្អ

៣ បរិច្ចាគ ទ្រង់បរិច្ចាគព្រះរាជទ្រព្យជាសាធារណៈប្រយោជន៍

៤ អាជ្ជវៈ ទ្រង់មានអធ្យាស្រ័យត្រឹមត្រង់ក្នុងសុចរិតធម៌

៥ មទ្ទវៈ ទ្រង់មានព្រះអធ្យាស្រ័យទន់ភ្លន់សុភាព

៦ តបៈ ទ្រង់មានព្យាយាមកំចាត់សេចក្ដីអាក្រក់ (រក្សាឧបោសថ)

៧ អក្កោធ ទ្រង់មិនក្រេវក្រោធដោយខុសទំនង (មានមេត្តា)

៨ អវិហឹសា ទ្រង់មិនបៀតបៀនអ្នកដទៃ (មានករុណា)

៩ ខន្តិ ទ្រង់ចេះអត់ធន់

១០ អវិរោធន ទ្រង់មិនធ្វើឲ្យខុសចាកហេតុដ៏ត្រឹមត្រូវឬមិនប្រឡាត
ទៅតាមលោកធម៌ មិនរំលោភបំពានលើច្បាប់

បារមីធម៌ ១០ យ៉ាង

១ ទាន ការឲ្យទាន

២ សីល រក្សាសីល

៣ នេក្ខម្ម ចេញចាកកាមគុ ចេញបួស

៤ បញ្ញា ប្រាជ្ញា

៥ វីរិយ ព្យាយាម

៦ ខន្តិ អំណត់ ឬ សេចក្ដីអត់ធន់

៧ សច្ច ពាក្យពិត

៨ អធិដ្ឋាន តាំងចិត្ត, កំណត់ដាច់ខាតក្នុងចិត្ត

៩ មេត្តា សេចក្ដីអាណិតចំពោះសត្វសាធារណៈ

១០ ឧបេក្ខា ចិត្តព្រងើយ មិនសោមនស្ស មិនទោមនស្ស

បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ១០ យ៉ាង

១ ទានមយ បុណ្យកើតអំពីការចរិច្ចាគទាន

២ សីលមយ បុណ្យកើតអំពីការរក្សាសីល

៣ ភាវនាមយ បុណ្យកើតអំពីការចំរើនភាវនា

៤ អបចាយនមយ បុណ្យកើតអំពីការគោរពកោតក្រែង ចំពោះបុគ្គលដែលគួរគោរព

៥ វេយ្យាវច្ចមយ បុណ្យកើតអំពីការជួយខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងកិច្ចការ ជាកុសល

៦ បត្តិទានមយ បុណ្យកើតអំពីការឲ្យចំណែកបុណ្យ

៧ បត្តានុមោទនាមយ បុណ្យកើតអំពីការអនុមោទនា ចំណែកបុណ្យ

៨ ធម្មស្សវនមយ — បុណ្យកើតអំពីការស្តាប់ធម៌

៩ ធម្មទេសនាមយ — បុណ្យកើតអំពីការសំដែងធម៌

១០ ទិដ្ឋុជុកម្ម — ការធ្វើទិដ្ឋិឲ្យត្រឹមត្រង់

ទានវត្ថុ ១០ យ៉ាង

១ អន្ន បាយ ២ បាន ទឹក ៣ វត្ថ សំពត់ ៤ យាន យានជំនិះ ៥ មាលា កម្រងផ្កាឈើ ៦ គន្ធ គ្រឿងក្រអូប ៧ វិលេបន គ្រឿងលាប ៨ សេយ្យា ទីដេកទីអង្គុយ ៩ អាវសថ ទីសំណាក់អាស្រ័យ ១០ បទិបេយ្យ ប្រទីបនឹងគ្រឿងផ្សំជាមួយនឹងប្រទីប

អានិសង្សសីលជាលំដាប់ ១០ យ៉ាង

១ សីល — ជាហេតុនៃអវិប្បដិសារៈ

២ អវិប្បដិសារៈ — ជាហេតុនៃបាមោជ្ជៈ

៣ បាមោជ្ជៈ — ជាហេតុនៃបីតិ

៤ បីតិ — ជាហេតុនៃបស្សទ្ធិ

៥ បស្សទ្ធិ — ជាហេតុនៃសុខៈ

៦ សុខៈ — ជាហេតុនៃសមាធិ

៧ សមាធិ — ជាហេតុនៃយថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ

៨ យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ ជាហេតុនៃវិរាគៈ

៩ វិរាគ: ជាហេតុនៃវិមុត្តិ

១០ វិមុត្តិ ជាធម៌ទីបំផុត

មិច្ឆត្តធម៌ "ធម៌ខុស" ១០ យ៉ាង

១ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ការឃើញខុស

២ មិច្ឆាសង្កប្បោ ការត្រិះរិះខុស

៣ មិច្ឆាវាចា វាចាខុស

៤ មិច្ឆាកម្មន្តោ ការងារខុស

៥ មិច្ឆាអាជីវោ ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស

៦ មិច្ឆាវាយាមោ ព្យាយាមខុស

៧ មិច្ឆាសតិ ការរឭកខុស

៨ មិច្ឆាសមាធិ ការតាំងចិត្តខុស

៩ មិច្ឆាញាណំ ការដឹងខុស

១០ មិច្ឆាវិមុត្តិ ការរួចផុតខុស

អសេក្ខធម៌ "ធម៌របស់អសេក្ខបុគ្គល" ១០ យ៉ាង

១ សម្មាទិដ្ឋិ ការឃើញត្រូវ

២ សម្មាសង្កប្បោ ការត្រិះរិះត្រូវ

៣ សម្មាវាចា វាចាត្រូវ

៤ សម្មាកម្មន្តោ — ការងារត្រូវ

៥ សម្មាអាជីវោ — ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ

៦ សម្មាវាយាមោ — ព្យាយាមត្រូវ

៧ សម្មាសតិ — ការរឭកត្រូវ

៨ សម្មាសមាធិ — ការតាំងចិត្តត្រូវ

៩ សម្មាញាណំ — ការដឹងត្រូវ

១០ សម្មាវិមុត្តិ — ការរួចផុតត្រូវ

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់បញ្ញត្តសិក្ខាបទមានប្រយោជន៍ ១០ យ៉ាង

១ សង្ឃសុដ្ឋុតាយ — ដើម្បីសេចក្ដីល្អនៃសង្ឃ

២ សង្ឃផាសុកតាយ — ដើម្បីការនៅជាសុខស្រួលនៃសង្ឃ

៣ ទុម្មង្គូនំ បុគ្គលានំ និគ្គហាយ ដើម្បីសង្កត់សង្កិន ឬ ផ្ចាញ់ផ្ចាល់នូវបុគ្គលអាក្រក់ ឬ បុគ្គលទ្រុស្តសីល

៤ បេសលានំ ភិក្ខូនំ ផាសុវិហារាយ ដើម្បីការនៅជាសុខនៃភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលមានសីលជាទីស្រឡាញ់

៥ ទិដ្ឋធម្មិកានំ អាសវានំ សំវរាយ ដើម្បីបិទទ្វាំងនូវអាសវៈ គឺទុក្ខទោសក្នុងបច្ចុប្បន្ន

៦ សម្បរាយិកានំ អាសវានំ បដិឃាតាយ ដើម្បីបិទទ្វាំងនូវអាសវៈ គឺទុក្ខទោសក្នុងបរលោក

៧ អប្បសន្នានំ បសាទាយ ដើម្បីញុំាងជនទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់ជ្រះថ្លា ឲ្យកើតសេចក្ដីជ្រះថ្លា

៨ បសន្នានំ ភិយ្យោភាវាយ ដើម្បីញុំាងជនទាំងឡាយ ដែលជ្រះថ្លាស្រាប់ហើយឲ្យរឹងរឹតតែជ្រះថ្លាឡើងទៀត

៩ សទ្ធម្មដ្ឋិតិយា ដើម្បីញុំាងព្រះសទ្ធម្មឲ្យតាំងនៅរស់កាលយូរ

១០ វិនយានុគ្គហាយ ដើម្បីអនុគ្រោះដល់វិន័យទាំង ៤ យ៉ាង គឺ សំវរវិន័យ, បហានវិន័យ, សមថវិន័យ និង បញ្ញត្តិវិន័យ

ធម៌ដែលបព្វជិតគួរពិចារណារឿយៗ ១០ យ៉ាង

១ អាត្មាអញមានភេទផ្សេងអំពីគ្រហស្ថ កិច្ចឯណារបស់អ្នកបួស អញត្រូវធ្វើកិច្ចនោះ

២ ការចិញ្ចឹមជីវិតរបស់អាត្មាអញ ជាប់ដោយសារអ្នកដទៃ អញគួរធ្វើខ្លួនឲ្យគេចិញ្ចឹមងាយ

៣ អាកប្បកិរិយា ការធ្វើដោយកាយវាចាដទៃប្លែកគ្នាពីគ្រហស្ថ អាត្មាអញគួរធ្វើ មិនត្រូវធ្វើដូចគ្រហស្ថឡើយ

៤ ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនតិះដៀលខ្លួនឯង ព្រោះសីលមិនបរិសុទ្ធទេឬ ?

៥ សព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ជាអ្នកប្រាជ្ញពិចារណាហើយមិនតិះដៀលអាត្មាអញ ព្រោះសីលមិនបរិសុទ្ធទេឬ?

៦ អាត្មាអញមានការព្រាត់ប្រាស់និរាស ចាកសត្វនិងសង្ខារជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តមិនខាន

៧ អាត្មាអញមានកម្មជារបស់ខ្លួន អញធ្វើល្អនឹងបានល្អ ធ្វើអាក្រក់នឹងបានអាក្រក់

៨ អាត្មាអញបានធ្វើវត្តប្រតិបត្តិអ្វីខ្លះ ឬមិនបានធ្វើទេ? បានស្វាធ្យាយអ្វីខ្លះ ឬក៏មិនបានស្វាធ្យាយទេ? ឯថ្ងៃនិងយប់ចេះតែកន្លងទៅៗ ឥតឈប់ឡើយ

៩ អាត្មាអញត្រេកអរក្នុងទីស្ងាត់ឬទេ?

១០ គុណវិសេសរបស់អាត្មាអញ ដែលនឹងធ្វើឲ្យអាត្មាអញមិនអៀនខ្មាសក្នុងកាលដែលសព្រហ្មចារីបុគ្គល មកសាកសួរក្នុងបច្ឆិមកាល តើមានឬទេ?

វត្ថុនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិ ១០ យ៉ាង

១ នត្ថិ ទិន្នំ ឃើញថា ទានគេឲ្យហើយ មិនមានផល

២ នត្ថិ យិដ្ឋំ ឃើញថា ការបូជាធំ មិនមានផល

នត្ថិ ហុតំ ឃើញថា ការបូជាតូច មិនមានផល

៤ នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលវិបាកោ ឃើញថា ផលវិបាកនៃកម្មដែលគេធ្វើល្អនឹងអាក្រក់ មិនមាន

៥ នត្ថិ អយំ លោកោ ឃើញថា លោកនេះ មិនមាន

៦ នត្ថិ បរលោកោ ឃើញថា បរលោក មិនមាន

៧ នត្ថិ មាតា ឃើញថា មាតា មិនមាន

៨ នត្ថិ បិតា ឃើញថា បិតា មិនមាន

៩ នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា ឃើញថា សត្វដែលឱបបាតិក កើតឯងមិនមាន

១០ នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មា បដិបន្នា ឃើញថា សមណព្រាហ្មណ៍ ដែលដល់នូវធម៌ល្អ ទាំងប្រតិបត្តិក៏ត្រឹមត្រូវ មិនមានក្នុងលោកនេះឡើយ

វត្ថុនៃសម្មាទិដ្ឋិ ១០ យ៉ាង

១ អត្ថិ ទិន្នំ ឃើញថា ទានដែលគេឲ្យហើយ មានផល

២ អត្ថិ យិដ្ឋំ ឃើញថា ការបូជាធំ មានផល

៣ អត្ថិ ហុតំ ឃើញថា ការបូជាតូច មានផល

៤ អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលវិបាកោ ឃើញថា វិបាករបស់កម្ម ដែលគេធ្វើល្អ និងធ្វើអាក្រក់ មាន

៥ អត្ថិ អយំ លោកោ ឃើញថា លោកនេះ មាន

៦ អត្ថិ បរលោកោ ឃើញថា បរលោក មាន

៧ អត្ថិ មាតា ឃើញថា មាតា មាន

៨ អត្ថិ បិតា ឃើញថា បិតា មាន

៩ អត្ថិ សត្តា ឧបបាតិកា   សត្វដែលឧបតិកកើតឯងមាន

១០ អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មា បដិបន្នា   ឃើញថា សមណព្រាហ្មណ៍ ដែលដល់នូវធម៌ល្អ ប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ មានក្នុងលោកនេះ

ព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់ប្រដៅមិនឲ្យប្រកាន់ដោយអាការ ១០ យ៉ាង

១ អនុស្សវេន   ដោយបានស្តាប់ ឮតៗគ្នាមក

២ បរម្បរាយ   ដោយមានតាលំដាប់តៗគ្នាមក

៣ ឥតិកិរាយ   ដោយបានឮថាយ៉ាងនេះៗ

៤ បិដកសម្បទានេន   ដោយអាងក្បួនគម្រា

៥ តក្កហេតុ   ដោយហេតុត្រិះរិះរំពឹងយកខ្លួនឯង

៦ នយហេតុ   ដោយហេតុទំនងនឹកស្មានយក

៧ អាការបរិវិតក្កេន   ដោយសេចក្តីត្រិះរិះតាមអាការ

៨ ទិដ្ឋិនិជ្ឈានក្ខន្តិយា   ដោយគាប់ចិត្តថាត្រូវគ្នានឹងលទ្ធិរបស់ខ្លួន

៩ ភព្វរូបតាយ   ដោយជឿអ្នកនិយាយថាគួរជឿ

១០ សមណោ នោ គរុ   ដោយសេចក្តីប្រកាន់ថាសមណៈនេះជាគេរបស់យើង

គុណសម្បត្តិរបស់ឧបាសក ១០ យ៉ាង

១ សង្ឃេន សទ្ធឹ សមានសុខទុក្ខោ ហោតិ ឧបាសករួមសុខរួមទុក្ខជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ

២ កាយិកវាចសិកញ្ច សុរក្ខិតំ ហោតិ ឧបាសកមានកាយកម្មនឹងវចីកម្មរក្សាដោយប្រពៃ

៣ ធម្មាធិបតេយ្យោ ហោតិ ឧបាសកយកធម៌ជាធំ

៤ យថាថាមេន សំវិភាគរតោវ ហោតិ ឧបាសកត្រេកអរក្នុងការបរិច្ចាគទាន តាមសមគួរដល់កំឡាំងរបស់ខ្លួន

៥ ជិនសាសនំ ជានិតុញ្ច វាយមតិ ឧបាសកព្យាយាមដើម្បីឲ្យដឹងច្បាស់នូវសាសនារបស់ព្រះជិនស្រី

៦ សម្មាទិដ្ឋិកោវ ហោតិ ឧបាសកជាសម្មាទិដ្ឋិ

៧ អបគតកោតុហលមង្គលិកោវ ហោតិ ឧបាសកប្រាសចាកមង្គលភ្ញាក់ផ្អើល

៨ ជីវិតហេតុបិ អញ្ញំ សត្ថារំ ន ឧទ្ទិសតិ ឧបាសកបើទុកជាមានហេតុដល់វិនាសជីវិត ក៏មិនយកគ្រូដទៃជាទីពឹង

៩ សមគ្គារាមោវ ហោតិ ឧបាសកត្រេកអរក្នុងសាមគ្គីធម៌

១០ សាសនេ ចរតិ ឧបាសកប្រព្រឹត្តក្នុងសាសនា

កុសលកម្មបថ ១០

១ បាណាតិបាតា វេរមណី វៀរចាកសម្លាប់សត្វ

២ អទិន្នាទានា វេរមណី វៀរចាកលួចទ្រព្យគេ

៣ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណី វៀរចាកប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ

(៣ នេះជាកាយកម្ម)

៤ មុសាវាទា វេរមណី វៀរចាកនិយាយពាក្យកុហក

៥ បិសុណា វាចាយ វេរមណី វៀរចាកនិយាយពាក្យញុះញង់

៦ ផរុសា វាចាយ វេរមណី វៀរចាកនិយាយពាក្យទ្រគោះបោះបោក

៧ សម្ផប្បលាបា វេរមណី វៀរចាកនិយាយពាក្យរោយរាយឥតប្រយោជន៍

(៤ នេះជាវចីកម្ម)

៨ អនភិជ្ឈា មិនសំឡឹងរំពៃចង់បានរបស់គេ

៩ អព្យាបាទោ មិនចង់គំនុំគុំគួន

១០ សម្មាទិដ្ឋិ ឃើញត្រូវតាមគន្លងធម៌

(៣ នេះជាមនោកម្ម)

អកុសលកម្មបថ ១០

១ បាណាតិបាតោ — សម្លាប់សត្វ

២ អទិន្នាទានា — លួចទ្រព្យគេ

៣ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ — ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាម

(៣ នេះជាកាយកម្ម)

៤ មុសាវាទោ — និយាយកុហក

៥ បិសុណាវាចា — និយាយញុះញង់

៦ ផរុសវាចា — និយាយទ្រគោះបោះបោក

៧ សម្ផប្បលាបោ — និយាយពាក្យសាយរាយឥតប្រយោជន៍

(៤ នេះជាវចីកម្ម)

៨ អភិជ្ឈា — សំឡឹងរំពៃចង់បានរបស់គេ

៩ ព្យាបាទោ — ចង់គំនុំគុំគួន

១០ មិច្ឆាទិដ្ឋិ — យល់ខុសចាកគន្លងធម៌

(៣ នេះជាមនោកម្ម)

នាថករណធម៌ "ធម៌ធ្វើឲ្យជាទីពឹង" ១០ យ៉ាង

១ សីល — រក្សាកាយវាចាឲ្យរៀបរយ

២ ពាហុសច្ចៈ — ភាពនៃខ្លួនជាពហុស្សូត

៣ កល្យាណមិត្តតា — ភាពជាអ្នកមានមិត្រសម្លាញ់ល្អ

៤ សោវចស្សតា ភាពជាអ្នកប្រដៅងាយ

៥ កិំករណីយេសុ ទក្ខតា ភាពជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយជួយយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងកិច្ចធុរៈរបស់សព្រហ្មចារីបុគ្គល

៦ ធម្មកាមតា ភាពជាអ្នកប្រាថ្នាក្នុងធម៌ដែលត្រូវ

៧ វីរិយ ព្យាយាម

៨ សន្តុដ្ឋ ត្រេកអរនឹងបច្ច័យតាមមានតាមបាន

៩ សតិ សេចក្ដីរឭក

១០ បញ្ញា ប្រាជ្ញា

ព្រហ្មចរិយធម៌ ១០ យ៉ាង

១ ទាន បរិច្ចាគទ្រព្យធ្វើទាន

២ វេយ្យាវច្ច ការខ្វល់ខ្វាយបំរើ

៣ បញ្ចសីល សីល ៥

៤ អប្បមញ្ញា អប្បមញ្ញា ៤

៥ មេថុនវិរតិ ការវៀរចាកមេថុន

៦ សទារសន្តោស ការត្រេកអរចំពោះតែភរិយារបស់ខ្លួន

៧ វីរិយ ព្យាយាម

៨ ឧបោសថង្គ អង្គនៃឧបោសថ

៩ អរិយមគ្គ មគ្គដ៏ប្រសើរប្រកបដោយអង្គ ៨

១០ សាសន សាសនាគឺត្រៃសិក្ខា (សីល-សមាធិ-បញ្ញា)

បុគ្គលមិនគួរសម្រេចព្រះអរហត្តផលព្រោះ មិនលះធម៌ ១០ យ៉ាង

១ រាគ ជាប់ត្រេកក្នុងកាមគុណ
២ ទោស ការប្រទុស្ត
៣ មោហ សេចក្តីល្ងង់ខ្លៅ
៤ កោធ សេចក្តីក្រេវក្រោធ
៥ ឧបនាហ ការចងសេចក្តីក្រោធទុក
៦ មក្ខ ការលុបគុណគេ
៧ បឡាស ការវ៉ើឫក ដំឡើងឫក
៨ ឥស្សា សេចក្តីច្រណែនឈ្នានីស
៩ មច្ឆរិយ សេចក្តីកំណាញ់
១០ មានៈ សេចក្តីប្រកាន់ខ្លួន

(កាលបើលះធម៌ ១០ យ៉ាងនេះបានហើយទើបគួរសម្រេចព្រះអរហត្តផល)

បុគ្គលគួរសមាទានធុតង្គ ១០ ពួក

១ សទ្ធោ មានសទ្ធា
២ ហិរិមា មានហិរិ
៣ ធិតិមា មានប្រាជ្ញា
៤ អក្កុហកោ មិនកុហក, ទៀងត្រង់

៥ អត្ថវសី — លុះក្នុងអំណាចប្រយោជន៍

៦ អលោលោ — មិនល្មោះល្មោះ, មិនល្មោភល្មាម

៧ សិក្ខាកាមោ — ស្រឡាញ់ការរៀនសូត្រ

៨ ធម្មសមានោ — កាន់ការរឹមាំមួន

៩ អនុជ្ឈានពហុលោ — មិនច្រើនដោយការពោលទោសគេ

១០ មេត្តាវិហារី — មានវិហារធម៌ គឺ មេត្តា

បុគ្គលដំឡើងមានះព្រោះហេតុ ១០ យ៉ាង

១ ជាតិយា — ព្រោះជាតិមានក្សត្រជាដើម

២ គោត្តេន — ព្រោះគោត្រត្រកូល

៣ កោលបុត្តិយេន — ព្រោះភាពនៃខ្លួនជាកូននៃត្រកូលខ្ពស់

៤ វណ្ណពោក្ខរតាយ — ព្រោះភាពនៃខ្លួនមានសម្បុរល្អ

៥ ធនេន — ព្រោះទ្រព្យ

៦ អជ្ឈេនេន — ព្រោះការរៀនទន្ទេញ

៧ កម្មាយតនេន — ព្រោះការងារ

៨ សិប្បាយតនេន — ព្រោះសិល្បសាស្ត្រ

៩ វិជ្ជដ្ឋានេន — ព្រោះឋានៈនៃវិជ្ជា

១០ សុតេន — ព្រោះសុតៈ គឺ ពហុស្សូត

ឱវាទរបស់ធនញ្ជយសេដ្ឋី ១០ យ៉ាង

១ ភ្លើងក្នុងកុំនាំចេញក្រៅ	២ ភ្លើងក្រៅកុំនាំចូលក្នុង
៣ ត្រូវឲ្យដល់បុគ្គលដែលឲ្យ	៤ មិនត្រូវឲ្យដល់បុគ្គលដែលមិនឲ្យ
៥ ត្រូវឲ្យដល់បុគ្គលដែលឲ្យក្តីមិនឲ្យក្តី	៦ ត្រូវអង្គុយដោយស្រួលបួល
៧ ត្រូវបរិភោគដោយស្រួលបួល	៨ ត្រូវដេកដោយស្រួលបួល
៩ ត្រូវបូជាភ្លើង ឬ បំរើភ្លើង	១០ ត្រូវថ្វាយបង្គំទេវតាក្នុងផ្ទះ

(ឱវាទទាំង ១០ នេះសេដ្ឋីឲ្យដល់នាងវិសាខាជាបុត្រី)

បុគ្គលដែលប្រទុស្តនឹងអ្នកមិនប្រទុស្តតបរមែង ត្រូវបានទុក្ខ ១០ យ៉ាងក្នុងបច្ចុប្បន្ន

១ វេទនំ ផរុសំ	ត្រូវបានទុក្ខវេទនាយ៉ាងខ្លាំង
២ ជានឹ	វិនាសទ្រព្យសម្បត្តិ
៣ សរីរស្សេវ ភេទនំ	ត្រូវបែកធ្លាយ ឬ ធ្លាក់បែកសរីរៈរាងកាយ
៤ គរុកំវាបិ អាពាធំ	ត្រូវមានអាពាធជាទម្ងន់
៥ ចិត្តក្ខេបំ វ បាបុណេ	ត្រូវក្រឡុកចិត្ត (ឆ្កួតចិត្ត)
៦ រាជតោ វា ឧបសគ្គំ	ត្រូវវិបជាន់អំពីព្រះរាជា
៧ អព្ភក្ខានំ វ ទារុណំ	ត្រូវគេពោលបង្កាច់យ៉ាងអាក្រក់
៨ បរិក្ខយំ វ ញាតីនំ	ត្រូវវិនាសពួកញាតិ

៩ ភោគានំ វ បភង្គុណំ ត្រូវខូចខាតភោគសម្បត្តិ

១០ អថវស្ស អគារានិ អគ្គិ ឌហតិ បាវកោ ពុំនោះត្រូវភ្លើងឆេះផ្ទះ

គ្រឿងបណ្ណាការរបស់បុណ្យ ១០ យ៉ាង

១ ទិព្វាយុ អាយុទិព្វ

២ ទិព្វវណ្ណ សម្បុរទិព្វ

៣ ទិព្វសុខ សេចក្តីសុខទិព្វ

៤ ទិព្វយស យសទិព្វ

៥ ទិព្វាធិបតេយ្យ អធិបតីទិព្វ

៦ ទិព្វរូប រូបទិព្វ

៧ ទិព្វសទ្ទ សម្លេងទិព្វ

៨ ទិព្វគន្ធ ក្លិនទិព្វ

៩ ទិព្វរស រសទិព្វ

១០ ទិព្វផោដ្ឋព្វ សម្ផស្សទិព្វ

ទសពលញ្ញាណ "ញាណមានកម្លាំងរបស់ព្រះសម្ពុទ្ធ" ១០ យ៉ាង

១ ឋានាឋានញ្ញាណ ដឹងហេតុនឹងមិនមែនហេតុ

២ វិបាកញ្ញាណ ដឹងផលរបស់កម្ម

៣ សព្វត្ថគាមិបត្តញ្ញាណ ដឹងផ្លូវជាទីទៅក្នុងទីទាំងពួង

៤ នានាធាតុញ្ញាណ ដឹងនូវលោកដែលមានធាតុផ្សេងៗគ្នា

៥ នានាធិមុត្តិញ្ញាណ ដឹងនូវអធិមុត្តិ គឺអធ្យាស្រ័យនៃសត្វផ្សេងៗគ្នា

៦ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាណ ដឹងឥន្ទ្រិយរបស់សត្វទន់និងរឹង

៧ ឈានាទិញ្ញាណ ដឹងសេចក្ដីសៅហ្មង សេចក្ដីហ្មត់ចត់និងកិរិយាចេញនៃឈាន, វិមោក្ខ, សមាធិ, និង សមាបត្តិទាំងឡាយ

៨ បុព្វេនិវាសញ្ញាណ ដឹងនូវបុព្វេនិវាស

៩ ចុតូបបាតញ្ញាណ ដឹងនូវចុតិ និងបដិសន្ធិនៃសត្វ

១០ អាសវក្ខយញ្ញាណ ដឹងធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃអាសវៈ

គ្រឿងបង់ ១០ យ៉ាង

១ មាតា ២ បិតា ៣ ភរិយា ៤ បុត្រ ៥ ញាតិ ៦ មិត្រ ៧ ទ្រព្យ ៨ លាភសក្ការៈ ៩ ឥស្សរិយយស ១០ កាមគុណថ្វាំ

បលិពោធ ១០ យ៉ាង

១ អាវាសបលិពោធ កង្វល់ដោយទីនៅ

២ កុលបលិពោធ កង្វល់ដោយត្រកូល

៣ លាភបលិពោធ កង្វល់ដោយលាភសក្ការៈ

៤ គណបលិពោធ កង្វល់ដោយពួកក្រុម

៥ កម្មបលិពោធ — កង្វល់ដោយការងារ

៦ អទ្ធានបលិពោធ — កង្វល់ដោយការដើរផ្លូវឆ្ងាយ

៧ ញាតិបលិពោធ — កង្វល់ដោយញាតិ

៨ រោគបលិពោធ — កង្វល់ដោយជម្ងឺ

៩ គន្ថបលិពោធ — កង្វល់ដោយការរៀនគម្ពីរ

១០ ឥទ្ធិបលិពោធ — កង្វល់ដោយឫទ្ធិ

ទោសកាមគុណ ១០ យ៉ាង

១ អដ្ឋិកង្កលូបមា — ឧបមាដូចរាងឆ្អឹង

២ មំសបេសូបមា — ឧបមាដូចដុំសាច់ដែលខ្លែងឬក្អែកប្រដែងគ្នាស៊ី

៣ តិណុក្កូបមា — ឧបមាដូចគប់ភ្លើងដែលបុគ្គលកាន់ប្រាសខ្យល់

៤ អង្គារកាសូបមា — ឧបមាដូចរណ្ដៅពេញដោយរងើកភ្លើង

៥ សុបិនកូបមា — ឧបមាដូចសុបិននិមិត្ត

៦ យាចិតកូបមា — ឧបមាដូចរបស់ខ្ចីគេ

៧ រុក្ខផលូបមា — ឧបមាដូចផ្លែឈើ

៨ សត្តិសូលូបមា — ឧបមាដូចមុខលំពែងដ៏ស្រួច

៩ អសិសូនូបមា — ឧបមាដូចជ្រញ់សម្រាប់ចិញ្ច្រាំសាច់

១០ សប្បសិរូបមា — ឧបមាដូចក្បាលនៃពស់

កសិណ ១០ យ៉ាង

១ បឋវីកសិណ យកដីជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

២ អាបោកសិណ យកទឹកជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

៣ តេជោកសិណ យកភ្លើងជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

៤ វាយោកសិណ យកខ្យល់ជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

៥ នីលកសិណ យកពណ៌ខៀវជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

៦ បីតកសិណ យកពណ៌លឿង ជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

៧ លោហិតកសិណ យកពណ៌ក្រហមជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

៨ ឱទាតកសិណ យកពណ៌សជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

៩ អាលោកកសិណ យកពន្លឺភ្លឺស្វាងជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍

១០ អាកាសកសិណ យកអាកាសដែលវាលទទេជាទីតាំង នៃអារម្មណ៍

អសុភ ១០ យ៉ាង

១ ឧទ្ធុមាតកអសុភ អសុភដែលហើមប៉ោងឡើង

២ នីលកអសុភ អសុភដែលមានសម្បុរខៀវ

៣ វិបុព្វកអសុភ អសុភដែលមានទឹកខ្ទុះហូរចេញ

៤ វិច្ឆិទ្ទកអសុភ អសុភដែលដាច់ចេញ ឃ្លាតពីគ្នា

៥ វិក្ខាយិតកអសុភ អសុភដែលមានសត្វកំពុងប្រដែងគ្នាស៊ី

៦ វិច្ឆិទ្ទកអសុភ អសុភដែលគេកាត់ដាច់ចេញជាកំណាត់ៗ

៧ ហតវិក្ខិត្តកអសុភ អសុភដែលគេកាប់សាច់មានស្នាមរសាំរវាយ

៨ លោហិតកអសុភ អសុភដែលមានឈាមហូរចេញ

៩ បុឡុវកអសុភ អសុភដែលដង្កូវវារចេញ

១០ អដ្ឋិកអសុភ អសុភដែលមានរាងឆ្អឹង

អនុស្សតិ ១០ យ៉ាង

១ ពុទ្ធានុស្សតិ រឭកដល់គុណព្រះពុទ្ធ

២ ធម្មានុស្សតិ រឭកដល់គុណព្រះធម៌

៣ សង្ឃានុស្សតិ រឭកដល់គុណព្រះសង្ឃ

៤ សីលានុស្សតិ រឭកដល់សីលរបស់ខ្លួន

៥ ចាគានុស្សតិ រឭកដល់ទានដែលខ្លួនបរិច្ចាគហើយ

៦ ទេវតានុស្សតិ រឭកដល់គុណធម៌ដែលធ្វើឲ្យកើតជាទេវតា

៧ មរណានុស្សតិ រឭកដល់សេចក្តីស្លាប់

៨ កាយគតាសតិ រឭកដល់កាយឲ្យឃើញថាមិនស្អាតមិនល្អ

៩ អានាបានស្សតិ រឭកដល់ខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល

១០ ឧបសមានុស្សតិ រឭកដល់ធម៌ជាទីស្ងប់រម្ងាប់ គឺ ព្រះនិព្វាន

កថាវត្ថុ "ពាក្យដែលគួរនិយាយ" ១០ យ៉ាង

១ អប្បិច្ឆកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យមានប្រាថ្នាតិច

២ សន្តុដ្ឋិកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យមានសន្តោសត្រេកអរ ដោយបច្ច័យតាមមានតាមបាន

៣ បវិវេកកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យស្ងាត់កាយស្ងាត់ចិត្ត

៤ អសំសគ្គកថា ពាក្យដែលដឹកនាំមិនឲ្យច្រឡំដោយបក្ខពួក

៥ វីរិយារម្ភកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យមានព្យាយាម

៦ សីលកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យតាំងនៅក្នុងសីល

៧ សមាធិកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យមានសមាធិចិត្ត

៨ បញ្ញាកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យកើតប្រាជ្ញា

៩ វិមុត្តិកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យធ្វើចិត្តឲ្យផុតចាកកិលេស

១០ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនកថា ពាក្យដែលដឹកនាំឲ្យកើតសេចក្ដីដឹង សេចក្ដីឃើញក្នុងវិមុត្តិ

អប្បនាកោសល្ល ១០ យ៉ាង

១ វត្ថុវិសទកិរិយា ធ្វើវត្ថុខាងក្នុងខាងក្រៅឲ្យស្អាតបាត

២ ឥន្ទ្រិយសមត្តទានំ ធ្វើឥន្ទ្រិយឲ្យមានកម្លាំងស្មើគ្នា

៣ និមិត្តកោសល្លំ ឆ្លាសក្នុងនិមិត្ត

៤ សមយេ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ ផ្គងចិត្តឡើងក្នុងសម័យដ៏គួរ

៥ សមយេ ចិត្តំ និគ្គណ្ហាតិ   សង្កត់ចិត្តក្នុងសម័យដ៏គួរ

៦ សមយេ ចិត្តំ សម្បហំសេតិ ធ្វើចិត្តឲ្យរីករាយក្នុងសម័យដ៏គួរ

៧ សមយេ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ   ពិនិត្យមើលនូវចិត្តក្នុងសម័យដ៏គួរ

៨ អសមាហិតបុគ្គលបរិវជ្ជនា វៀរចាកបុគ្គល ដែលមានចិត្ត មិនដំកល់នៅមាំ

៩ សមាហិតបុគ្គលសេវនា   សេពគប់នូវបុគ្គលដែលមានចិត្ត ដំកល់នៅមាំ

១០ តទធិមុត្តតា   មានចិត្តចុះស៊ប់ក្នុងអប្បនាសមាធិនោះ

វិបស្សនាញាណ ១០ យ៉ាង

១ សម្មសនញ្ញាណ   ប្រាជ្ញាពចារណាសង្ខារ

២ ឧទយព្វយញ្ញាណ   ប្រាជ្ញាពិចារណាឃើញសេចក្តីកើត រលត់នៃសង្ខារ

៣ ភង្គញ្ញាណ   ប្រាជ្ញាពិចារណា ឃើញការបែកធ្លាយនៃសង្ខារ

៤ ភយតូបដ្ឋានញ្ញាណ   ប្រាជ្ញាពិចារណា ឃើញសង្ខារប្រាកដ ជាដាសភាវៈ គួរខ្លាច

៥ អាទីនវញ្ញាណ   ប្រាជ្ញាពិចារណាឃើញទោសនៃសង្ខារ

៦ និព្វិទាញាណ   ប្រាជ្ញាពិចារណាឃើញសង្ខារ គួរឲ្យ នឿយណាយ

៧ មុញ្ចិតុកម្យតាញាណ ប្រាជ្ញាពិចារណាឃើញទោសនៃសង្ខារ ហើយប្រាថ្នាដើម្បីរួចចាកសង្ខារ

៨ បដិសង្ខារញាណ ប្រាជ្ញាពិចារណាសង្ខារដោយលក្ខណៈ ៣ ប្រការ គឺ អនិច្ចំ, ទុក្ខំ, អនត្តា

៩ សង្ខារុបេក្ខាញាណ ប្រាជ្ញាពិចារណាឃើញសង្ខារហើយតាំងចិត្តព្រងើយកន្តើយក្នុងសង្ខារ

១០ អនុលោមញាណ ប្រាជ្ញាពិចារណាសង្ខារ តាំងអំពីសម្មសនញ្ញាណគ្រឡប់ទៅមក

វិបស្សនូបក្កិលេស ១០ យ៉ាង

១ ឱភាស ពន្លឺភ្លឺស្វាង

២ បីតិ សេចក្តីឆ្អែតកាយឆ្អែតចិត្ត

៣ បស្សទ្ធិ សេចក្តីស្ងប់

៤ អធិមោក្ខ ចុះចិត្តជឿស៊ប់

៥ បគ្គហ ព្យាយាមមាំ

៦ សុខ សេចក្តីសុខ

៧ ញាណ សេចក្តីដឹង

៨ ឧបដ្ឋាន ស្មារតីដំកល់នៅមាំ

៩ ឧបេក្ខា ព្រងើយកន្តើយ

១០ និកន្តិ សេចក្តីត្រេកអរ (តណ្ហា យ៉ាងល្អិត)

សញ្ញា ១០ យ៉ាង

១ អសុភសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថាមិនស្អាត

២ មរណសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងមរណៈ

៣ អាហារេ បដិកូលសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងអាហារ ថាជារបស់គួរខ្ពើម

៤ សព្វលោកេ អនភិរតសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់របស់បុគ្គល ជាអ្នកមិនត្រេកអរក្នុងលោកទាំងពួង

៥ អនិច្ចសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថាមិនទៀង

៦ អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថាជាទុក្ខក្នុងរបស់មិនទៀង

៧ ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថាមិនមែនរបស់ខ្លួន ក្នុងរបស់ដែលជាទុក្ខ

៨ បហានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់នូវរបស់ដែលគួរលះបង់

៩ វិរាគសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថាគួរនឿយណាយ

១០ និរោធសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់ថារលត់ទៅនៃកងទុក្ខ

សំយោជនៈ ១០ យ៉ាង

១	សក្កាយទិដ្ឋិ	ឃើញថាកាយជារបស់ខ្លួន
២	វិចិកិច្ឆា	សេចក្ដីសង្ស័យ
៣	សីលព្វតបរាមាស	ការស្ទាបអង្អែលនូវសីលវត
៤	កាមច្ឆន្ទ	ពេញចិត្តក្នុងកាម
៥	ព្យាបាទ	គុំចង់ធ្វើគេឲ្យវិនាស
៦	រូបរាគ	ជប្រែកក្នុងរូប
៧	អរូបរាគ	ជប្រែកក្នុងអរូប
៨	មានៈ	សេចក្ដីប្រកាន់
៩	ឧទ្ធច្ច	ចិត្តរសាប់រសល់
១០	អវិជ្ជា	សេចក្ដីងងឹតល្ងង់ ឬ សេចក្ដីមិនដឹង

ឯកាទសកៈ ពួកធម៌ដប់មួយ

អានិសង្សរបស់អ្នកចំរើនមេត្តាចិត្ត ១១ យ៉ាង

១ សុខំ សុបតិ ដេកលក់ក៏ជាសុខ

២ សុខំ បដិពុជ្ឈតិ ភ្ញាក់ឡើងក៏ជាសុខ

៣ ន បាបកំ សុបិនំ បស្សតិ មិនឃើញសុបិននិមិត្តអាក្រក់

៤ មនុស្សានំ បិយោ ហោតិ តែងជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត
នៃមនុស្សទាំងឡាយ

៥ អមនុស្សានំ បិយោ ហោតិ ទាំងជាទីស្រឡាញពេញចិត្ត
នៃអមនុស្សទាំងឡាយដែរ

៦ ទេវតា រក្ខន្តិ ទេវតាទាំងឡាយតែងរក្សា

៧ នាស្ស អគ្គិ វា វិសំ វា សត្ថំ វា កមតិ ភ្លើង ឬ ថ្នាំពិស
ឬគ្រឿងសស្ត្រា រមែងមិនធ្លាក់ត្រូវលើអ្នកចំរើនមេត្តានោះ

៨ តុវដំ ចិត្តំ សមាធិយតិ ចិត្តរបស់អ្នកចំរើនមេត្តានោះ តែង
តាំងមាំជាសមាធិយ៉ាងរហ័ស

៩ មុខវណ្ណោ វិប្បសីទតិ សម្បុរមុខអ្នកចំរើនមេត្តានោះ តែង
ស្រស់បស់

១០ អសម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ វេលាធ្វើមរណកាល តែង
មានសតិមិនវង្វេង

១១ ឧត្តរិ អប្បដិវិជ្ឈន្តោ ព្រហ្មលោកូបគោ ហោតិ កាល
បើមិនបានសម្រេចមគ្គផលទេ ក៏គង់ទៅកើតក្នុងព្រហ្មលោកមិនខាន

លក្ខណៈសេចក្ដីប្រមាទ ១១ យ៉ាង

១ អសក្កច្ចំការិយតា មិនធ្វើដោយគោរព
២ អសាតច្ចការិយតា មិនធ្វើរឿយៗ
៣ អនិដ្ឋិតការិយតា ធ្វើមិនខ្ជាប់ខ្ជួន គឺធ្វើឈប់ៗ
៤ ឱលីនវុត្តិតា ប្រព្រឹត្តរួញរា ឬ ខ្ជន់
៥ និក្ខិត្តច្ឆន្ទតា មានបំណងដាក់ចុះ គឺឆាប់ថយព្យាយាម
៦ និក្ខិត្តធុរតា មានធុរៈដាក់ចុះ គឺបោះបង់ធ្វើកិច្ចការដែលត្រូវធ្វើ
៧ អសេវនា មិនសេព គឺមិនធ្វើឲ្យថ្នឹក
៨ អភាវនា មិនចំរើន
៩ អពហុលីកម្មំ មិនធ្វើឲ្យច្រើន
១០ អនធិដ្ឋានំ មិនតាំងចិត្តឲ្យមាំ
១១ អននុយោគោ មិនខំប្រឹងប្រែង

ឧបាយសម្រាប់កំចាត់បង់នូវសេចក្ដីខ្ជិល ១១ យ៉ាង

១ អបាយភយបច្ចវេក្ខណតា ពិចារណាភ័យក្នុងអបាយភូមិ
២ អានិសំសទស្សាវិតា ឃើញអានិសង្សនៃព្យាយាម

៣ គមនវិថិបច្ចវេក្ខណតា ពិចារណាផ្លូវដែលដំណើរនៃព្រះពុទ្ធ នឹងអរិយសង្ឃ

៤ បិណ្ឌបាតាបចាយនតា គោរពចំពោះបិណ្ឌបាតដែលគេឲ្យ

៥ ទាយជ្ជមហត្តបច្ចវេក្ខណតា ពិចារណានូវមរតកដ៏ប្រសើរ គឺអរិយទ្រព្យ ៧

៦ សត្ថុមហត្តបច្ចវេក្ខណតា ពិចារណាថាព្រះសាស្តាជាបុគ្គលប្រសើរ

៧ ជាតិមហត្តបច្ចវេក្ខណតា ពិចារណានូវជាតិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ព្រះសាស្តា

៨ សព្រហ្មចារីមហត្តបច្ចវេក្ខណតា ពិចារណានូវគុណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់សព្រហ្មចារីបុគ្គល

៩ កុសីតបុគ្គលបរិវជ្ជនតា វៀរចាកបុគ្គលខ្ជិលច្រអូស

១០ អារទ្ធវីរិយបុគ្គលសេវនតា សេពគប់តែបុគ្គលដែលមានព្យាយាម

១១ តទធិមុត្តតា បង្អោនចិត្តទៅក្នុងវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គនោះ

ហេតុដែលនាំឲ្យកើតបីតិ ១១ យ៉ាង

១ រឭកដល់គុណព្រះពុទ្ធ

២ រឭកដល់គុណព្រះធម៌

៣ រឭកដល់គុណព្រះសង្ឃ

៤ រឭកដល់គុណសីលដែលខ្លួនរក្សា

៥ រឭកដល់ទានដែលខ្លួនបរិច្ចាគហើយ

៦ រឭកដល់ធម៌ដែលធ្វើមនុស្សឲ្យទៅជាទេវតា

៧ រឭកដល់ធម៌ស្ងប់

៨ មិនសេពគប់មនុស្សដែលមិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ

៩ សេពគប់តែនឹងមនុស្សដែលជ្រះថ្លាក្នុងព្រះរតនត្រ័យ

១០ ពិចារណាព្រះសូត្រដែលអាចឲ្យកើតសេចក្ដីជ្រះថ្លាថ្លាន

១១ បង្អោនចិត្តឲ្យទន់ទោរទៅក្នុងផ្លូវ ដែលនឹងឲ្យកើតបីតិ
សម្ពោជ្ឈង្គគ្រប់ខណៈចិត្ត

ទ្វាទសកៈ ពួកធម៌ដប់ពីរ

កម្ម ១២ យ៉ាង

១ ទិដ្ឋធម្មវេទនីយកម្ម កម្មឲ្យផលក្នុងបច្ចុប្បន្នទាន់ភ្នែក

២ ឧបបជ្ជវេទនីយកម្ម កម្មឲ្យផលក្នុងជាតិបន្ទាប់ គឺជាតិទី ២

៣ អបរាបរវេទនីយកម្ម កម្មឲ្យផលក្នុងជាតិជាលំដាប់តទៅ

៤ អហោសិកម្ម កម្មដែលឈប់ឲ្យផល

៥ ជនកកម្ម កម្មដែលឲ្យផលក្នុងបដិសន្ធិ ឬ កម្មដែលញ៉ាំងសត្វឲ្យកើត

៦ ឧបត្ថម្ភកកម្ម កម្មដែលឧបត្ថម្ភឲ្យនូវរំពឹកកម្មមុនក្រឡប់ឲ្យបានចំរើនឬឲ្យវិនាស

៧ ឧបបីឡកកម្ម កម្មដែលចូលមកបៀតបៀនកម្មមុនឲ្យថយកំឡាំង

៨ ឧបច្ឆេទកកម្ម ឬ ឧបឃាតកកម្ម កម្មដែលចូលមកកាត់ផ្តាច់ ឬ សម្លាប់នូវកុសលកម្មឬអកុសលកម្ម

៩ គរុកម្ម កម្មដែលធ្ងន់ឲ្យផលមុនគេឯទៀត

១០ ពាហុលកម្ម ឬ អាចិណ្ណកម្ម កម្មដែលសន្សំទុកច្រើន

១១ អាសន្នកម្ម កម្មដែលធ្វើក្នុងវេលាជិតស្លាប់

១២ កដត្តាកម្ម កម្មដែលធ្វើដោយមិនមានសេចក្តីតាំងចិត្ត

សទ្ធាជាបុព្វភាគនៃគុណសម្បត្តិ ១២ ប្រការ

១ សទ្ធា ជាតោ ឧបសង្កមតិ បុគ្គលមានសទ្ធារមែង ចូលទៅរកអ្នកប្រាជ្ញ

២ ឧបសង្កមិត្វា បយិរុបាសតិ លុះចូលទៅរកហើយ រមែងអង្គុយជិត

៣ បយិរុបាសន្តោ សោតំ ឱទហតិ កាលបើបានអង្គុយជិត រមែងផ្ទៀងត្រចៀក

៤ ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ លុះផ្ទៀងត្រចៀកហើយ រមែងស្តាប់ធម៌

៥ សុត្វា ធម្មំ ធារេតិ លុះស្តាប់ហើយរមែងចាំនូវធម៌

៦ ធតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ កាលបើចាំធម៌ហើយ រមែងកំណត់នូវសេចក្តី

៧ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតោ ធម្មា និជ្ឈានំ ខមន្តិ កាលបើកំណត់ នូវសេចក្តីហើយធម៌ទាំងឡាយរមែងគួរដល់ការពិចារណា

៨ ធម្មនិជ្ឈានក្ខន្តិយា ឆន្ទោ ជាយតិ ដោយសារការ ពិចារណានូវធម៌ (នោះ) សេចក្តីពេញចិត្តក៏កើតឡើង

៩ ឆន្ទជាតោ ឧស្សហតិ កាលបើកើតសេចក្តីពេញចិត្តហើយ ក៏ឧស្សាហ៍ប្រឹងប្រែង

១០ ឧស្សហិត្វា តុលយតិ លុះឧស្សាហ៍ប្រឹងប្រែងហើយរមែងព្រៀបធៀបមើល

១១ តុលយិត្វា បទហតិ លុះព្រៀបធៀបមើលហើយ រមែងផ្គងចិត្ត

១២ បហិតត្តោ សមានោ កាយេន ចេវ បរមត្ថសច្ចំ សច្ឆិករោតិ បញ្ញាយ តំ បដិវិជ្ឈ បស្សតិ កាលបើបានផ្គងចិត្តហើយ រមែងធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវបរមត្ថសច្ច ដោយកាយផង រមែងចាក់ធ្លុះឃើញនូវបរមត្ថសច្ចនោះ ដោយប្រាជ្ញាផង

តេរសកៈ ពួកធម៌ដប់បី

ធុតង្គ ១៣

១ បំសុកូលិកា	ប្រព្រឹត្តបំសុកូល
២ តេចីវរិកា	ប្រព្រឹត្តប្រើប្រាស់តែចីវរ ៣
៣ បិណ្ឌបាតិកា	ប្រព្រឹត្តបិណ្ឌបាត
៤ សបទានចារិកា	ប្រព្រឹត្តទទួលបិណ្ឌបាតតែដោយលំដាប់ផ្ទះ
៥ ឯកាសនិកា	ប្រព្រឹត្តបរិភោគតែម្តង
៦ បត្តបិណ្ឌិកា	ប្រព្រឹត្តបរិភោគតែក្នុងបាត្រ
៧ ខលុបច្ឆាភត្តិកា	ប្រព្រឹត្តក្នុងការហាមភត្តហើយមិនបរិភោគ អនតិរិតភោជន
៨ អារញ្ញិកា	ប្រព្រឹត្តនៅតែក្នុងព្រៃ
៩ រុក្ខមូលិកា	ប្រព្រឹត្តនៅតែទៀបគល់ឈើ
១០ អព្ភោកាសិកា	ប្រព្រឹត្តនៅតែក្នុងទីវាល
១១ សោសានិកា	ប្រព្រឹត្តនៅតែក្នុងទីស្មសាន
១២ យថាសន្ថតិកា	ប្រព្រឹត្តនៅតែក្នុងទីដែលក្រាលអាសនៈ តាមឋានមិនរើស
១៣ នេសជ្ជិកា	ប្រព្រឹត្តតែអង្គុយមិនដេក

សេចក្តីកំណត់របស់ការរក្សាវិន័យ ១៣ យ៉ាង

១ វិនយោ សំវរត្ថាយ កាន់វិន័យ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសង្រួម

២ សំវរោ អវិប្បដិសារត្ថាយ ការសង្រួម ដើម្បីប្រយោជន៍កុំឲ្យកើតសេចក្តីក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយ

៣ អវិប្បដិសារោ បាមោជ្ជត្ថាយ សេចក្តីមិនក្តៅក្រហាយ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតបាមោជ្ជៈ

៤ បាមោជ្ជំ បីតត្ថាយ បាមោជ្ជៈ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតបីតិ

៥ បីតិ បស្សទ្ធត្ថាយ បីតិ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតបស្សទ្ធិ

៦ បស្សទ្ធិ សុខត្ថាយ បស្សទ្ធិ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតសុខ

៧ សុខំ សមាធត្ថាយ សុខ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតសមាធិ

៨ សមាធិ យថាភូតញ្ញាណទស្សនត្ថាយ សមាធិ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតយថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ

៩ យថាភូតញ្ញាណទស្សនំ និព្វិទត្ថាយ យថាភូតញ្ញាណទស្សនៈ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតនិព្វិទា

១០ និព្វិទា វិរាគត្ថាយ និព្វិទា ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតវិរាគៈ

១១ វិរាគោ វិមុត្តត្ថាយ វិរាគៈ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតវិមុត្តិ

១២ វិមុត្តិ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនត្ថាយ វិមុត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ឲ្យកើតវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈ

១៣ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនំ អនុបាទាបរិនិព្វានត្ថាយ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនៈ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់អនុបាទាបរិនិព្វាន

ទុក្ខ ១៣ កង

១ ជាតិទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះជាតិ

២ ជរាទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះជរា

៣ ព្យាធិទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះព្យាធិ

៤ មរណទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះមរណៈ

៥ សោកទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះសេចក្ដីសោក

៦ បរិទេវទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះសេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល

៧ ទុក្ខទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះរួបប្រួលនឹងទុក្ខ (ទុក្ខក្រៃ)

៨ ទោមនស្សទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះទោមនស្ស តូចចិត្ត

៩ ឧបាយាសទុក្ខ — ទុក្ខព្រោះការតានតឹងផ្អូកផ្អើលតឹងទ្រូង

១០ អប្បិយេហិ សម្បយោគទុក្ខា — ទុក្ខព្រោះជួបនឹងបុគ្គល ឬសង្ខារមិនជាទីស្រឡាញ់

១១ បិយេហិ វិប្បយោគទុក្ខា — ទុក្ខព្រោះព្រាត់ប្រាសចាកបុគ្គល ឬសង្ខារជាទីស្រឡាញ់

១២ យម្បិច្ឆំ នលភតិ តម្បិទុក្ខា — ទុក្ខព្រោះចង់បានរបស់ណា មិនបានរបស់នោះ

១៣ សង្ខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា — ទុក្ខព្រោះឧបាទានក្ខន្ធ ៥ ដោយបំប្រួញ

ចតុទ្ទសកៈ ពួកធម៌ ១៤

បាដិបុគ្គលិកទាន ១៤

១ ឲ្យទានចំពោះព្រះសព្វញ្ញុពុទ្ធ

២ ឲ្យទានចំពោះព្រះបច្ចេកពុទ្ធ

៣ ឲ្យទានចំពោះព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់ព្រះសម្ពុទ្ធ

៤ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីបានលុះអរហត្តផល

៥ ឲ្យទានចំពោះអនាគាមិបុគ្គល

៦ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីបានលុះអនាគាមិផល

៧ ឲ្យទានចំពោះសកទាគាមិបុគ្គល

៨ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីបានលុះសកទាគាមិផល

៩ ឲ្យទានចំពោះសោតាបន្នបុគ្គល

១០ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីបានលុះសោតាបត្តិផល

១១ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលខាងក្រៅពុទ្ធសាសនា ដែលមានសេចក្ដីនឿយណាយចាកកាម

១២ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលជាបុថុជ្ជនដែលមានសីលបរិសុទ្ធ

១៣ ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលជាបុថុជ្ជនទ្រុស្តសីល

១៤ ឲ្យទានចំពោះសត្វតិរច្ឆាន

កម្មដែលឲ្យផលផ្សេងគ្នា ១៤

១ មានអាយុខ្លី	ព្រោះសម្លាប់សត្វ
២ មានអាយុវែង	ព្រោះមិនសម្លាប់សត្វ
៣ មានរោគច្រើន	ពោះបៀតបៀនសត្វ
៤ មានរោគតិច	ព្រោះមិនបៀតបៀនសត្វ
៥ មានសម្បុរអាក្រក់	ព្រោះមានសេចក្តីក្រោធ
៦ មានសម្បុរល្អ	ព្រោះមិនមានសេចក្តីក្រោធ
៧ មានសក្តិតូច	ព្រោះសេចក្តីច្រណែនឈ្នានិស
៨ មានសក្តិធំ	ព្រោះមិនមានសេចក្តីច្រណែនឈ្នានីស
៩ មានភោគសម្ប័ទតិច	ព្រោះមិនបានឲ្យទាន
១០ មានភោគសម្ប័ទច្រើន	ព្រោះបានឲ្យទាន
១១ មានត្រកូលទាប	ព្រោះមិនគោរពកោតក្រែង អ្នកដែលគួរគោរព
១២ មានត្រកូលខ្ពស់	ព្រោះគោរពកោតក្រែង អ្នកដែលគួរគោរព
១៣ មានប្រាជ្ញាតិច	ព្រោះមិនសាកសួរលោកអ្នកប្រាជ្ញ
១៤ មានប្រាជ្ញាច្រើន	ព្រោះសាកសួរលោកអ្នកប្រាជ្ញ

ភត្ត ១៤ យ៉ាង

១ សង្ឃភត្ត ភត្តដែលវេរដល់សង្ឃ

២ ឧទ្ទេសភត្ត ភត្តដែលវេរដល់ភិក្ខុ ១ - ២ - ៣ រូប ដែលសង្ឃបានចាត់មក

៣ និមន្តនភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនភិក្ខុដែលនិមន្តមក

៤ សលាកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនដោយចាប់ស្លាក

៥ បក្ខិកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនសង្ឃ ក្នុងថ្ងៃបក្ស ទាំង ២ (ខ្នើត រនោច)

៦ ឧបោសថិកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនសង្ឃក្នុងថ្ងៃឧបោសថ

៧ បាដិបទិកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនសង្ឃក្នុងថ្ងៃ ១ កើត ១ រោច

៨ អាគន្តុកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនភិក្ខុអាគន្តុកៈ

៩ គមិកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនភិក្ខុដែលមានដំណើរនឹងទៅ

១០ គិលានភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនភិក្ខុសង្ឃដែលមានជម្ងឺ

១១ គិលានុបដ្ឋាកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនភិក្ខុអ្នករក្សាជម្ងឺ

១២ និច្ចភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនសង្ឃជានិច្ច

១៣ កុដិកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនសង្ឃនៅក្នុងកុដិ

១៤ វារកភត្ត ភត្តដែលវេរប្រគេនសង្ឃដោយចាត់ជាវេន

អកុសលចេតសិក ១៤

១	មោហ	សេចក្ដីវង្វេងយកខុសជាត្រូវយកត្រូវជាខុស
២	អហិរិក	សេចក្ដីមិនខ្មាសបាប
៣	អនោត្តប្ប	សេចក្ដីមិនក្ដៅនឹងបាបឬមិនស្ញុតខ្លាចបាប
៤	ឧទ្ធច្ច	ចិត្តរវើរវាយ
៥	លោភ	សេចក្ដីជាប់ជំពាក់ (ល្មោភ)
៦	ទិដ្ឋិ	សេចក្ដីឃើញខុស
៧	មាន	សេចក្ដីប្រកាន់ខ្លួន
៨	ទោស	ការប្រទុស្ដ
៩	ឥស្សា	សេចក្ដីច្រណែនឈ្នានីស
១០	មច្ឆរិយ	សេចក្ដីកំណាញ់
១១	កុក្កុច្ច	ធម្មជាតិធ្វើចិត្តឲ្យស្ទុងទៅក្នុងការដែលប្រព្រឹត្តខុស
១២	ថីន	ធម្មជាតិធ្វើចិត្តឲ្យរួញរាមិនឲ្យខ្វល់ខ្វាយ
១៣	មិទ្ធ	ធម្មជាតិធ្វើឲ្យងងុយងោកងក់ទៅក្នុងបាប
១៤	វិចិកិច្ឆា	ធម្មជាតិធ្វើចិត្តឲ្យស្ទាក់ស្ទើរមិនដាច់ស្រេច

បណ្ណរសកៈ ពួកធម៌ ១៥

ចរណៈ ១៥

១ សីលសំវរ — សង្រួមកាយវាចាឲ្យរៀបរយ

២ ឥន្ទ្រិយសំវរ — សង្រួមឥន្ទ្រិយទាំង ៦

៣ ភោជនេមត្តញ្ញុតា — ភាពជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន

៤ ជាគរិយានុយោគ — ប្រកបក្នុងការភ្ញាក់រឭកនឹកឃើញរឿយៗ

៥ សទ្ធា — ជឿហេតុដែលគួរជឿ

៦ ហិរិ — សេចក្ដីខ្មាសអំពើទុច្ចរិត

៧ ឱត្តប្ប — សេចក្ដីស្ញុតខ្លាចបាបអំពើទុច្ចរិត

៨ ពាហុសច្ច — ភាពនៃខ្លួនជាពហុស្សូត

៩ វីរិយ — ព្យាយាម

១០ សតិ — សេចក្ដីរឭក

១១ បញ្ញា — សេចក្ដីដឹងត្រូវ

១២ បឋមជ្ឈាន — ឈានទី ១ លះនីវរណៈ ៥ ប្រកបដោយអង្គ ៥
គឺវិតក្កៈ, វិចារ, បីតិ, សុខ, ឯកគ្គតា

១៣ ទុតិយជ្ឈាន ឈានទី ២ លះវិតក្ក, វិចារ ប្រកបដោយបីតិ សុខ, ឯកគ្គតា

១៤ តតិយជ្ឈាន ឈានទី ៣ លះបីតិ ប្រកបដោយសុខ, ឯកគ្គតា

១៥ ចតុត្ថជ្ឈាន ឈានទី ៤ លះសុខ ប្រកបដោយឯកគ្គតាឧបេក្ខា

ប្រភេទនៃអត្តកិលមថានុយោគ ១៥ យ៉ាង

១ អចេលកោ ប្រព្រឹត្តអាក្រាតជានិច្ច

២ មុត្តាចារោ ប្រព្រឹត្តឈរបន្ទោបង់បស្សាវៈជានិច្ច

៣ ហត្ថាវលេខា បន្ទោបង់ឧច្ចារៈ ហើយជម្រះផ្តិតផ្ចង់ដោយ ម្រាមដៃ

៤ ឯកាគារិកោ ទទួលអាហារចំពោះតែផ្ទះមួយ

៥ ឯកាលោបិកោ បរិភោគអាហារក្នុង ១ ថ្ងៃតែមួយពំនូតគត់

៦ ទ្វាគារិកោ ទទួលអាហារចំពោះតែផ្ទះពីរ

៧ ឯកិស្សា ទត្តិយា ភត្តំ បដិគ្គណ្ហាតិ ទទួលភត្តរបស់ ស្រីតែម្នាក់

៨ ឯកាហិកោ ទសាហានិ បរិភោគអាហារក្នុង១ ថ្ងៃ ឈប់ បរិភោគអាហាររហូតដល់ ១០ ថ្ងៃ

៩ សាកភក្ខោ បរិភោគតែបន្លែ ឬ អន្លក់

១០ តណ្ឌុលភក្ខោ បរិភោគតែអង្ករ

១១ កុណ្ឌកភក្ខោ បរិភោគតែកន្ទក់

១២ វាកចីរោ ស្លៀកពាក់តែសំពត់សំបកឈើ

១៣ កេសកម្ពលោ ស្លៀកដណ្ដប់តែសំពត់ ដែលក្រងត្បាញ
ដោយសក់មនុស្ស ឬ រោមសត្វ

១៤ កណ្ដកសយិកោ ប្រព្រឹត្តដេកតែលើបន្លាជាវត្ត

១៥ រជោជល្លធរោ ទ្រទ្រង់នូវលំអងធូលីជានិច្ច (គឺមិនងូតទឹក)

សោឡសកៈ ពួកធម៌ ១៦

សោឡសកិច្ច កិច្ច ១៦ យ៉ាង ក្នុងអរិយសច្ច

ទុក្ខ មានកិច្ច ៤ យ៉ាង

១ បីឡនដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាបៀតបៀន

២ សង្ខតដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង

៣ សន្តាបដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាក្តៅក្រហាយ

៤ វិបរិណាមដ្ឋ

សមុទយ មានកិច្ច ៤ យ៉ាង

១ អាយូហនដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាធ្វើឲ្យកើតក្នុងទុក្ខ

៦ និទានដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាជាហេតុនៃទុក្ខ

៧ សំយោគដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាប្រកបសត្វទុកក្នុងសង្សារទុក្ខ

៨ បលិពោធនដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាចងទុកក្នុងគុក គឺសង្សារទុក្ខ

និរោធ មានកិច្ច ៤ យ៉ាង

៩ និស្សរណដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាចេញចាកឧបធិកិលេស

១០ វិវេកដ្ឋ ក្នុងអត្ថថាស្ងាត់ចាកពួក គឺកិលេស

១១ អសង្ខតត្ថ — ក្នុងអត្ថថាបច្ច័យប្រជុំតាក់តែងមិនបាន

១២ អមតត្ថ — ក្នុងអត្ថថាជាអម្រឹតរស (មិនចេះស្លាប់)

មគ្គ មានកិច្ច ៤ យ៉ាង

១៣ និយ្យានត្ថ — ក្នុងអត្ថថាចេញចាកវដ្ដសង្សារ

១៤ ហេតុត្ថ — ក្នុងអត្ថថាជាហេតុនៃនិព្វាន

១៥ ទស្សនត្ថ — ក្នុងអត្ថថាឃើញព្រះនិព្វាន

១៦ អធិបតេយ្យត្ថ — ក្នុងអត្ថថាអធិបតីក្នុងវិមុត្តិញាណទស្សនៈ

អាវុធរបស់សមណៈ ១៦ យ៉ាង

១ សក្កោ — អង់អាច

២ ឧជុ — ទៀងត្រង់ដោយកាយនិងវាចា

៣ សុហុជុ — ត្រង់ល្អដោយចិត្ត

៤ សុវចោ — ប្រដៅងាយ

៥ មុទុ — ទន់ភ្លន់

៦ អនតិមានី — មិនប្រកាន់មានះក្រៃពេក

៧ សន្តុស្សកោ — សន្ដោស

៨ សុភរោ — គេចិញ្ចឹមបានដោយងាយ

៩ អប្បកិច្ចោ — មានកង្វល់តិច

១០ សល្លហុកវុត្តិ — មានសេចក្តីប្រព្រឹត្តស្រាល

១១ សន្តិន្ទ្រិយោ — មានឥន្ទ្រិយរម្ងាប់ស្រគត់ស្រគំ

១២ និបកោ — មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរក្សាខ្លួនបាន

១៣ អប្បគព្ភោ — មិនឃ្នើសឃ្នង មិនច្រឡោងខាយ

១៤ កុលេសុ អននុគិទ្ធោ — មិនជាប់ជំពាក់ក្នុងត្រកូល

១៥ ន ច ខុទ្ទំ សមាចរេ កិញ្ចិ យេន វិញ្ញូ បរេ ឧបវទេយ្យុំ
មិនប្រព្រឹត្តធ្វើនូវកម្មដ៏លាមក សូម្បីតិចតួចដែលជាហេតុនាំឲ្យអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយដទៃតិះដៀលបាន

១៦ សុខិនោ វា ខេមិនោ ហោន្តុ (ផ្សាយមេត្តាចិត្តថា) សូមឲ្យសត្វទាំងឡាយបានសេចក្តីក្សេមក្សាន្ត

អដ្ឋារសកៈ ពួកធម៌ ១៨

វិហារដែលភិក្ខុមិនគួរនៅប្រកបព្យាយាម ១៨ យ៉ាង

១ មហត្តំ — វិហារធំពេក

២ ជិណ្ណត្តំ — វិហារចាស់គ្រាំគ្រា

៣ នវត្តំ — វិហារសាងថ្មី

៤ បន្ថសន្និស្សិតំ — វិហារនៅជិតផ្លូវ

៥ សោណ្ឌិ — វិហារនៅជិតត្រពាំងទឹកឬរណ្ដាំងទឹក

៦ បណ្ណំ — វិហារមានស្លឹកឈើ

៧ បុប្ផំ — វិហារមានផ្កាឈើ

៨ ផលំ — វិហារមានផ្លែឈើ

៩ បត្ថនិយតា — វិហារដែលគេត្រូវការចេញចូលទៅមក

១០ នគរសន្និស្សិតា — វិហារនៅជិតក្រុង

១១ ទារុសន្និស្សិតា — វិហារនៅជិតកន្លែងឧស

១២ ខេត្តសន្និស្សិតា — វិហារនៅជិតទីស្រែ

១៣ វិសភាគានំ បុគ្គលានំ អត្ថិ — វិហារដែលមានវិសភាគបុគ្គលនៅ

១៤ បដ្ដនសន្និស្សិតា — វិហារនៅជិតកំពង់ទឹក

១៥ បច្ចន្តសន្និស្សិតា — វិហារនៅជិតបច្ចន្តជនបទ

១៦ រជ្ជសីមន្តរសន្និស្សិតា វិហារនៅត្រង់ចន្លោះនៃរដ្ឋសីមា គឺព្រំប្រទល់ដែន

១៧ អសប្បាយតា វិហារមិនជាទីសប្បាយ

១៨ កល្យាណមិត្តានំ អលាភោ វិហារដែលគ្មានកល្យាណមិត្រនៅជាមួយ

ពុទ្ធនិវាសដ្ឋាន "ទីដែលព្រះសម្ពុទ្ធទ្រង់គង់ចាំវស្សា" ១៨ កន្លែង

១ វស្សាទី ១ ទ្រង់គង់ចាំវស្សានៅទីព្រៃឥសិបតនមិគទាយវ័នជិតក្រុងពារាណសី

២ វស្សាទី ២ ទី ៣ ទី ៤ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តវេឡុវ័នារាមជិតក្រុងរាជគ្រឹះ

៣ វស្សាទី ៥ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងកូដាគារសាលាព្រៃមហាវ័នជិតក្រុងវេសាលី

៤ វស្សាទី ៦ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាលើមកុលបព៌តក្នុងដែនមគធៈ

៥ វស្សាទី ៧ ទ្រង់ឡើងទៅគង់ចាំវស្សាក្នុងស្ថានតាវត្តិង្ស លើថ្មបណ្ឌុកម្ពលសិលាអាសន៍ ត្រាស់ប្រទានព្រះសត្តប្បករណាភិធម្ម ៧ គម្ពីរប្រោសពុទ្ធមាតា

៦ វស្សាទី ៨ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងភេសកឡាវ័នក្នុងភគ្គជនបទ

៧ វស្សាទី៩ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងព្រៃបាលិលេយ្យកៈ

៨ វស្សាទី ១០ ទី ១១ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងដងព្រៃជិតស្រុកព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះសាលេយ្យកគ្រាម

៩ វស្សាទី១២ ទ្រង់គង់ចាំវស្សានៅក្រោមដើមស្តៅ ដែលនឡេរុយក្ខរក្សា

១០ វស្សាទី ១៣ ទ្រង់គង់ចាំវស្សានៅភ្នំបាលិលេយ្យកបព៌ត

១១ វស្សាទី ១៤ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តជេតវនមហាវិហារជិតក្រុងសាវត្ថី

១២ វស្សាទី ១៥ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តនិគ្រោធារាម ជិតក្រុងកបិលពស្តុ ដើម្បីប្រោសពួកព្រះញាតិ

១៣ វស្សាទី១៦ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងស្រុកអាឡាវី ដើម្បីប្រោសអាឡាវកយក្ខ

១៤ វស្សាទី ១៧ ទី ១៨ ទី ១៩ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងវេឡុវនារាម ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ

១៥ វស្សាទី ២០ ដល់ទី ២៩ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តជេតវនមហាវិហារ ជិតក្រុងសាវត្ថី

១៦ វស្សាទី ៣០ ដល់ ៣៥ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តបុព្វារាម

១៧ វស្សាទី ៣៦ ដល់ ៤៤ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងវត្តជេតវនមហាវិហារ ជិតក្រុងសាវត្ថី

១៨ វស្សាទី ៤៥ ទ្រង់គង់ចាំវស្សាក្នុងស្រុកវេឡុវគ្រាម

វីសតិកៈ ពួកធម៌ ២

សក្កាយទិដ្ឋិ ២០

ពួករូប

១ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ឃើញរូបថាជាខ្លួន

២ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនមានរូប

៣ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ ឃើញរូបក្នុងខ្លួន

៤ រូបស្មឹំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនក្នុងរូប

ពួកវេទនា

៥ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ឃើញវេទនាថាជាខ្លួន

៦ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនមានវេទនា

៧ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ ឃើញវេទនាក្នុងខ្លួន

៨ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនក្នុងវេទនា

ពួកសញ្ញា

៩ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ឃើញសញ្ញាថាជាខ្លួន

១០ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនមានសញ្ញា

១១ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ ឃើញសញ្ញាក្នុងខ្លួន

១២ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនក្នុងសញ្ញា

ពួកសង្ខារ

១៣ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ឃើញសង្ខារទាំងឡាយជាខ្លួន

១៤ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនមានសង្ខារ

១៥ អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ ឃើញសង្ខារទាំងឡាយក្នុងខ្លួន

១៦ សង្ខារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនក្នុងសង្ខារទាំងឡាយ

ពួកវិញ្ញាណ

១៧ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ឃើញវិញ្ញាណជាខ្លួន

១៨ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនមានវិញ្ញាណ

១៩ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ ឃើញវិញ្ញាណក្នុងខ្លួន

២០ វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ ឃើញខ្លួនក្នុងវិញ្ញាណ

ចប់ដោយសង្ខេប

~ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មាភាព សូមប្រគេន ថ្វាយ នឹងជូន មហាកុសលដល់ពុទ្ធសាសនិក ព្រមទាំងសព្វសត្វទាំងអស់ ជួបតែសេចក្ដីសុខគ្រប់ប្រការ កុំមានពៀរនឹងគ្នា មានប្រាជ្ញាថ្វាត្លីថ្លា សម្រេចធម៌ជាន់ខ្ពស់រួចចាកទុក្ខ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ។